

Szolgatárs

Baptista folyóirat
nem csak lelkipásztoroknak

2016. XXV. évfolyam, 1. szám

Csak Jézus Krisztus keresztségével dicsekedjünk

Miről ismerhetjük fel a hamis tanítókat?

A 10-80-10 szabály

Baptista Trianon, baptista revízió

Billentyűk és hangok vonzásában

Tartalomjegyzék

IGEHIRDETÉS

John Piper: Csak Jézus Krisztus keresztségével dicsekedjünk	3
Vad Zsigmond: Van egy álmod?	7

IRODALOM

Kassák Lajos: A vidámság prédikátora (novella).	9
---	---

TEOLÓGIA

Nathan Finn: Miről ismerhetjük fel a hamis tanítókat?	12
---	----

BIBLIAI ARCHEOLÓGIA

Berde Imre: Asszír királyi főhivatalnokok Jeruzsálem ostrománál i. e. 701-ben	15
---	----

GYAKORLATI TEOLÓGIA

Dr. Péter-Szarka Szilvia: Mentés másként – Identitás, tradíció, innováció a 21. századi keresztény gyülekezetekben.	22
--	----

VEZETÉSELMÉLET

John C. Maxwell: A 10-80-10 szabály – Hogyan hozzunk ki többet az időnkéből és erőnkéből?	27
---	----

PEDAGÓGIA

Pollák Dávid: Keresztény pedagógiai megfontolások újonnan átvett baptista fenntartású oktatási intézményekben.	30
---	----

EGYHÁZTÖRTÉNET

Ifj. László Gábor: Baptista Trianon, baptista revízió	37
Bacsó Benjámin: A reménység évei – A baptisták 1945 és 1950 között.	49

ZENE

Tóka Szabolcs: Hét és tizenkettő.	57
---	----

Könyvajánló	65
-----------------------	----

A Szolgatárs folyóirat a **Magyarországi Baptista Egyház** kiadványa.

Felelős szerkesztő: Sinka Csaba
Felelős kiadó: Papp János egyházelnök
Tördelőszerkesztő: Sinka Csaba

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1068 Budapest, Benczúr u. 31.
Telefon: 06-20-886-0410

E-mail: info@szolgatars.hu
www.szolgatars.hu
ISSN 1218-425X

John Piper

Csak Jézus Krisztus keresztjével dicsekedjünk

Igehirdetés a Gal 6,14 alapján

Én azonban nem kívánok mással dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztjével, aki által keresztre feszítettett számomra a világ, és én is a világ számára.
(Gal 6,14)

Ez az igehirdetés 2000. május 19-én hangzott el Memphis, Tennesseeben, többezernyi fiatal előtt egy konferencián.

Nem kell sokat tudnod az életről ahhoz, hogy mély benyomást tehess a világra. Mégis ismerni kell néhány nagyszerű dolgot, ami sokat számít. Majd légy hajlandó élni és meghalni ezekért. Azok, akik tartós változást eredményeztek a világban nem azok az emberek, akik sok tudást sajátítottak el, hanem azok, akik csupán néhány nagyszerű dolgot tudtak. Ha azt szeretnéd, hogy a te életed is számítson, ha azt akarod, hogy a vízbe dobott kavicsaid fodorozódásából hullámok keletkezzenek, melyek elérik a föld minden szegletét, s végül évszázadokon keresztül továbbhőmpölyögnek az örökkévalóságig, nem kell magas IQ-val és EQ-val rendelkezned. Nem kell jóképűnek, gazdagnak lenned. Nem kell egy kitűnő családból származnod. Nem feltétlenül szükséges kiváló iskolai háttér. Mindössze néhány nagyszerű, magasztos, változatlan, nyilvánvaló, egyszerű, ragyogó dolgot kell ismerned, amelyek éltető erőt adnak neked.

Tudom, hogy nem mindenki szeretné, ha az élete változáson menne keresztül. Sokan közületek nem törődnek azzal, hogy valami nagyszerű, mély benyomást tegyenek a világra. Azt szeretnék, hogy az emberek szeressenek titeket. Ha az emberek szeretnének, elégedettség töltene el a lelketeket. Sőt, az is kielégítene titeket, ha jó munkahelyetek lenne, szerető feleségetek, egypár jól nevelt gyereketek, egy vagány autód, hosszú hétvégék, néhány jóbarát, vidám nyugdíjaskor, gyors és fájdalommentes halál, pokol nélkül – ha ilyen életetek lenne (Isten nélkül), elégedettek lennétek. Ez vezet a te személyre szóló tragédiádhoz.

Ne pazarold el az életed! Rövid az és nagyon értékes. Én egy olyan családban nevelkedtem, ahol az édesapám evangelizátorként annak szentelte az életét, hogy Jézus Krisztus evangéliumát megismertesse az elveszettekkel. Egyetlenegy cél lebegett előtte: az evangélium hirdetése. A felnőtté válásom éveiben volt egy plakett a konyhánkban, ami most a nappaliban függ. 48 éven keresztül szinte nap mint nap láttam. A következő olvasható rajta: „Egy életünk van, ami hamar a múltba vész. Csak amit Krisztusért tettél, az tart örökké.”

Itt vagyok ezen a napon apaként, 54 évesen. Négy fiam és egy lányom van: *Karsten* 27 éves, *Benjamin* 24 éves, *Abraham* 20, *Barnabas* 17 éves, *Talitha* 4 éves. Kevés dolog foglalkoztat jobban az utóbbi hónapokban és években, mint az, hogy a felcseperedő gyermekeim ne pazarolják el az életüket talmi örömekre.

Most rátok is fiaimként és lányaimként tekintek, és apaként – amilyen talán nektek eddig nem adatott meg – könyörgök hozzátok. Nem olyan apaként, aki más jövőt képzelt el számotokra, mint amit Isten tervezett, vagy olyan jövőt, amiben minden a pénzről és a pozícióról szól. Fiaimként és lányaimként tekintek rátok és könyörgök hozzátok. Akarjátok, hogy az életetek számítson valamit az örökkévalóság számára? Akarjátok ezt? Ne éljétek le az életeteket elhivatottság nélkül!

Ézsaiás könyvének 26. fejezetéből a 8. vers ezt mondja: „Ítéleted idején is benned reménykedtünk, Uram, neved dicséretére vágyott a lelkünk.” Nemcsak a testről, hanem a lélekről is szól. Arról a lélekről, ami elhivatott és vággyal teli. Itt nem csak arról a vágyról van szó, amit akkor érzünk, amikor szeretnek bennünket. Egy végtelenül nagyszerű,

szép, értékes és végtelenül kielégítő vágyról: „neved dicséretére vágyott a lelkünk”.

Ez az, amiért élek, és ennek a megtapasztalására vágyom. Az életem küldetésének mottója és azé a gyülekezeté, ahol szolgálok, a következő: „Azért létezünk, azért létezem, hogy felkeltsem a vágyat Isten teljes fennhatósága iránt minden dologban az emberiség örömére.”

Nem kell ugyanazt vallanod, amit nekem. Bármivel foglalkozz is, találd meg az elhívásodat. Találd meg a módját, hogy kifejezd, élj és halj azért. Ezzel egy örökké tartó változást fogsz előidézni. Olyanná válsz, mint Pál apostol. Nincs hozzá hasonló ember, akinek több nyílt terve lett volna az életére, mint Pálnak. Többféleképpen meg tudta ezt fogalmazni.

„De én mindezekkel nem gondolok, sőt még az életem sem drága, csak hogy elvégezhessem futásomat, és azt a szolgálatot, amelyet az Úr Jézustól azért kaptam, hogy bizonyosságot tegyek az Isten kegyelmének evangéliumáról.” (ApCsel 20,24) Egy dolog számított: elvégezzem a futásomat, és teljesítsem a szolgálatot.

„Ellenben azt, ami nekem nyereség volt, kárnak ítéltam a Krisztusért. Sőt most is kárnak ítélek mindent Krisztus Jézusért, az én Uram ismeretének páratlan nagyságáért.” (Fil 3,7–8)

Hogyan segíthetek neked? Hogyan használhatna Isten ebben a pillanatban, hogy felébresszem benned az elhívást egy

nagyszerű valóságra, mely szabadjára enged és felszabadít a kisszerű álmokból, és elküld téged a világ végére?

A válasz, amit úgy gondolom, hogy Isten adott nekem, az, hogy ismertessek meg veletek egy igeverset a Bibliából, amely a lehető legközelebb áll a lényeghez. Érzékeltetni szeretném, hogy Pál itt miért azt mondja, amit mond.

Ez az igevers a Gal 6,14: *„Én azonban nem kívánok mással dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztyével, aki által keresztre feszítettett számotokra a világ, és én is a világ számára.”*

Fogalmazzuk meg ezt a gondolatot pozitívan. Csak Jézus Krisztus keresztyével dicsekedjünk. Csak a kereszttel való dicsekvés az egyetlen gondolat, az egyetlen cél és az egyetlen elhívás. A „dicsekedni” szó alatt érthetjük azt, hogy „ujjongani”, „örvendezni valaminek”. Csak Krisztus keresztye (kereszthalála) miatt ujjongjunk. Csak Krisztus keresztye miatt örvendezzünk. Pál azt mondja, hogy ez legyen az egyetlen elhívásod, az egyetlen dicsekvésed, örömed és ujjongásod. Ebben a felemelő pillanatban legyen Jézus Krisztus keresztye olyasvalami, amit szeretsz, olyan dolog, amit becsben tartasz, aminek örvendezel és ujjongsz.

Ez megdöbbentő két dolog miatt:

Olyan ez, mintha az mondanánk, hogy csak az elektromos székekkel dicsekedjünk. Vagy csak a gázkamra miatt ujjongjunk. A halálos injekciónak köszönhetően örvendezzünk. Legyen az egyetlen dicsekvésed, az egyetlen örömed és egyetlen ujjongásod az akasztófakötél. *„Én azonban nem kívánok mással dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztyével.”* A keresztre feszítés szörnyű volt. Nem tudtad volna végignézni sikoltás, hajtépés és ruhaszaggyalás nélkül. Legyen ez a tény az életed elhívása.

A másik az, hogy Pál arról beszél, hogy ez (Jézus kereszthalála) legyen az egyetlen dolog, amivel dicsekszünk az életünkben. Az egyetlen öröm. Az egyetlen ujjongás. *„Én azonban nem kívánok mással dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztyével, aki által keresztre feszítettett számotokra a világ, és én is a világ számára.”*

Mire akar Pál ezzel célozni? Valóban arra gondol, hogy ne dicsekedjünk mással, hogy ne legyen más, amin ujjonghatnánk? Nem lenne más örömünk, csak Jézus keresztyében, Jézus halálában?

Vizsgáljuk meg azokat a helyeket, ahol maga Pál ugyanazt a „dicsekedni” vagy „ujjongani” szavakat használja más esetekben:

- *„és dicsekszünk azzal a reménységgel is, hogy részesülünk az Isten dicsőségében.”* (Róm 5,2)
- *„De nemcsak ezzel dicsekszünk, hanem a megpróbáltatásokkal is, mivel tudjuk, hogy a megpróbáltatás munkálja ki az állhatatosságot.”* (Róm 5,3)
- *„Ki is volna a mi reménységünk vagy örömünk, koronánk és dicsőségünk, ha nem ti, a mi Urunk Jézus Krisztus színe előtt az ő eljövetelkor?”* (1Thessz 2,19)
- *„Legszívesebben tehát az erőtlenségeimmel dicsekszem.”* (1Kor 12,9)

Tehát ha Pál ezekkel dicsekszik és ezeken ujjong, akkor mire gondol? Arra, hogy ne kívánjunk mással dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztyével?

Mit jelent ez tulajdonképpen? Mindez csak kétértelmű halandzsa lenne? Örvendezel egy dolognak, és azt mondd,

hogy ujjongsz egy másikkal? Nem. Nagyon alapos oka van annak, hogy ezt mondjuk. Mindennemű ujjongásunknak, örvendezésünknek és dicsekvésünknek Jézus keresztségében való örvendezésnek kell lennie.

Pál úgy gondolja, hogy a keresztyének minden dicsekedésének Jézus kereszthalálában való dicsekedésnek kell lennie. Minden más dologban való örömről a keresztségben való ujjongásnak kell lennie. Ha dicsekszel a dicsőség reményében, akkor dicsekedned kell Krisztus keresztségében is. Ha dicsekszel a megpróbáltatások idején, mert a megpróbáltatások reményteljesek, akkor dicsekedned kell Jézus keresztségében is. Ha dicsekszel a gyengeségeidben, vagy az emberek Istennel, akkor dicsekedned kell Jézus keresztségében is.

Miért van ez így? Egy oka van. Megváltotta a bűnösöket. Minden jó dolgot (beleértve minden rossz dolgot is, amit Isten jóra fordított) megkaphattunk Jézus kereszthalála által. Eltekintve Jézus halálától és keresztségétől, a bűnösök csak ítéletben részesülnek. Ennélfogva bármi, amit Krisztusban élvezel, Krisztus halálának köszönhető. Tehát minden dicsekvésednek a keresztségben való dicsekvésnek kell lennie, ahol minden áldás megváltott számodra Isten Fia, Jézus Krisztus halálának az árán.

Az okok egyike, amiért mi nem vagyunk Krisztus-közpon-túak, és nem teltünk meg Krisztussal, bár ennek meg kellett volna történnie, az, hogy nem vettük tudomásul, hogy minden jó és minden rossz dolgot Isten jóra fordított érettségünk Fia, Krisztus halála árán. Mi csak egyszerűen elfogadjuk az életünket, azt a tényt, hogy lélegzünk, az egészségünket, a barátainkat, mindent úgy, ahogy van. Azt gondoljuk, hogy mindez a miénk, amihez jogunk van. Az a helyzet, hogy ezek a dolgok nem minket illetnek jog szerint.

Duplán nem érdemeljük meg ezeket.

1. Teremtények vagyunk. A Teremtőnk senki nem kötelezte arra, hogy bármit is adjon nekünk – sem életet, egészséget vagy bármi mást. Ő ad vagy elvesz. Semmilyen igazságtalanságot nem követ el ellenünk.
2. Amellett, hogy teremtények vagyunk, nem követelőzhetünk Istennél, mert bűnösök vagyunk. Kegyeszettek vagyunk. Figyelmen kívül hagytuk és engedetlenek voltunk. Nem voltunk képesek szeretni őt és bízni benne. Igazságosan gerjedt haragra ellenünk. Minden, amit megérdemlünk tőle, az az ítélet. Ennélfogva minden lélegzetünk és szívdobbanásunk, minden napfelkelte, minden pillanat, amit látunk, vagy hang, amit hallunk, vagy szó, amit mondunk, vagy minden lépésünk ingyenes, de nem megérdemelt ajándék bűnösök számára, akik csak büntetésért érdemelnek.

Ki vásárolta meg ezeket az ajándékokat számunkra? Jézus Krisztus. Hogyan vette meg nekünk? A vérével.

Az áldások az életünkben azért vannak, hogy dicsőítsük Krisztus keresztségét. Más szóval, minden jó dolog azért van az életünkben, hogy dicsőítsuk Krisztust és a keresztre feszítését. Például az 1991-es Dodge Spiritünket a múlt héten totálkárosra törtük, de senkinek nem esett baja. Ebben a biztonságban én dicsekedem és büszkélkedem. De miért nem sérült meg egyikünk sem? Ez egy olyan ajándék volt nekem és a családomnak, amelyet közölünk senki sem érdemelt meg. Bűnösök vagyunk és természetünkön fogva a harag gyermekei, távol Krisztustól. Ennek ellenére mégis hogy

kaphattunk ilyen ajándékot? Válasz: Krisztus kereszthalált halt a bűneinkért. Elvette a haragot, ami Isten és közöttünk állt. Mindezt biztosította nekünk, habár mi nem érdemeltük ezt meg. Isten mindenható kegyelme mindenben a javunkra munkálkodik. Tehát amikor dicsekedtem a biztonságunkkal, akkor Jézus Krisztus keresztségével dicsekedtem.

A biztosító 2800 dollárt fizetett az autóért. Noel elvitte a pénzt, és Iowába ment, amin vett egy 1992-es Chevy Lumina-t, majd hazavezetett a hóban. Ismét van kocsink. Dicsekedtem a sok jutalom csodálatos kegyelmével. Összetöröd az autód, és karcolás nélkül megúszod, a biztosító állja a kárt. Lesz egy új kocsid. Majd úgy folytatod az életedet, mintha mi sem történt volna. Köszönetnyilvánításként fejet hajtok és dicsekszem számtalan áldásért, az apró anyagi gondok ellenére is. Honnan származik ez a sok áldás? Ha már megváltott bűnös vagy, ha hiszel Jézusban, a keresztség közvetíti az áldásokat. Ha a kereszttől távol élsz, csak büntetés vár rád. Bár időnként Isten türelmes és kegyes, de ha elutasítottad, akkor minden áldása csak felerősíti a büntetést. Tehát minden ajándék vérrel vétetett. Így minden dicsekvés a keresztségben való dicsekvés.

Jaj nekem, ha bármi mással is dicsekszem, mint Krisztus keresztségével.

Másképpen szólva, a keresztség jelképezi Krisztus dicsőségét. Istennek az volt a célja a kereszttel, hogy majd Krisztust tiszteljük. Amikor Pál azt mondja a Gal 6,14-ben: „*Én azonban nem kívánok mással dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmével*” azt mondja ezzel, hogy Istennek az volt a terve, hogy mindig a keresztest dicsőítsék, hogy mindig a keresztre feszített Jézus legyen a dicsekvésünk tárgya, örömről és dicsőségünk. Krisztus halálát és dicsőséget kapjon az életünkben véghez vitt jótetteikért – hogy minden rossz dolgot, amit Isten okozott, jóra fordít.

Most jön a kérdés: ha Isten tervében szerepelt Krisztus halála és az, hogy a „kereszthalált halt Krisztust” tiszteljük és dicsőítsük mindenért, akkor hogyan kapja meg Krisztus a megérdemelt dicsőséget? A válasz az, hogy gyermekeket, fiatalokat és felnőtteket egyaránt meg kell tanítani arra, hogy ez az igazság. Másképpen szólva, a Krisztus keresztségével való dicsekvés a keresztről szóló tudás.

A munkám arról szól, hogy dicsőséget szerezzek Jézusnak azáltal, hogy benneteket tanítalak ezekről a dolgokról. S a ti feladatotok, hogy még több dicsőséget szerezzetek Jézusnak azáltal, hogy a tanítások szerint éltek és terjesztitek ezeket az igazságokat. Jézusról ismereteket szerezni nem más, mint ujjongani őbenne. Ha csak a kereszttel szeretnénk dicsekedni, akkor ismereteket kell szereznünk a keresztről.

Talán azt is mondhatnánk, hogy ismereteket kell szereznünk a „kereszten”. A kereszten szerzett ismeretek vezetnek el a kereszttel való dicsekvéshez. Mit értek ez alatt?

Nézzük meg a 14. ígevers további részét: „*Én azonban nem kívánok mással dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztségével, aki által keresztre feszítettett számomra a világ, és én is a világ számára.*” A kereszttel való dicsekedés akkor szokott megtörténni, ha a kereszten vagyunk. Vajon nem erről szól ez az ígevers? A világ keresztre feszítettett számomra, és én is a világ számára. A világ meghalt számomra, és én is a világ számára. Miért? Mert megfeszítetttem. Úgy tanulunk

meg a kereszttel dicsekedni és abban örvendezni, ha mi is a kereszten vagyunk.

Úgy tanulunk meg a kereszttel dicsekedni és abban örvendezni, ha mi is a kereszten vagyunk.

Mit jelent ez? Mikor történt ez meg? Mikor voltál megfeszítve? A válasz a Gal 2,20-ban található: *„Krisztussal együtt keresztre vagyok feszítve: többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem; azt az életet pedig, amit most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem.”* Amikor Krisztus meghalt, mi is meghaltunk. Krisztus halálának dicsősége az, hogy amikor meghalt, minden, ami az övé volt, meghalt vele együtt. A halál, melyet mindannyiunkért szenvedett, akkor válik a mi halálunkká is, amikor egyesülünk vele a hitünk által.

Azt mondhatod: „Nem élnék tán? Élőnek érzem magam.” Nos, ekkor van szükségünk tanulásra. Meg kell értenünk, mi történt velünk. Meg kell tanulnunk ezeket az igazságokat. Ezért van a Gal 2,20 és a Gal 6,14 a Bibliában. Isten folyamatosan arról tanít, hogy mi történt velünk. Így megismerjük önmagunkat, megtudhatjuk munkálkodásának módját. Dicsekedhetünk vele, Fiával és keresztyével, ahogy kellene.

Ennek fényében olvassuk el ismét a Gal 2,20-at, és lássuk meg azt, hogy igen, halottak vagyunk, de élünk. *„Krisztussal együtt keresztre vagyok feszítve (Tehát halott vagyok.) többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem. (Miért? Mert meghaltam. A régi engedetlen, hitetlen énem meghalt.) Azt az életet, amit pedig testben élek (Igen, élek. De ez az »én« nem egyezik meg azzal az »énnel«, aki meghalt.), az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem.”* Más szóval, az „én”, aki él, az az új „én”, aki hitben él. Az új teremtmény él. A hívő él. A régi én Krisztussal együtt meghalt a kereszten.

Ha megkérdezed, hogy mi a kulcsa, hogy ez valósággá válik, hogy lehet ez az enyém, a válasz a Gal 2,20 hitről szóló szavaiban rejlik: *„Azt az életet pedig, amit most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem.”* Ez a kapocs, melyet Isten létrehoz közötted és Fia között a hit által. Amikor ez megtörténik, egység jön létre az Isten Fiával. Ennélfogva válik az ő halála a te haláloddá, és az ő élete a te életeddé.

Most vetítsük ezt át a Gal 6,14-re: *„Én azonban nem kívánok mással dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztyével, aki által keresztre feszítettett számomra a világ, és én is a világ számára.”* Kizárólag a kereszttel dicsekedj!

Hogyan válhatok keresztközpontúvá úgy, hogy a dicsekésem visszavezethető legyen a kereszthez? A válasz: vedd észre, hogy amikor Krisztus meghalt a kereszten, akkor te is meghaltál. Amikor elkezdtél bízni benne, akkor halála nyomot hagyott életedben. Pál azt mondja, hogy meghaltál a világnak, és a világ is halott számodra.

Ez azt jelenti: amikor Krisztusba veted a hitedet, megszakad a világgal való köteléked, és a világ vonzereje megtörik, halottá válik számodra, ahogy te is a világ számára. Pozitív megfogalmazásban, ahogy a 15. versben is olvasható, „új teremtetés” vagy. A régi éned halott, az új él. Az új éned hitben

él. Hitünk nem a világot dicsőíti, hanem a keresztre feszített Krisztust.

Így válhatsz keresztközpontúvá, és vallhatod Pállal együtt: *„Nem kívánok mással dicsekedni, mint a mi Urunk Jézus Krisztus keresztyével.”* A kincsesládája, forrása az életnek, elégedettségemnek és örömömnek már nem a világ, hanem Jézus Krisztus.

Mi a helyzet a biztonsággal az autóbalesetben vagy a kártérítéssel? Nem azt mondtam, hogy örülök ennek? Akkor én meghaltam-e a világnak?

Remélem, igen. Mert ez a halál nem azt jelenti, hogy kivonulunk a világból. Ez nem azt jelenti, hogy semmiféle érzésünk nincs a világról (1Jn 2,15; 1Tim 4,3). Ez azt jelenti, hogy minden jogos örömről a világban Krisztus szeretetének vérrel megpecsételt bizonyítéka, és lehetőség a kereszthirdetésére. Halottak vagyunk a kártérítés örömeinek, ha nem a pénz az, ami igazán elégedetté tesz, hanem minket egyedül a keresztre feszített, mindent odaadó Krisztus tesz elégedetté. Amikor az áldás forrására gondolunk, a világ kínálta javak számunkra halottak, mert a keresztre feszített Jézus a mindenünk.

Ez a célja a kereszttel való dicsekvés tanításának. Adja Isten, hogy álmodhassunk, tervezhessünk, működhessünk, adhassunk, taníthassunk és élhessünk a keresztre feszített Krisztus dicsőségére!

Forrás: <http://www.desiringgod.org/messages/boasting-only-in-the-cross>

Fordította: Horváth Gergő és Horváth-Áncsán Noémi
A fordítást átdolgozta: Sinka Csaba

Vad Zsigmond

Van egy álmod?

Igehirdetés az 1Móz 37,5–11 alapján

Az alábbiakban Vad Zsigmond református esperes igehirdetését ismerhetjük meg, amely a debreceni baptista imaházban hangzott el 2016. január 22-én az egyetemes imahét keretében.

Martin Luther King

Amikor először elolvastam az imahét mai napi témáját – „Van egy álmod?” – két dolog jutott az eszembe. Először is *Martin Luther King* baptista lelkipásztor híres beszéde, amely ezek a szavakkal kezdődött: „I have a dream”, „Van egy álmod”. Ma a baptista imaházban az áldott életű lelkipásztort idézni helyénvaló, sőt tanulságos. Tiszteletet parancsolóak voltak egykor szavai, ma is azok. 1963. augusztus 28-án a washingtoni

Lincoln-emlékműnél tartotta Martin Luther King pályafutása leghíresebb szónoklatát, melyben a faji diszkrimináció felszámolására szólította fel az Egyesült Államok törvényhozóit, és egy igazságosabb társadalmi berendezkedés keresztényi álmaként lelkésztette 250 000 fős hallgatóságát. Engedjétek meg, hogy három rövid idézetet felolvassak ebből a híres beszédből.

„Van egy álmodom, hogy egy napon Georgia vöröslő dombjain az egykori rabszolgák és az egykori rabszolgatartók fiai le tudnak majd ülni a testvériség asztalához.”

„Azt mondom nektek, barátaim, hogy bár szembe kell néznünk a mai és a holnapi nehézségekkel, mégis van egy álmodom. Ez az álom mélyen gyökerezik az amerikai álomban, hogy ez a nemzet egy nap fel fog kelni, és valóra váltja hitvallásának valódi értelmét: magától értetődőnek tartjuk azt az igazságot, hogy minden ember egyenlőnek teremtett.”

Van egy álmodom, hogy egy napon minden völgy felemelkedik, minden domb és hegy lesüllyed, az egyenletlen helyek kisimulnak, és a kanyargós helyek kiegyenesednek, és az Úr dicsősége megmutatkozik, és minden ember együtt fogja látni. [...] Ez a mi reményünk.” Martin Luther King álma csak részben teljesedett be, csak részben vált valóra.

A másik gondolatként az jutott eszembe, amikor a mai napi témánkkal szembesültem, hogy van egy nagyon értékes és értékes könyve *Gyökössy Endrének*, amelynek ez a címe: „Isten elfelejtett nyelve, az álom”. Azonnal megkerestem a könyvespolcomon, kézbe vettem és elolvastam. Na-

gyon sokat tanultam belőle. Többek között azt, hogy „le ne becsüljük, de túl se becsüljük az álmokat – hanem becsüljük meg mint lényünk mélyéről jövő sajátos jelbeszédet”. A Bibliát olvasó embernek nem kell erősítenem, hogy a Szentírásban milyen jelentős helyet foglalnak el az álmok és a látomások úgy az Ó-, mint az Újszövetségben. „A Bibliában a nagy álmok és víziók, látomások között elmosódott a határ.”

Ezek után figyeljünk a felolvasott igénk üzenetére! Egy 17 éves fiatalember odaáll idős édesapja, valamint tíz bátyja elé és nem minden él nélkül beszámol nekik arról, hogy mit álmodott. A testvérek azonnal ráéreznek a mondanivaló lényegére: „Talán király akarsz lenni fölöttünk? Vagy uralkodni akarsz rajtunk?” Mindez azonban nem akadályozza meg az ifjút abban, hogy a következő adandó alkalommal egy másik, hasonló tartalmú álmát is nyilvánosságra hozza. Itt már az apja sem állja meg, hogy rosszállóan megszólaljon: „Micsoda álmot álmodtál? Talán bizony járuljunk eléd anyáddal és testvéreiddel együtt, hogy földre boruljunk előtted?” Az álmokat előre senki által sem látott események követik – úgy rövid, mint hosszú távon. A testvérek gyilkos indulata, öccsük eladása, apjuk becsapása az egyik oldalon. József felemelkedése, Jákob és családja megmenekülése, az álom – és Isten tervének – beteljesedése a másik oldalon. Mi történik itt? Honnan valók ezek az álmok? Hova vezetnek, merre mutatnak?

József nem véletlenül álmodozik arról, hogy egyszer nagy és hatalmas lesz. Otthona tele van konfliktusokkal, hazugságokkal, fájdalommal – generációk óta. Nagyapja, Izák apja testvérét, Ézsaut szerette jobban, míg nagyanyja apját, Jákobot. Apjának két felesége volt, Lea és Ráhel; az egyiket gyűlölte, a másikat szerette. A gyűlölttől születtek gyerekei, a szeretettől hosszú ideig nem. Volt két másik anyja is a családban; Jákobnak születtek gyerekei feleségei szolgálatától is. Végül hosszan tartó, már-már reménytelen várakozás után Ráhel is teherbe esett, így született meg József. Az asszonyok versengtek férjük szeretetéért és törődéséért, majd később a fiak is apjukéért...

József még kisgyerek volt, amikor meghalt édesanyja. Micsoda trauma lehetett ez neki, de nemcsak neki, hanem apjának, Jákobnak is! Meghalt az az asszony, akit igazán szeretett. Meghalt, amikor Józsefnek édestestvére született, a tizenkét fiú közül a legfiatalabb, Benjámin (1Móz 35,16–20).

Jákob szeme fénye József. Akkor született, amikor már letett róla. A szeretett asszonytól, aki már nem él. Neki min-

dent lehet, tőle semmit sem tart vissza. Az idősödő Jákob benne látja élete legboldogabb perceit, hiszen ő emlékezteti Ráhelre. De benne látja a jövőt is, Isten ígéreteinek a továbbvitelét, amely ígérek elnyeréséért sok csaláson és konfliktuson ment keresztül. Minden bizonnyal József a család jövője, ő az áldás hordozója. Jákobnak már-már rajongásig fokozódó szeretetét és ragaszkodását jelzi a díszes ruha, amit apja csak neki készíttetett a családban.

Egy rosszul szerető apa, egy elkényeztetett fiú, és tíz keserű és szeretetvágyó testvér. És József álmot lát. Álmaiban leborulnak előtte szülei és testvérei. Ő a legnagyobb és a legfontosabb. Az álmok következménye, hogy testvérei még jobban meggyűlölik őt.

Az álom nemcsak erőszakot szült, nemcsak csalást és hazugságot, hanem vigasztalhatatlan gyászt is: „És megszaggatta Jákob a felsőruháját, zsákruhát tekert a derekára, és sokáig gyászolta a fiát. Fiai és leányai mind vigasztalni igyekeztek, de nem akart vigasztalódni, hanem ezt mondta: Gyászolva megyek el fiamhoz a halottak hazájába.”

A történetnek itt látszólag vége. Jákob családjában a versengés, az erőszak és a csalás újra megteremte rossz gyümölcsöt. Egy összetört apa, tíz rossz lelkiismerettel bíró fiú, és egy valószínűtlen álmokat látó fiatalember.

De ez az örömhír: a konfliktusokkal teli családban Isten munkája bontakozik ki. A nagyravágyó kamasz álmai az Úrtól való kijelentésnek bizonyulnak. Isten csendes és láthatatlan munkáját semmi sem állíthatja meg. Sem Jákob helytelen kényeztetése, sem József arroganciája, sem a testvérek erőszakos próbálkozása. Az álom Istené, és ezért Isten – függetlenül minden szereplőtől – be fogja azt teljesíteni. Erre azonban csak 20 év múlva kerülhet sor. A történet ma felolvasott részében semmi sem ad garanciát arra, hogy egyszer József valóban uralkodni fog – de bölcsességgel és alázattal. Itt még elképzelhetetlen, hogy majd József és testvérei megbékélnek, amint az is elképzelhetetlen, hogy Jákob újból látja elveszített hitt szeretett fiát. Isten munkája nagyon is elrejtett József családjában.

Jelen lehet-e Isten olyan eseményekben, amelyek konfliktusokkal, erőszakkal és csalással terhesek? Hajlamosak vagyunk arra, hogy Isten jelenlétét az egyértelműhöz, a kerek egészhez, az idillihez kössük. Olyan képünk van róla, mint aki úgy és akkor tud csak munkálkodni, amikor azt mi is elképzelhetőnek tartjuk. Ha egy családban rend, szeretet és békesség uralkodik, akkor ott Istennek van lehetősége cselekedni. A mai történet azonban hatalmas erőforrás és vigasztalás lehet mindazoknak, akik életében zűrzavar van, akik generációkon keresztül hordoznak fájdalmakat és sebeket, akiknek családja nem idilli és nem kerek egész. Ahol gyerekek, nem tudjuk, miért, problémákkal születtek; akiket szüleik elhagytak; akik családjában válás és újrarahaszkodás teremt konfliktust és versengést; akiket túlszerettek, akiket kevésbé szerettek, akik maguk rosszul szerettek... Az Istent nem ijeszti el mindez a zűrzavar és káosz, Istent nem bénítja meg az emberi fájdalom és bűn. Ő jelen van az övéi életében ilyen körülmények között is, és egészen láthatatlanul vezeti a dolgokat saját terve szerint. És megcsodáljuk, hogy csak egy hajszálon múlik, hogy Isten története nem akad meg, és minden arra mutat, hogy itt a vég. De Józsefet kihúzták a kútból és eladták rabszolgának – és e „hajszál” lett az álom

beteljesedésének egyik döntő mozzanata. Sőt, ez a „véletlen” lett annak eszköze, hogy Izrael Egyiptomba került, ott lett nagy néppé, és onnan hívja ki majd Isten, hogy szövetséget kössön a néppel.

Istennek ezt a munkáját sokkal inkább hinni lehet és kell, mint tapasztalni. Mert igaz, hogy „akik Istent szeretik, azoknak minden javukra szolgál” (Róm 8,28), ez azonban nem azt jelenti, hogy mi feltétlen és hamarosan meglátjuk, miként valósul ez meg. Isten más dimenziókban gondolkodik, mint mi. Józsefnek évtizedeket kellett várnia, mire meglátta, hogy Isten terve hogyan fordította jóra azt, ami gonoszságot testvérei elkövettek ellene (1Móz 50,20). Mi gyakran azonnal akarunk látni és érteni.

Ez a történet nem megláttatni akarja velünk azt, amit Isten munkál a zűrzavarban. Sokkal inkább megerősíteni akar, hogy ne félj, és ne hidd, hogy Isten nincs jelen. Arra hív, hogy bízzál benne, és fogadd el, hogy ő cselekszik. Formál téged, végzi munkáját, hogy megáldjon és rajtad keresztül mások is áldást nyerjenek. Arra hív, hogy keserűség vagy kétségbeesés helyett válaszd a benne való bizalmat. Ahelyett, hogy elfordulnál az Úrtól, ahelyett, hogy arra a következtetésre jutnál, hogy ő elfordult tőled és elhagyott, fogadd el, hogy munkálkodik. Az álomban is fel lehet ismerni, nyomon lehet követni az Úr nagy tetteit, mert „arra hívtunk, hogy az Úr nagy tetteit hirdessük”! Vajon betöltik-e hivatásunkat?

Ez az alaptémája a mai estének: „Van egy álmod?” Ez nem egy kijelentés, vagy felszólítás, hanem egy konkrét kérdés. Kérdőjel van a tömondat után. „Van egy álmod?” Vannak-e álmaink, merünk-e álmodni? Vagy annyira a realitások talaján állunk, hogy már szinte gyerekesnek, sőt szégyenletesnek tartjuk az álmokat. Ha még vannak is álmaink, nem merünk róluk beszélni, mert félünk, hogy kimosolyognak, hogy naivnak és komolytalannak tartanak bennünket. Pedig Péter apostol első pünkösti beszédében ezekkel a szavakkal idézi Jóel prófétát: „Az utolsó napokban, így szól az Isten, kitöltök Lelkemből minden halandóra, és prófétáinak fiaitok és leányaitok, és ifjaitok látomásokat látnak, véneitek pedig álmokat álmodnak.” (ApCsel 2,17) *Petőfi Sándornak* van egy nagyon érdekes verse: *Jövendőlés* a címe, s ebben írja a költő: „Anyám, az álmok nem hazudnak...” (vö. Zsolt 126).

Nekem van egy álmom. Megosztom veletek. Mi, debreceni keresztények, hitvallásainktól, dogmáinktól, neveltetésünktől függetlenül egyszer meg fogunk állni együtt az Úr asztala előtt, és felekezeti hovatartozás nélkül együtt, egy szívvel és egy lélekkel vesszük magunkhoz az úrvacsora jégeit feltámadott Urunk Jézus Krisztus jelenlétében.

Több mint két évtizeddel ezelőtt ösztöndíjasként hat hetet tölthettem el kutatómunkával Oxfordban. Egy jezsuiták által fenntartott kollégiumban laktam. S az egyik vasárnapon a kollégium kápolnájában a jezsuita papok közösségében együtt úrvacsoráztunk két szín alatt. Életem egyik legnagyobb lelki élménye volt ez a valódi ökumené megélésében. „Van egy álmod?” Ha Isten Lelke adta, be fog teljesülni. Legyenek álmaid!

Kassák Lajos

A vidámság prédikátora

Novella

Vasárnap volt; langyos, rügyfakasztó márciusi délután.

A hosszú esőzés után, amely didergető kedvvel embert és állatot naphosszat fészkebe szorított, s valóságos siralom-völgyé szürkítette a kis hegyvidéki falut, ez volt az első barátságos idő. Még alig múlt el a dél, az ablakokon még ott gyöngyözött a romlott éjszakai pára, az utcák üresek voltak, s csak néha-néha cikázott át egy-egy tarka galambsereg a végtelen, tiszta levegőben. Az ég sima kékjén mint valami óriási selyemgubó ringatózott a vérszínű nap, és sok-sok finom szálat ejtve magából, gazdag arannyal fonta be a viskók megkuszált nádtetejét. Időnként könnyű, bizsergető szél indult el valahonnan, magával hozta a vetkőző földek buja, egészséges illatát, és a fák sovány ágait pengetve repült tova a zegzugos utcahosszban.

Csend volt, lusta, ünnepi csendesség.

De kevésvártatva csikordultak a mohás fakapuk, s ahol az előbb még éhes üresség tátongott, ott most mind sűrűbben mutatkoztak meg a jókedvű, ünneplős tót emberek. Lassan, egyenként bújtak ki a kapun, mintha vendégségbe készültek volna, komolykodva megrántották barhentkacájuk csücskét, a lányok kacéran megrázták zörgő, sokráncú szoknyájukat, és bántó, csípős pletykát tartani átkocogtak az utca napos oldalára. Az öregek elfoglalták helyüket az alacsony padokon, nehéz pipafüst mellett rég elmúlt időkről kezdtek beszédet, és körülöttük ott csintalankodott a gömbölyű képű, szőke gyerekráj, nem törődve a hancúrozó lányok, legények lökdölözésével, szülőik durva szitkolózásával. Egymást túlcitálva nyelveltek valamennyien.

De mire megkondult az első délutáni harangszó, az emberek már szótlank, mogorvák voltak, kevés szóhoz szokott nyelvük hamar lepergette mondanivalóját, és nagyokat ásítva az üres levegőbe báméskodtak.

– Gyerünk a kertek alá! – indítványozta valamelyik a legények közül.

– Gyerünk a kertek alá! – mondták rá valamennyien, és kisebb-nagyobb csoportokba verődve, már indultak is. Alig haladtak azonban néhány lépést az utcahosszban, amely nyílegyenesen a vasúti állomásba torkolt, egy esztelenül rohanó suhanc állította meg őket.

– Suppot hoznak!... Egy embert hoznak a csendőrök! – haddarta a suhanc a kíváncsian körülálló tömegnek. Az emberek fejéből egyszerre eltűnt a gondolat, hogy a mezőre menjenek, visszaálltak a meleg napsütésbe, és szemeiket kerekre nyitva kémleltek az állomás felé. A suhanc maga köré gyűjtötte éles

torkú pajtasait, örült zenebonával nyargalásztak a furcsa jóvevény elébe.

Kis idő múlva a felnőttek lábát is megmozdította a kíváncsiság, és lassú tempóban, mintha súlyos ólomcsizmák kötnek a sáros, pocstás földhöz, ők is megindultak.

A falu végén találkoztak a supposokkal.

Két peckes járású csendőr között egy magas alak lépegett, ezüstfehér szakállal, kissé meggömbült derékkal. Pirosbarna arcát mély tónusú barázdák szántották, ősz haja a kerek, ellenző nélküli sapka alól kibújva, dús gyűrűkben egész a válláig ért le. Deres üstökéről, hajlott, de mégis mokány járásáról ítélve hatvanévesnek látszott. Szótlank, nagy megnyugvással haladt marcona kísérei között, mikor a parasztok sorfalához ért, kezét mosolyogva sapkájához emelte, köszönt nekik mint régi ismerősöknek, és látni engedte tiszta kék szemeit, melyek élénk tűzzel égtek ki árnyékos gödreikből.

– Aggyon isten! – biccentettek vissza a parasztok, és a csendőröktől félve, bizonyos távolságban egész a község-házáig kísérték el a három idegent. És ez a váratlanul jött ritka eset még a nyomát is elűzte előbbi unalmuknak, egész délután erről állt a déta: a vándor nevét találgatták, sajnálkoztak az anyán, aki ilyen gyerekeknek ad életet, és együgyű állathoz, szegénységhez szokott eszük nagy fontoskodva vitatta az embersorsok végtelen bizonytalanságát. De a szokatlan okoskodás csakhamar haragot támasztott köztük, érzékeny lelkeket sziszegő, csúnya szavakba öntötték, s mire lealkonyodott, ingerült gyűlölködéssel cammogtak be sötét viskóikba.

De másnapra már mindenki tudta az idegenről szóló igazságot. A falu sekrestyése még azon este elvitte az újságot a kocsmába.

– Hát a suppos ember nem más – bizonygatta a sekrestyész –, mint a kipusztult uraság egyetlen fia, a mindig vidám Benedek úrfi.

– A városból hozták, ahol nagy úr volt valamikor, volt nagy palotája, sok cselédje meg töméntelen jószág.

– Ugyan no!... Hát akkor minek lett ilyen a sarja?

– Úr volt biz' az! De hát bogara volt neki is, mint az egész családjának, azt mondják, valami újféle vallást prédikált. Ott bukdosott folyton a munkásemberek között, egy új világot ígért nekik, azok meg, mintha az ördög szállt volna beléjük, otthagyták a munkát, összetörték a gazdájuk holmiját. A csendőrök azt mondják, hogy úgy pufogtatták le azokat az embereket, mint valami megveszekedett farkasokat. A Be-

nedek úrfit is elfogták, két évig ült a börtönben. De hiába, az se használt neki semmit. Aztán még sokat ült a dutyiban, valósággal beleöregedett a mániájába, s most, hogy már nagyon megunták a városban, mint valami nyavalyás koldust, suppon ide küldték a mi nyakunkra... most majd a mi garasainkat prédikálhatja el.

És az emberekben, kik vadpirosra itták magukat, most nem lobbantott indulatot a sekrestyés keserű beszéde. Mint ha hirtelen megállt volna az eszük, bambán előretolt fejjel hallgattak. Ami durva ösztön már évtizedek óta ott szunynyadt a halántékuk mögött, azt békés csendben hazacipelték, s másnap és a harmadik napon is mintha csak egy kölönccel akasztottak volna többet görnyedt vállukra: önmaguk panaszaival háztaltak szomszédtól szomszédig. S hogy egy hét múlva ott járt közöttük a suppos ember is, ők ahelyett, hogy haragosan összeakadtak volna vele, egy mukkanás nélkül kitértek az útjából.

A tanács havi járadékot szavazott meg Benedeknek, és a község telkén helyet engedett át neki: ha lakni akar, építsen magának hajlékot. És Benedek már az első napon munkához látott. Még alig hajnalodott, a parasztok még kemény vacsikon nyújtóztak, ő már ázott, fúrt, faragott, és nehéz fejszecsapásai könnyörtelenül elkergették a falu álmát.

Fent a magas hegyoldalban, a legutolsó viskó lett az övé. Sövénytelen, virággal teli kertet ázott köré, hol madarak raktak fészket, méhek zümmögtek a napverésben, és ő napestig virágaival bajlódott, kunyhóját cicomázta, és vidám kedve messzire szállt el a madarak énekével. Ilyen embert még sohase láttak a faluban, hamarosan csodája lett az örökké szomorú, nehézfejű parasztnak, és különösképp babonás legendák jártak felőle szájról szájra. Akiket határba menet arra vitt az útjuk, azok elcsavarták a fejüket, s mintha a vidám Benedek kísértésétől féltek volna, ájtatosan keresztet vetettek magukra. S voltak napok, mikor munka közben se maradhattak tőle: ott kullogtak a vaksi, rossz lábú gebék mögött, az eke vágását lesték, testtel, lélekkel túrták a háládatlan, meszes földet, és oldaluknál egyszerre csak észrevették Benedek szelíd, mosolygós alakját. A jöttét sohase tudták, mintha az eke vetette volna ki, hirtelen mellettük termett, és hízog, meleg szókat duruzsolt a fülükbe. A földről, termésről kezdte mondókáját, aztán beszélt az Istenről, akiből zsarnok bálványt csináltak az együgyű emberek.

– Az Isten csak a jó és szép gondolatból születhetett meg, és ezért pokoli mindaz az áldozat, melyet bajaink salakjából, a szomorúságból emelünk neki. Nekünk van mit áldoznunk. Életünk a beteljesülések paradicsomkertje, de jaj, elöletek roppant fallal van körülfárva, és a kapu kulcsa az örök vidámság. Tanuljatok meg vidáman élni, és máris elértetek oda, ahol a boldogság forrása csobog.

Benedek sötét alkonyatig ott járt a parasztok mellett felá a felszántott, beláthatatlan földeken, és szája nem fáradt bele a mosolygásba, furcsa igemondásba. A parasztok közül senki se hallgatott rá, titokban gyilkos haragot forraltak elene, a sekrestyés beszéde járt az eszükben, féltették magukat a halált hozó puskáktól, és féltek Benedektől; ha egy-egy pillanatra felé fordultak, csodálatosan nagynak, erősnek látták, fehér szakállal vakított az alkonyatban... és ők még mélyebbre horgasztották a fejüket, és erősebb marokra fogták az eke

szarvát, nehogy az valahogyan kimaradjon tömpe, vaskérgű tenyerükből.

Azután késő, dologtalan este lett, a parasztok, fáradt lovakat ütlegelve hazaindultak, és Benedek pogány prédikációja napról napra szépen, semmit érőn hangzott el a tavaszi határban.

Napok és hetek múltak el szürke egyformaságban. Már elkészültek a szántással, s csak nagy ritkán tévedt ki egy-egy ember a földekre, de az is bujkálva, járatlan utakon messze elkerülte a hegyi kunyhót.

Benedek is otthon maradt virágai, madarai között, azokkal játszott, beszélt nekik, mint a megértő embereknek. A hosszú, csillagos estéken pedig kiült a kunyhója elé, visszajáró gondolataival bíbelődni... A virágágyak között halkan muzsikált a tücsök, fűszeres szagú, langyos szél csavargott körülötte, néha hozzá is elért, megsimogatta az arcát, szelíden meg-megborzolgatta ezüstsín szakállát, s mintha puha, anyás kezek ölbe fogva vinnék sok-sok éveken át: szeme előtt kibontotta magát az elmúlt idő.

Ott állt sokadmagával a füstös, kormos nagyváros közepén, megértő, vig cimborák között mondta édes ízű prédikációját. Azután megindult a szépre szomjas sereggel fel, fel a kék hegyekre, és dalos kedvvel dolgozni kezdtek ők, az élet kőművesei: a szabadakarat köveit hozták magukkal, és piros falba rakták az ész kovászával. Már csak a tető hiányzott a boldogság stációjára, és ekkor trombiták hörögtek, puskák ropogtak, kiömlött a vér, s ez szörnyűbb áradás volt a vízőnnél – mindent, mindent egyszerre elmosott...

A falu felé fordult. Az égen már előbújt a hold, fehér tüze az egész tájat megvilágította, és a pihenés földöntúli hangulatát öntötte el az alvó falu felett.

Benedek ilyenkor hajadonfőtt elindult a hegyről lefelé, órák hosszat elbarangolt a szűk, gidres-gödrös utcákban, és halálíg megverekedett a vérszomjas komondorokkal, hogy némely ablakon belesessen, hogy mosolyogni segítsen az alvó embereknek, akiket ő annyira szeretett...

A tavasz észrevétlenül elszőkött, a határban teljes arannyal sárgállott a vetés, már nótában csicseregtek az idei költésű madarak, mikor egy reggel vendég tévedt be Benedek portájára.

Körülbelül nyolc óra lehetett, Benedek reggeli sétájáról visszatérve kunyhójában falatozott, mikor a faluba vezető útról egy szurtos, mezítlábás gyerek futott be a kertbe. A gyerek egy fiatal verebet hajszolt, nagyokat tapsikolva futkározott utána, de most, hogy egyszerre a kertben találta magát, megfélekedve a gonosz kis jószágról, mintha gyökeret vertek volna a lábai, egy pillanatra szájátva megállt, megszeppenve körülvizsgált, aztán pajkosan fütyörészve a virágok közé kuporodott. Négykézláb körülcsúsztatta a barázdákat, a virágokat sorban megszagolta, tüzes orcáit megfürösztötte a bársonyos szirmokon, és önfeledten, hangosan, jóízűen kacagott a játékhoz. De mikor a kunyhó ajtajában állva a torzonborz öreget meglátta, hirtelen kijózanodott, és sikongva menekült ki a poros szabad útra.

Benedek azután minden reggel várta vissza a kis vadoncot, odabújt a kunyhó maszatos ablaka mögé, és éhes, gyerekes vágyakozással lesett ki az útra... És egy napon csakugyan előbukkant a gyerek, de nem magányost, hanem egy csapat rongyos pajtásával jött meg, és lassan, macska módra, egye-

nesen a virágok közé lopakodtak. Kalapjukat körülűzködtek tarka, nehéz árvácskával, tündérvárat fúrtak a sárga homokba, lepkét fogtak a vár börtönébe, és akkor se futottak el, mikor Benedek előbújt.

– Tetszenek nektek az én virágaim? – kérdezte mosolyogva Benedek.

A gyerekek nem értették a kérdést, hangos nevetéssel feleltek, és hangjukból messzire kicsengett az élet. Már dél is elmúlt, mire a játékot unva, bolondul felvirágozva, hazamentek.

És ezután mindig eljöttek a gyerekek; Benedek faragott nekik cifra játékszert, aminőt azok még sohase láttak, s mint valami csacska kis gyerek, maga is közéjük guggolt. Ha a játékba belefáradtak, Benedek mézet hozott a kunyhóból, s amíg a kicsikék csámcsogva az édes kenyérből falatoztak, ő mesét mondott nekik az örök nyarú sivatagokról, ahol a narancs és datolya terem, a lagúnás Velencéről, pompás királyi lakodalmakról és egy gyönyörűsége országról, ahol nem ismerik a szomorúságot.

A gyerekek ilyenkor hízelegve az ölébe bújnak, mint valami fehér selyemgyapjút, borzolgatták, cirógatták puha, nagy szakállát, és hálából minden délből virágkoszorút fontak a homlokára.

És lassan-lassan az egész faluban elterjedt a híre a mesélő-délelőttöknek, s mire beállt az ősz, gyerekeiktől vezetve, az anyák is eljöttek mesét hallgatni. Napról napra több látogató gyűlt össze a kunyhóban, s mindazok, akik szemlesütve kerültek a vele való találkozást, most alázatosan, sorban bekopogtak Benedekhez.

– Mesélj nekünk is valamit, jó ember – kérték a parasztok; valamennyien elé kuporodtak, és áhítattal lesték fenséges, meleg szavait.

Apró, vörös mécsvilág pislogott a szobában, halkán sercegve hol egészen összetöpörödött, hol meg veszélyesen magasra lobbanva pirosodott, ahogy az ajtón beáradó léghuzam játszott vele; táncoló fénye élesen világította meg a guggoló alakokat, majd felkúszott a vakolatlan falakra, megvillogtatta az ablakot, a mestergerendákról alácsüngő virágos kórkorsókat, és végül meleg aranyával ott folyt szét a prédikáló szép, derűs arcán.

Az emberek előrehajolva, némán hallgattak, s bár ezer kérdeznivalójuk lett volna, egyikük se talált szót a szent ámulattól. A mélységes csendben, mintha szárnya nőtt volna az egyetlen hangnak, folytonosan ott kóválygott a parasztok feje felett, a fülüket csiklántotta, nyelvüket édesítette, majd meg úgy tetszett nekik, mintha őket is felemelte volna, és repülne velük messze, messzire, csodás világokba, ismeretlen szépségek felé.

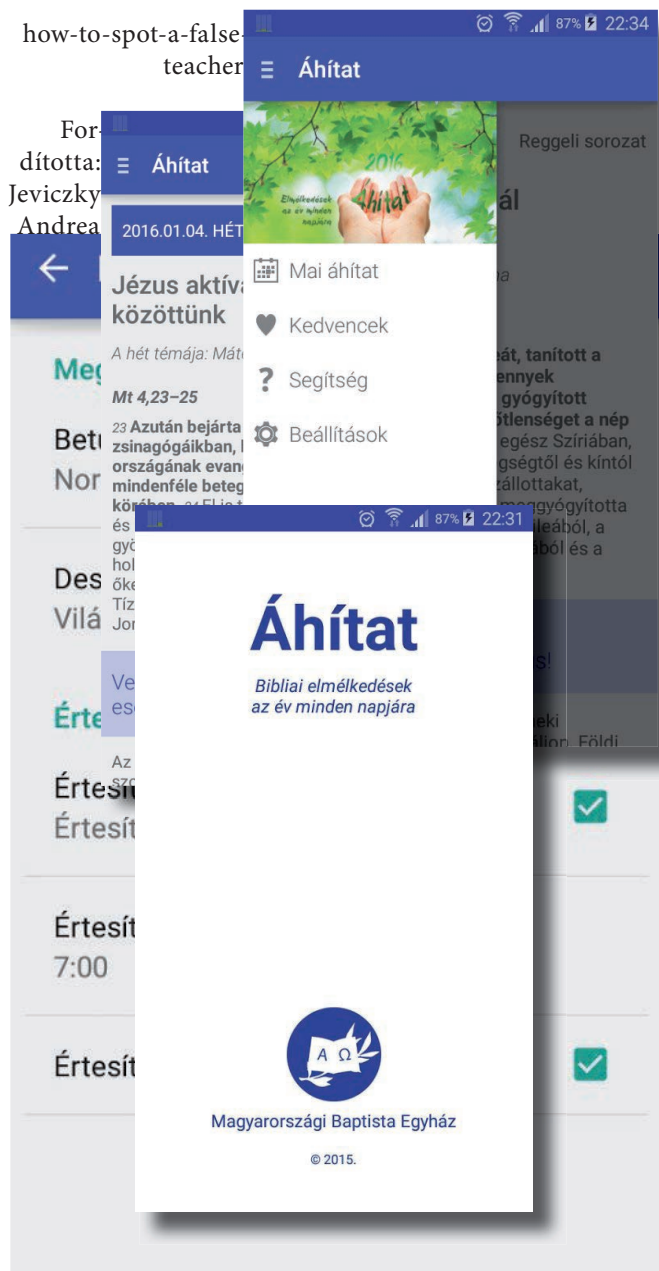
Minden este eljöttek Benedekhez ezek az emberek, és késő éjszaka volt, mikor elbúcsúztak tőle. Benedek, a szerető házigazdához illően, a kert végéig elkísérte vendégeit, megcsókolta valamennyiök sötét, barázdás homlokát, és apáskodó, nagy szeretettel nézett utánuk, amíg azok fázósan összebújva egészen elvesztek a havas, téli úton.

Aztán ő is bement.

És ezeken az éjszakákon Benedek, aki az örök vidámságnak volt a prédikátora, sírt, hangosan sírt a gyönyörűségtől.

Forrás: Petőfi Irodalmi Múzeum (pim.hu)

Baptista Áhítat okostelefonra

Töltsd le a Google alkalmazásboltjából mobiltelefonodra, tabletedre ingyenesen a baptista Áhítatot!

A segítségével útközben is kezdedbe veheted, olvashatod Isten ígését, és elmerülhetsz benne. Lehet, hogy eddig elmaradt a reggeli csendességed, mert korán reggel el kellett rohannod az iskolába vagy munkába. Most már könnyen magaddal viheted az Áhítatot, hogy útközben szerezz lelki felüdülést az Igén keresztül.

Az alkalmazás nem igényel állandó internetkapcsolatot. Az első indítás alkalmával letölti az aktuális évre elérhető összes áhítatot. Amelyik tetszik, azt megjelölheted mint kedvencedet könyvjelzőként, hogy később újra könnyen megtalálhasd. De meg is oszthatod másokkal a saját gondolataiddal együtt. Az egyes napok között könnyen válthatsz, így könnyen elérheted más napok áhítatait is.

Nathan Finn

Miről ismerhetjük fel a hamis tanítókat?

Képünk illusztráció

Nathan A. Finn a School of Theology and Missions dékánja és a *Christian thought and tradition at Union University in Jackson, Tennessee* professzora. Továbbá társszerzője a *The Baptist Story: From English Sect to Global Movement* című műnek (B&H Academic, 2015).

Sok és sokféle hamis tanítóval találhatjuk szemben magunkat, a szektás vallási vezetőktől kezdve a népszerű és megnyerő televíziós személyiségeket is ide értve. Sajnos rengeteg gyakorlati keresztény is belekeveredik a hamis eszmerendszerek csapdájába, illetve veszélyes szellemi irányzatoknak engednek teret a gondolkodásukban. És ezek a hamis mozgalmak sokszor evangéliumi köntösben mutatkoznak be.

Amennyiben lelkipásztor vagy, akkor tudnod kell, hogy a gyülekezeti tagjaid között lehetnek olyanok, akik a szellemi növekedésük során már találkoztak bizonyos hamis tanítókkal.

Jóllehet, a hamis tanítók jelenléte az egyháztörténelemben nem ismeretlen jelenség. Hiszen a tiszta evangélium terjedését és Isten embereinek a szolgálatát kezdettől fogva sokan hátráltatták. Pálnak az első század közepén Tituszhoz írt első levele is erről tanúskodik, melyben az apostol arra oktatta tanítványát, hogy hogyan lépjen fel a krétai keresztényeket fenyegető hamis tanítókkal szemben.

Komoly szellemi fenyegetés

Több mint valószínű, hogy a krétai eretnek tanítók hitetlen zsidók voltak, akik egy bizonyosfajta legalizmust próbáltak becsempészni az egyházba. A Tit 1,10 végén Pál apostol úgy azonosítja őket, hogy „a körülméltékedésből valók”, és a 14. versben arról ír, hogy „zsidó mesékre hallgatnak és olyan emberek parancsaira, akik elfordultak az igazságtól.” Pál a 15. versben azt hangsúlyozza, hogy a tisztaság inkább hitbeli kérdés, semmint rituális, miközben a korábbi versekben azt a következtetést is levonta, hogy a hitetlenség kicsapongáshoz vezet. Az apostol meg volt győződve arról, hogy a legalizmus végső soron veszélybe sodorja az evangéliumhirdetés munkáját.

A tévtanítók a Szentírás tanításaihoz általában vagy hozzáadnak, vagy elvesznek belőlük, részekre osztják, vagy megsokszorozzák az evangélium bizonyos részeit azért, hogy saját tanításaikkal közös nevezőre hozhassák.

Napjainkban is sok és veszélyes tévelygés van, melyek akadályozzák az evangéliumi munkát. Léteznek például olyan elméletek, melyek szerint az evangélium lényege, hogy

az Isten iránti bizalom anyagi jóléthez vezet. Mások azt hirdetik, hogy elég elfogadni Jézust az üdvösséghez, de az már nem fontos, hogy ő legyen az életük ura is. Sajnos egyre gyakoribb a homoszexuális házasságok jóváhagyása a Szentírás, valamint a 2000 éves keresztény erkölcs és teológia mellőzésével. Megint mások azt hiszik, hogy a kereszténység lényege csupán az embertársaik szolgálata, a szociális jótékonykodás vagy hasonló, pozitív célok kitűzése önmagunk számára. De eközben az emberek nem foglalkoznak a bűntől való szabadulás kérdésével. A tévtanítások különböző formában és mértékben jelentkezhetnek, de mégis megfigyelhetünk bennük valamiféle hasonlóságot. Ezt a jelenséget *Danny Akin* nevezte el „eretnek matematikának” – mivel a tévtanítók a Szentírás tanításaihoz általában vagy hozzáadnak, vagy elvesznek belőlük, részekre osztják vagy megsokszorozzák az evangélium bizonyos részeit azért, hogy saját tanításaikkal közös nevezőre hozhassák.

A téves teológia rossz erkölcsöt szül

A Tituszhoz írt levél 1,6–9. verseiben Pál arra emlékezteti tanítványát, hogy milyen istenfélő jellemre van szükségük a gyülekezetek elöljáróinak és felsorolja azokat a vétkeket, melyeket mindenképpen kerülniük kell. Aztán a 10–16-ig terjedő versekben bemutatja azokat a súlyosabb vétségeket, melyek az erkölcsileg romlott tanítókra jellemzők, de a hűség pasztorokra általában nem.

A 10. versben azt írja Pál: „Sokan vannak, akik engedetlenek, üres fecsegők és csalók, főleg azok, akik a körülmetélkedésből valók.” Ezek az emberek nem követték az Isten által felállított rendet a munkájuk során. Napjainkban is ugyanez a jelenség az oka, hogy a tévtanítók új mozgalmakat hoznak létre vagy független szolgálattevőként dolgoznak, és az embereket a televízió vagy az internet útján gyűjtik maguk köré.

A 11. versben azt mondja az apostol, hogy a hamis tanítók nézeteikkel „szégyenletes nyereségre” tesznek szert. Nem derül ki, hogy kik és hogyan finanszírozták a tévtanítók munkáját, de az biztos, hogy ezek az emberek az anyagi haszon érdekében dolgoztak. Jelen korunkban is vannak olyan hamis tanítók, akik nagy gazdagságra tesznek szert igeel lenes nézeteik terjesztésével, melyeket a megromlott elméjű emberek képesek különleges adományokkal honorálni. (Gondoljunk például a magánrepülőgépekre.)

A 12–13. versek egy *Epimenedész* nevű krétai filozófus mondását idézik, ezzel is nyomatékosítva a tévtanítók romlott jellemét: „A krétaiak egyik saját prófétája mondta: A krétaiak mind hazugok, gonosz bestiák, lusta falánkok – és ez a bizonyágtétel igaz.” Ezek a kijelentések első olvasáskor vegyes érzelmeket válthatnak ki az igeolvasó keresztényekből.

Először is, vajon Pál a pogány filozófust prófétának tartotta? Nem, az apostol csupán megerősíti *Epimenedész* egyik kijelentésének a helytállóságát úgy, mint amikor mi azt mondjuk valakinek, hogy „a próféta szólt belőled”. Pál a missziós lelkülettől áthatva itt is hasonlóan cselekszik, ahogy az ApCsel 17-ben olvassuk, hogy az embereket ott igyekszik elérni, ahol vannak, vagyis a mondanivalóját a hallgatók ismereteihez és kulturális tapasztalataihoz igazítja.

Másodsorban felmerül a kérdés, hogy Pál nem viselkedett-e rasszistaként, amikor egyetértett a krétaiakkal szem-

ben megfogalmazott kritikával? A válasz ismét nem – habár a kérdés jogos. Az *epimenedészi* kijelentés valójában egy olyan ismert szólás volt az apostol korában, hogy maga a krétai szó is a hazug vagy a csaló szavak szinonimájává vált. Közben *Epimenedész* a krétaiakkal szemben általánosított, Pál arra hívta fel olvasói figyelmét, hogy bizonyos hamis tanítók esetében a krétaiak hazug és csaló természetéről szóló mondat találó, hiszen amit tanítanak, az nem megbízható és nem igaz. Ráadásul a többségük, aki megfelelt a fenti sztereotípiának, valóban krétai volt.

Pál leleplező diagnózist ad a hamis tanítókról a 15–16. versekben: „Minden tiszta a tisztáknak: de a szennyezetteknek és hitetleneknek semmi sem tiszta; hanem fertőzött azoknak mind elméjük, mind lelkiismeretük. Vallják, hogy Istent ismerik, de cselekedeteikkel tagadják, mivelhogy utálatosak és engedetlenek és minden jó munkára alkalmatlanok.”

*A hamis tanítók kínosan ügyelnek
a külső látszatra, miközben a
tisztta étellel szemben fenntartásaik
vannak. Igazság szerint mentálisan
és morálisan is romlott személyek.*

A hamis tanítók kínosan ügyelnek a külső látszatra, miközben a tiszta étellel szemben fenntartásaik vannak. Igazság szerint mentálisan és morálisan is romlott személyek. Arról beszélnek, hogy ismerik Istent, de a cselekedeteikkel megtagadják őt. Ezek az emberek valójában utálatosak, engedetlenek és alkalmatlanok Isten szolgálatára. Olyan hitetlenek, akik keresztény tanítóknak adják ki magukat. Ragadozó farkasok, akik juhok ruhájában jönnek.

Pál azt írja a 11. versben, hogy ezek a tanítók „egész családokat dúlnak fel” tanításaikkal. Ez szó szerint nagyon rosszat jelent. Egy másik fordítás (ESV) szerint a „családok” szó eredetije „házakat” is jelent, vagyis ebben a szövegösszefüggésben „házi gyülekezeteket”. Függetlenül attól, hogy Pál a családokban vagy a házi csoportokban pusztító hamis tanokra hívja fel a figyelmet, a lényeg ugyanaz: farkasok fenygetik a bárányok biztonságát.

Az eretnek tanítók se nem kedvesek, se nem ártatlanok, hiszen az emberek örök sorsa lehet a tét.

Az elöljárók felelőssége

Két fontos igevers foglalja keretbe a Titusz 1,10–16 részt. A 9. versben azt írja Pál, hogy az elöljáró „a megismerés útján igaznak bizonyult beszédhez tartsa magát, hogy képes legyen másokat is inteni az egészséges tudomány alapján.” Később pedig azzal folytatja levelét az apostol, hogy „tanítsd azt, ami összhangban van az egészséges tudománnyal” (2,1). Mindkét versben ugyanazt hangsúlyozza az apostol, hogy az elöljárók feladata a bibliai tanítások pontos megértése azért, hogy képesek legyenek Isten gyermekeit tanítani. Egy *Timotheus*-nál használt kifejezéssel élve, az elöljárók legyenek „alkalmasak a tanításra” (1Tim 3,2).

Ha az elöljárók jellemzőit végigolvassuk az 1Tim 3-ban és Titusz 1-ben, akkor láthatjuk, hogy a leírás javarészt ráillik

az érett keresztényekre is. Nem minden keresztényre jellemzők ezek a tulajdonságok, de az előjárókat mindenképpen jellemeznie kell, hogy Isten szavát képesek legyenek hitelesen továbbadni. Az előjáróknak és az ige szolgálóinak nem szabad elhanyagolniuk azt a kötelességüket, hogy tanulmányozzák Isten szavát és eljussanak arra a szintre, hogy felismerjék az egészséges tanítást és képesek legyenek továbbadni azt az embereknek, ahogy azt az Úr rájuk bízta. Ez egy jó érv amellett, hogy miért van szükség keresztény főiskolákra és szemináriumokra és miért hasznosak a konferenciák, és a lelkek pásztorainak miért kell élethosszig teológiát tanulniuk.

Az előjáróknak kötelességük a hamis tanítókkal és a tévtanításokkal szembeszállni.

Pál arra is felhívja a figyelmet, hogy nem elég, ha az egészséges tanítás dogmaként hangzik csupán; az előjáróknak kötelességük a hamis tanítókkal és a tévtanításokkal szembeszállni. Az apostol szó szerint azt írja, hogy „feddjék az ellenszegülőket” az egészséges tanítással (Tit 1,9), és négy verssel lejjebb azt is mondja Titusznak, hogy „fedd meg őket határozottan, hogy egészségesek legyenek a hitben” (Tit 1,13). Más szóval élve, az előjáróknak számolniuk kell azzal, hogy „névén kell nevezniük a gyermeket”, ha hamis tanítással találkoznak.

Rangsorolás a teológiában

Őszintén szólva nagyon fontos, hogy a pásztorok és az előjárók körültekintően lássák el a feladatukat. Hiszen nem minden téves tanítás egyformán veszélyes. Ahogy én megértettem a Szentírást, az olyan tévelygésekben, mint a gyermekkereszttség, a női pásztorok, a bibliai prófécia folytatólágossága, az igaz hívók kiesése a kegyelemből és

hasonló témákban az őszinte hívók és komoly keresztények is érintettek. Jóllehet az én meggyőződésem szerint ezeknek mindegyike hamis tanítás, egyiket sem nevezném veszélyes eretnekségnek, amit az utóbbi tanokról viszont határozottan ki lehet jelteni, úgymint a Szentháromság tagadása, Jézus istenségének és helyettes áldozati halálának vagy a test feltámadásába vetett hitnek a tagadása esetén.

Bizonyára több olvasó számára is ismerős *Albert Mohler* igen hasznos analógiája *A call for theological triage and christian maturity* címmel, melyben a szerző osztályozza az elsőrangú, másodrangú és harmadrangú tanokat.

1. Elsőrangú tanok azok, amelyek az igazi kereszténységet megkülönböztetik a hamisítványoktól; például a Szentháromság tana, Krisztus testté létele, a helyettes áldozat és a test feltámadása.
2. A másodrangú tanok azok, melyek a különböző keresztény felekezetek létrejöttéhez vezettek, úgymint a bemejétezés, a politikai szerepvállalás, a csodatévő ajándékok és a nemek szerepe.
3. A harmadrangú tanok pedig olyan teológiai témák, amiket a lelkiismeretes keresztények akár saját felekezetükön belül is másképp látnak, és ezeket a helyi gyülekezeteken belül is vitatémaként tarthatják számon, tekintve például a milleniumot, a helyettes áldozat érvényességi körét, vagy a föld korát.

Természetesen a teológiai rangsorolás sem jelent megoldást minden vitára. Lehetséges, hogy nem értünk egyet abban sem, hogy a föld korának meghatározása vagy a nemi szerepek jelentősége másodrangú vagy esetleg harmadrangú kérdések. Viszont mindenképpen fontos különbséget tenni a nehezen bizonyítható tanok és a veszélyes eretnekségek között.

A legnagyobb tét

Nem minden keresztény vezető ragadozó farkas attól, hogy téved valamiben. Ezért az előjáróknak különös gonddal kell

eljárniuk a helytelen tanítások esetében. Könyörületesen kell lenniük a néppel szemben, melynek tagjait Isten hívta el, és akik közül bárki tévedhet a hitbeli és a gyakorlati kérdésekben is.

Emellett, ha a pásztor látja közeledni a valódi farkast, késznek kell lennie arra, hogy lépéseket tegyen „kifelé” is, hogy a farkas ne veszélyeztethesse a bárányok biztonságát. Ugyanis a hamis tanítók működése akadályozza a Lélek munkáját, és az örök élet bizonyosságába vetett hitnek a lerombolásával a szellemi halál állapotát tartja fenn.

Forrás:

<http://thegospelcoalition.org/article/>

Berde Imre

Asszír királyi főhivatalnokok Jeruzsálem ostrománál i. e. 701-ben

*Az asszír király azonban elküldte
hadvezérét, udvarmesterét és
kincstárnokát Lákisból Ezékiás
király ellen erős hadsereggel
Jeruzsálembe. Ezek felvonultak,
és megérkeztek Jeruzsálem alá.
Amikor felvonultak és megérkeztek,
megálltak a Felső-tó vízvezetékénél, a
ruhafestők mezejére vezető út mellett.
(2Kir 18,17)*

1. Bevezetés

A Biblia deuteronomista¹ történeti könyveiben, a Jeruzsálem i. e. 701. évi asszír ostromát² megörökítő szakaszban³ egy diplomáciai tárgyalásról⁴ olvashatunk, mely a júdai és az asszír küldöttség között zajlott le, és nyugodtan tekinthetjük az asszír pszichológiai hadviselés⁵ egyik példájának.⁶ Az említett diskurzusban egy általánosnak tekinthető „ostromlási módszert” alkalmazva,⁷ egy asszír főhivatalnoktól olvashatunk két⁸ szónoklatot, melyek az asszír nagyhatalmi törekvések vallási és politikai-katonai eredményeinek bemutatásával Jeruzsálem feladását próbálták elérni, mint tudjuk, sikertelenül. Őt nevezi *rab šāqē*-nak a Biblia, mely titulust ugyanakkor tulajdonnévként is kezel.⁹ Azonban a *rab šāqē* mellett jelen van még az ostromnál másik két igen rangos asszír kontingensvezető is, nevezetesen a *turtānu* és a *rab ša-rēšē* is.¹⁰

Jelen kis összefoglalásban csupán arra törekszem, hogy ezt a három asszír királyi főhivatalnokot főleg hadtörténeti szempontból bemutassam.

2. Az asszír királyi főhivatalnokok általános jellemzői

Az Újasszír Birodalom alapvetően olyan államközösség,¹¹ még inkább magasan centralizált politikai struktúra volt, ahol minden hatalom a király kezében összpontosult.¹² A kormányzásban természetesen egy kormányzói assziszten-

cia is segítette az uralkodót, amit királyi tanácsnak szokás nevezni.¹³

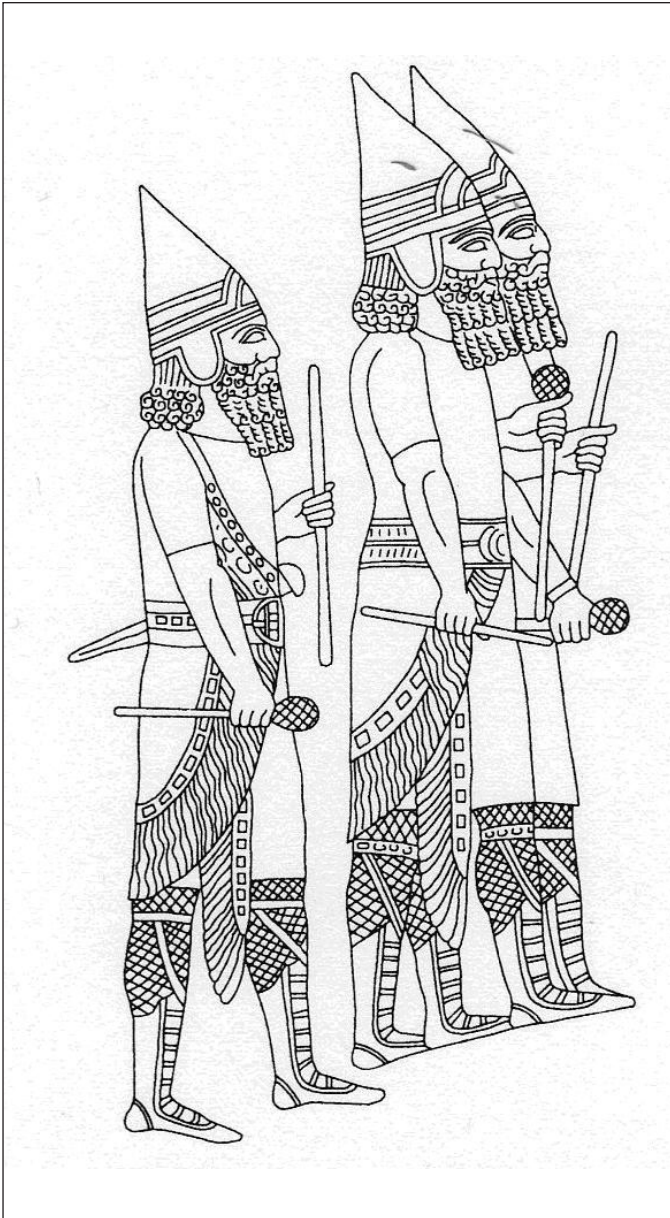
A királyi főhivatalnokok szerepe az i. e. IX. század végétől az i. e. VIII. század elejéig vált elsősorban katonailag jelentőssé az asszír adminisztrációban. Nem véletlenül, hiszen ebben az időszakban kezdett el kialakulni a tartományok (*mātu*) határvédelmi rendszere,¹⁴ ami megkövetelte a birodalmi központoktól távol lévő tartományok vezetőitől az önálló döntéshozatali képességet.¹⁵ Ezek a tartományok képezték a főhivatalnokok haderejének alapját.¹⁶ Általában elmondható, hogy a legfontosabb határ menti provinciák kormányzását látták el.¹⁷ Ez a feladat azonban nemcsak a határvédelemben merült ki, hanem sok főhivatalnok rendelkezett a rábízott tartomány készleteinek felszabadításával is, ami adminisztratív feladatok ellátására is kötelezte.¹⁸

A királyi főhivatalnokokat a mágánások (a birodalom fontos provinciális kormányzói) közé számolták, akiket egyszerűen csak GAL.MEŠ¹⁹ néven emlegettek általában. Közülük emelkedtek ki a királyi főhivatalnoki pozíciók, amire utaló nyomokat találunk a levelezésekben is, amikor úrnak szólították őket.²⁰

Az alábbi főhivatalnoki státuszokról van tudomásunk (a vastaggal jelöltekkel fogunk most részletesen foglalkozni):

1. **turtānu** = fővezér
2. **rab šāqē** = főpohárnok, az északi haderő parancsnoka
3. **massenu**²¹ = kincstárnok
4. **nāgir ekalli**²² = palotai hírnök, az északkeleti haderő parancsnoka
5. **sartennu**²³ = főbíró
6. **sukallu**²⁴ = vezír
7. **rab ša-rēšē** = főeunuch, a királyi hadsereg parancsnoka

Az asszír király hivatalnokainak összességét a *ša ziqni u ša rēši* szókapcsolattal jellemezték, ami a „szakállasok és eunuchok” jelentéssel bír. A teljes hivatali apparátust ennek megfelelően két szimbolikus figurával ábrázolták a palota-reliefeken, nevezetesen egy szakállas és egy szakáll nélküli emberalakokkal.²⁵ Azonban nincsen egyértelmű bizonyíték arra, hogy bármelyik hivatalnoki pozíció kizárólagosan megkövetelte volna az eunuchságot.²⁶ Ráadásul a *ša rēši* szókapcsolat újasszír használatával kapcsolatban a mai napig viták vannak, amelyek az említett szókapcsolat eunuch jelentése miatt bontakoztak ki.²⁷ Ugyanakkor extrém ritka módon találhatóak szöveges utalások, ahol nagy valószínű-

A turtānu és a rab šāqē valószínűsített ábrázolása
(Forrás: Dezső, 2012a, 333. o. 167. ábra)

séggel nem a kormányzó adoptált, hanem vér szerinti fiáról történik említés.²⁸

A főhivatalnokok képzésével kapcsolatban nincs semmilyen ismert leírás, de feltételezhetően részesültek pozíciójuknak megfelelő szintű ismeretekben, melyeket főleg az udvarban szerezhettek meg. Azonban kétségtelen, hogy legalább alapszintű olvasási és írási ismeretekkel rendelkezniük kellett.²⁹

Egyes források alapján az is feltételezhető, hogy a hivatalnoki pozíciókban eltöltött idő folyamatos volt, azaz megszakítások nélküli.³⁰ Ugyanakkor találunk utalásokat pozícióvesztésre is,³¹ sőt pozícióváltásokra³² is.

Mindenképpen meg kell említeni még, hogy a főhivatalnoki pozíciókban állók gyakran szembesültek a személyes gazdasági érdekek és a hivatali köteleességek találkozásából fakadó nyomással. Talán elegendő, ha ezzel kapcsolatban a privát birtokok kisajátítását vagy az adómentes övezetek

megadóztatását említjük, amint arról egy Balasî nevű csilagiós királyhoz intézett kérése is tanúskodik:³³

„Vannak szolgálaim a *rab šāqē* országában, és vannak földjeim és gyümölcsöskertjeim (ott). (De) a főpohárnok szolgálai, megkívánván a gyümölcsöskertjeimet, odakaptak és elűzték az embereimet.”³⁴

Egyéb adminisztratív szövegek említést tesznek ugyanakkor a főpohárnok harmadik emberéről (*tašlišu ša rab šāqē*), a főeunuch harmadik emberéről (*tašlišu ša rab ša-rēšē*) és a fővezér harmadik emberéről (*tašlišu ša turtāni*). Ezek a „harmadik emberek” valószínűleg bizalmi emberek voltak, akik egyúttal harci szekerező egységeknek is parancsoltak.³⁵

Azután hívták a királyt. Kiment hozzájuk Eljákim, Hilkijjáhu fia, a palota felügyelője, Sebná kancellár és Jóáh, Ászáf fia, a főtanácsadó. A kincstárnok ezt mondta nekik: Mondjátok meg Ezékiásnak, hogy ezt üzeni a nagy király, Asszíria királya: Miféle elbizakodottság ez? Miben bízol? Üres beszéd az, amit gondolsz, hogy csak ész és erő kell a hadakozáshoz! Kiben bíztál, hogy föllázadtál ellenem?
(2Kir 18,18–20)

3. A *rab šāqē* beszédeiben megjelenő asszír főhivatalnokok hadtörténeti szempontú rövid definiálása

3.1. A *rab šāqē*³⁶

A *rab šāqē* (főpohárnok) titulus legkorábbi említése III. Šulmānu-ašarīdu (i. e. 858–824) uralkodása idején i. e. 855-ből származik,³⁷ amikor is egy bizonyos Aššur-būnāia-usur nevű főpohárnokot említene a források:³⁸

[o] | ^maššur—DŪ-a-a—PAB | LÚ.GAL—KAŠ.LUL | [x x x x].

A *rab šāqē* saját *mātu*jában³⁹ teljesítette szolgálatát, mégpedig kezdetben az északi, urartui és subriai határ mentén. Más főhivatalokhoz hasonlóan, főleg az urartui határ mentén kellett aktívnak lennie, elsősorban az urartui (kül)ügyekre vonatkozó információszerezésben.⁴¹ Annyi bizonyos, hogy az asszír lovas és harci szekerező egységekhez kötődött a tevékenysége katonailag.⁴² Több levél tesz említést a *rab šāqē* csapatairól is, ami a hadseregben betöltött magas beosztására utal.⁴³ Így ő intézte a rábizott tartomány és a szomszédos vazallusok közötti lókereskedelemmel kapcsolatos adminisztrációt is, és minden bizonnyal rendszeres számszerű beszámolókat kellett készítenie a lóállományról.⁴⁴

A szakáll nélküli *rab ša-rēšē* valószínűsített ábrázolása (középen) (Forrás: Dezső, 2012a, 323. o. 125. ábra)

A *rab šaqē* katonai szerepe mindenképpen meghatározó a tekintetben is, hogy saját katonai egységét az északi haderő parancsnokaként maga irányította és a birodalmi méretű katonai műveletekhez bármikor könnyen involválható volt.⁴⁵ Így az expanziós törekvések és a birodalmi egység kialakításában fontos szerepet játszott.

E főhivatalnoki pozíció elnevezésével kapcsolatos egyéb viták mellett semmiképpen nem zárható ki, hogy esetleges udvari tartózkodása során valóban főpohárnoki teendőket is ellátott, mint például Nehémiás.⁴⁶

3.2. A *rab ša-rēšē*

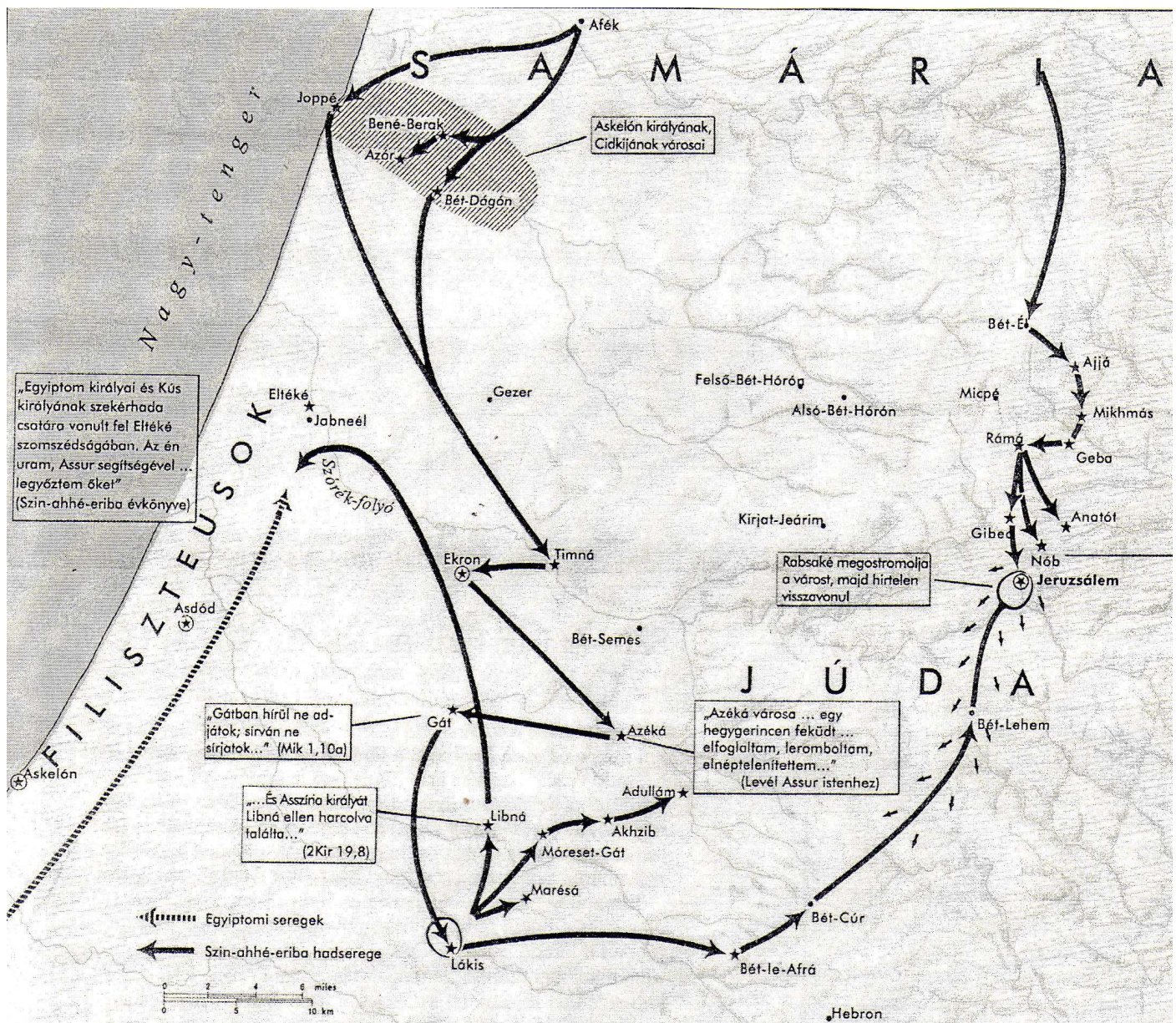
A *rab ša-rēšē* (főeunuch) első említése V. Šamši-Adad (i. e. 823–811) egy i. e. 821-ben keletkezett feljegyzésében található:⁴⁷

ina gir-ri-ia
^mmu-LAL—aš-šur LÚ-GAL—SAG.MEŠ
 er-šu mu-de-e GIŠ.LAL LÚ té-e-me
 it-ti ERIM.HI.A-ia i KI.KALxBAD-ia
 a-na KUR.na-'i-ri ú-ma-ir-ma
 áš-pur-šú 47

Azonban a palotareliefek tanúsága szerint szinte bizonyos, hogy jóval korábban, már II. Aššur-nāsir-apli (i. e. 883–859) idején létezett ez a hivatalnoki pozíció.⁴⁸ Igaz, hogy

eunuchokról (*ša-rēši*)⁴⁹ már a középasszír palotarendtartást tartalmazó szövegekben is olvashatunk, de ekkor még csak mint a palota lakrészének és a háremnek a vezetője tűnik fel.⁵⁰ Azonban később igen sokszor kerül megemlítésre különböző hadjáratokkal kapcsolatban, kezdve az Aššur-danin-apla vezette felkeléstől (i. e. 828–820 k.) egészen egy babiloni felkelés elfojtására vezetett hadjáratig (i. e. 647–646).⁵¹

A *rab ša-rēšē*, mint a palotai adminisztráción kívüli területekhez is kapcsolódó hivatalnok, különlegesnek nevezhető helyzetben volt. Mindenekelőtt azért, mert az i. e. VIII. század végétől ő volt a *kisir šarrūti* (*kisir šarri*), azaz a királyi gárda parancsnoka.⁵² Másrészt az asszír hadseregben több hadseregpáncsnok is tartozhatott vezetése alá. A nimrudi listák és egyéb adminisztratív szövegek és királyi levelezések ugyanis többször említést tesznek a *rab ša-rēšē* különböző hadjáratokban való részvételéről, ahol szisztematikusan a hadseregpáncsnok főeunuchjaként nevezik meg. Ezenkívül találunk olyan utalásokat is, melyek szerint a főeunuch és hadseregpáncsnokai adómentességet kaptak, sőt Aššur-etelli-ilāni (i. e. 630–627) rendeletei szerint a főeunuch három hadseregpáncsnoka földbirtokadományban is részesülhetett. A *rab ša-rēšē* ettől kezdve az egyik legnagyobb hatalmú katonai vezetőnek tekinthető.⁵³ Az sem mellékes, hogy a király belső köréhez tartozott.⁵⁴

Sîn-ahhê-eriba Filiszteában és Júdában (Forrás: Aharoni-Avi-Jonah, 2004, 118. o. 154. térkép)

Másik érdekesség, hogy az eddig ismert i. e. VII-VII. századi források alapján csak a *rab ša-rēšē* kapcsán történik megemlítés az újoncok (*raksu ša rab ša-rēšē*) toborzásával kapcsolatban. A *rab ša-rēšē* tehát igen nagy katonai függetlenséggel is rendelkezett, ami kezdetleges formában ugyan, de már III. Adad-nērārī uralódása alatt ismert volt,⁵⁵ amint az alábbi i. e. 783-ból származó szöveg is utal rá:⁵⁶

IGI ^{meri-du}₁₀ -a-a LÚ.DUMU.SIG₅ ša GAL—LÚ.SAG.MEŠ

A *rab ša-rēšē* territorális hatalmát a saját *bētuja*⁵⁷ alapozta meg, ami *ex officio* földbirtokokból és nemcsak *ad hominem* adománybirtokokból állhatott. A *bētu* feltételezhetően olyan méreteket öltött, amiből nyugodtan lehetett adományozni hadseregparancsnokoknak is, mint azt Sîn-šumu-lēšir, Aššur-etelli-ilāni (i. e. 630–627) *rab ša-rēšē*jének példája mutatja.⁵⁸

3.3. A turtānu

A *turtānu* első említése a korai újasszír feliratokból i. e. 856-ból ismert, mint a birodalom nyugati határait saját *mātu*jában szolgáló főhivatalnok:⁵⁹

[o] | ^{maš-šur}—EN—GIN-in | LÚ.tur-ta-nu | a-[na x x x x]

A *mātu* fővárosa az Eufrátesz bal partján fekvő Til-Barship (Harrān) volt. A birodalom nyugati irányú terjeszkedése következtében azonban ez a régió részben elvesztette fontosságát, hiszen a nyugati határvonal jóval nyugatabbra került. II. Sarrukīn (i. e. 722–705) viszont felismerve a *turtānu* hivatalának fontosságát, Kummuh bekebelezését követően megreformálta a *turtānu* hivatalát. Ettől kezdve két *turtānuja* volt a birodalomnak: (1) a *turtān bēt šumēli* vagy ahogy később hívták, a *turtān Kummuhi* és (2) a *turtān imitti*.⁶⁰

LÚ.šu-ut—SAG-ia LÚ.EN.NAM. UGU-šú-nu [áš]-k[un] LÚ.tu[r-t]a-nu É KAB aq-bi-šu-ma

A két *turtānu* létrehozásának logikája tulajdonképpen a Belső-Anatólia irányába történő hódításokban rejtett, ami az Eufrátesz kanyarulatai mentén nyugatra ment végbe.⁶¹

*Talán Egyiptomnak, ennek a törött
nádszálnak a támogatásában
bíztál? Aki erre támaszkodik,
annak belemegy a tenyerébe,
és átszúrja azt. Így járnak
Egyiptom királyával, a fáraóval
mindazok, akik benne bíznak.
Vagy ezt mondjátok nekem:
Istenünkben, az Úrban bízunk?!
De hiszen az ő áldozóhalmait és
oltárait szüntette meg Ezékiás!
Júdának és Jeruzsálemnek pedig
megparancsolta: Csak ez előtt
az oltár előtt borulhattok le, itt,
Jeruzsálemben!
(2Kir 18:21-22)*

A *turtānu* jelentősége a birodalmi expanziós törekvésekben is feltűnő, hiszen a nyugati irányú hadjáratokról szóló beszámolók számos alkalommal említik.⁶² Hasonló módon az ószövetségi szövegekben is találunk utalásokat.⁶³

A *turtānu* hivatala merőben eltér az összes többi főhivaltól, ugyanis kimondottan katonai hivatal volt, és ennél fogva hosszú időn keresztül az asszír hadsereg fővezéri posztját is ellátta, legkésőbb III. Tukulti-apil-Ēsarra (i. e. 745–727) vagy II. Sarrukīn (i. e. 722–705) uralkodásáig, ugyanis ettől kezdve a provinciális haderő parancsnokságát a *turtānu*, a királyi gárda (*kisir šarrūti*) irányítását pedig a *rab ša-rēšē* kapta meg.⁶⁴ Igen valószínű, hogy autoritást gyakorolt területi csapatok fölött, háború esetén pedig nagyobb területek provinciális haderejét is irányította. Hadjáratokról szóló forrásokban rendszeresen felbukkan, elsősorban mint fővezér, főleg ott, ahol a király nem tudott jelen lenni.⁶⁵

Azonban még meg kell jegyeznünk, hogy valószínűleg csak a *rab ša-rēšē* és a *turtānu* rendelkezett állandó, reguláris lovas egységekkel, míg a többi katonai feladatokat is ellátó főhivatalnok a hadjáratokhoz toborzott egységeket irányíthatott.⁶⁶ Továbbá vannak utalások a harci szekerek vezetőjére is, akik a *rab šāqē*, a *rab ša-rēšē* és a *turtānu* esetében is megemlékezésre kerültek írott forrásokban.⁶⁷

4. Befejezés

A három röviden bemutatott királyi főhivatalnoki pozíció mindegyike komoly hadtörténeti fontossággal bírt, hiszen

mindegyikük fontos szerepet töltött be a hadjáratok alkalmával. Ez különösen érvényes a *rab ša-rēšē* és a *turtānu* esetében.

Jelentőségük nagy volt, hiszen az asszír államközösség határvédelmében, adminisztrációjában és integrációjában komoly feladatokkal és kötelezettségekkel rendelkeztek, melyekkel kapcsolatban esetenként önálló döntések meghozatalára is képesnek kellett lenniük.

Jeruzsálem i. e. 701-ben bekövetkezett ostromakor a *rab šāqē*, a *rab ša-rēšē* és a *turtānu* került említésre az ószövetségi beszámolóban, ahol a *rab šāqē* emelkedik ki hármójuk közül a városfalnál elmondott beszédei miatt, a király üzenetét tolmácsolva, melyek nem tudták elérni céljukat, nevezetesen Jeruzsálem kapitulációját.

Az ószövetségi felsorolásuk sorrendje pedig az eddig elmondottak alapján nem igazán tekinthető véletlennek, hiszen az asszír hadsereg pontos júdai ismeretéről is tanúskodhat:

„Asszír király a pedig elküldte a tartánt⁶⁸, az eunuchok fejét⁶⁹ és a főpohárnokot⁷⁰...”⁷¹

1. táblázat

Néhány főhivatalnok hivatalban eltöltött ideje⁷²

i. e. 800–752	Šamši-ilu	<i>turtānu</i>
i. e. 855–816	Aššur-buna'i-usur	<i>rab šāqē</i>
i. e. 853–826	Daian-Aššur	<i>turtānu</i>
i. e. 850–823	Bel-buna'i	<i>nāgir ekalli</i>
i. e. 660?–644	Nabu-šarru-usur	<i>rab ša-rēšē</i>
i. e. 650–636?	Aššur-gimillu-tere	<i>masennu</i>
i. e. 820–807	Bel-dan	<i>nāgir ekalli</i>
i. e. 803 / i. e. 824–820	Aia-halu	<i>masennu / turtānu</i>
i. e. 666–656	Silim-Aššur	<i>sukallu</i>
i. e. 671–663	Kanunaiu	<i>sartennu</i>

Felhasznált és ajánlott irodalom

Aharoni–Avi-Yonah, 2004 Aharoni, Yohanan–Avi-Yonah, Michael: Bibliai atlasz. Budapest–Jeruzsálem, 2004, Szent Pál Akadémia–Carta.

Árvai, 2014 Árvai Tamás Kristóf: Asszír határain túl. Az ellenség képe az újasszír királyfeliratokban. In Buhály Attila–Reszler Gábor–Szoboszlai György (szerk.): Falak és választóvonalak. Nyíregyháza, 2014, Nyíregyházi Főiskola Történettudományi és Filozófia Intézet. 15–31.

Bedford, 2009 Bedford, Peter R.: The Neo-Assyrian Empire. In Morris, Ian–Sheidel, Walter (ed.): The Dynamics of Ancient Empires. State Powers from Assyria to Byzantium. New York, 2009, Oxford University Press 31–65.

- Ben-Zvi, 1990 Ben-Zvi, E.: Who Wrote the Speech of Rabshakeh and When? *Journal of Biblical Literature* 109, 1990, 79–92.
- Bright, 1990 Bright, John: Izrael története. Budapest, 1990, Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya.
- Buhály, 2010 Buhály Attila: Urartu története és kultúrája. In Minya Károly (szerk.): Meszterfüzet. I. A tanári szakképzettségben részt vevő hallgatók számára. Nyíregyháza, 2010, Bessenyei György Kiadó, 27–46. o.
- Cohen, 1979 Cohen, C. Neo-Assyrian Elements in the First Speech of the Biblical Rab-šaḳe, *Israel Oriental Studies*, 9, 1979, 32–47.
- Dezső, 2012a Dezső Tamás: The Assyrian Army. I. The Structure of the Neo-Assyrian Army as Reconstructed from the Assyrian Palace Relief and Cuneiform Sources. 1. Infantinary. Budapest, 2012, Eötvös University Press.
- Dezső, 2012b Dezső, Tamás: The Assyrian Army. I. The Structure of the Neo-Assyrian Army as reconstructed from the Assyrian Palace Reliefs and Cuneiform Sources. 2. Cavalry and Chariotry. Budapest, 2012, Eötvös University Press.
- Dubovsky, 2006 Dubovsky, Peter: Hezekiah and the Assyrian Spies. Reconstruction of the Neo-Assyrian Intelligence Service and Its Significance for 2 Kings 18–19. Roma, 2006, Editrice Pontificio Istituto Biblico.
- Gordon–Rendsburg, 1997 Gordon, Cyrus H.–Rendsburg, Gary A.: A Biblia és az ókori Közel-Kelet. Debrecen, 1997, Gold Book Kft.
- Grayson, 2003a Grayson, A. K.: Assyrian Civilization. In Hammond, Nicolas Geoffrey Lemprière (ed.): The Cambridge Ancient History III/2. The Assyrian and Babylonian Empires and Other States of the Near East, from the Eighth to the Sixth Centuries B. C. Cambridge, 2003, Cambridge University Press, 194–228.
- Grayson, 2003b Grayson, A. K.: Assyria: Sennacherib and Esarhaddon. (704–669 b. c.) In Hammond, Nicolas Geoffrey Lemprière (ed.): The Cambridge Ancient History III/2. The Assyrian and Babylonian Empires and Other States of the Near East, from the Eighth to the Sixth Centuries B. C. Cambridge, 2003, Cambridge University Press, 103–141.
- Höffken, 2008 Höffken, Peter: Die Rede des Rabsake vor Jerusalem (2 Kön. XVIII / Jes. XXXVI.) im Kontext anderer Kapitulationsforderungen. *Vetus Testamentum*, 58, 2008, 44–51.
- Kim, 2008 Kim, Yoo-Ki: In Search of the Narrator's Voice: A Discourse Analysis of 2 Kings 18:13–16, *Journal of Biblical Literature*, 127, 2008, 477–489.
- Machinist, 2000 Machinist, Peter: The Rab Šāqēh at the Wall of Jerusalem: Israelit Identity in the Face of the Assyrian "Other". *Hebrew Studies*, 41, 2000, 151–168.
- Mattila, 2000 Mattila, Raija: The King's Magnates. A Study of the Highest Officials of the Neo-Assyrian Empire. Helsinki, 2000, The Neo-Assyrian Text Corpus Project.
- Mitchell, 2003 Mitchell, T. C.: Israel and Judah from the Coming of Assyrian Domination until the Fall of Samaria, and the Struggle for Independence in Judah (c. 750–700 b. c.). In Hammond, Nicolas Geoffrey Lemprière (ed.): The Cambridge Ancient History III/2. The Assyrian and Babylonian Empires and Other States of the Near East, from the Eighth to the Sixth Centuries B. C. Cambridge, 2003, Cambridge University Press, 322–370.
- ÓKTCh Harmatta János (szerk.): Ókori keleti történeti chrestomatia. Budapest, 1964, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Person, 2009 Person, Raymond F. (ed.): In Conversation with Thomas Römer, The So-Called Deuteronomistic History: A Sociological, Historical and Literary Introduction. (London: T&T Clark, 2005), *The Journal of Hebrew Scriptures* 9, 2009, 1–49.
- Römer, 2005 Römer, Thomas: The So-Called Deuteronomistic History: A Sociological, Historical and Literary Introduction. London, 2005, T&T Clark.
- Rudman, 2000 Rudman, Dominic: Is the Rabshakeh also among the Prophets? A Rhetorical Study of 2 Kings XVIII 17–35. *Vetus Testamentum*, 50, 2000, 100–110.
- Sweeney, 2007 Sweeney, Marvin Alan: I & II Kings: A Commentary. Louisville, 2007, Westminster John Knox Press.
- Vér, 2009 Vér Ádám: Az eunuch hűsége Asszíriában. In Rab Virág–Schwarzwölder Ádám–Varga Mónika (szerk.): 7. Országos Interdiszciplináris Grastyán Konferencia előadásai. Pécs, 2009, Pécsi Tudományegyetem Grastyán Andre Szakkollégium, 433–444.
- Walsh, 2011 Walsh, Jerome J.: The Rab Šāqēh between Rhetoric and Redaction. *Journal of Biblical Literature*, 130, 2011, 263–279.
- Wildberger, 1979 Wildberger, H.: Die Rede des Rabsake vor Jerusalem, *Theologische Zeitschrift*, 35, 1979, 35–47.

Young, 2012

Young, Robb Andrew: *Hezekiah in History and Tradition*. Leiden, 2012, Brill.

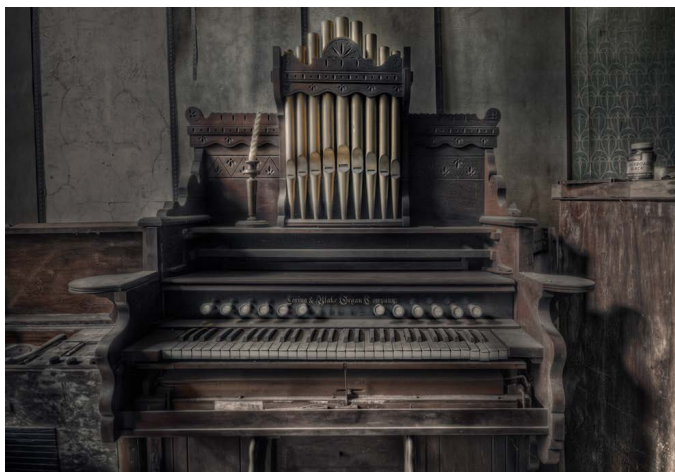
Jegyzetek

1. A deuteronomikus történetírással kapcsolatban ld. Römer, 2005. A könyv nyomán kibontakozott vitához ld. Person, 2009.
2. Biblián kívüli legfontosabb egykorú forrása a témának a Sîn-ahhê-eriba újasszír király (i. e. 704–681) hadjáratait megörökítő felirat (ld. ÓKTCh III/G9.)
3. 2Kir 18,13 – 19,37.
4. 2Kir 18,17–37.
5. Ld. Dubovsky, 2006, 229–237.
6. Gordon–Rendsburg, 1997, 259–269.
7. Ld. Grayson, 2003a, 220–221. Továbbá bibliai és asszír szövegek párhuzamaival kapcsolatban Cohen, 1979. Ld. még az asszír királyfeliratokban megjelenő ellenségkép-hez Árvai, 2014, 22–26.
8. A beszédek számának kérdéséhez ld. Walsh, 2011, 264., valamint az ide tartozó történeti probléma vázlataként ld. Bright 1990, 288–290.; Grayson 2003b, 109–111. A beszédek különféle megközelítésű elemzéseikhez a teljességet nélkülöző módon még ld. Young 2012, 123–150.; Walsh 2011.; Höffken 2008.; Kim 2008.; Machinist 2000.; Rudman 2000.; Ben-Zvi 1990.; Cohen 1979.; Wildberger 1979.
9. Mitchell, 2003, 361.
10. Ld. 2Kir 18,17; Sweeney, 2007, 414.
11. Bedford, 2009, 31.
12. Mattila, 2000, 3.
13. Mattila, 2000, 3.
14. Dezső, 2012a, 210–211.
15. Vér, 2009, 435.
16. Dezső, 2012a, 211.
17. Mattila, 2000, 138.
18. Mattila, 2000, 139.
19. GAL.MEŠ = 'a nagyok', a hatalmasok'.
20. Mattila, 2000, 165–166.
21. Mattila, 2000, 13–28.; Dezső, 2012a, 214–215.
22. Mattila, 2000, 29–44.; Dezső, 2012a, 216–218.
23. Mattila, 2000, 77–90.; Dezső, 2012a, 211.
24. Mattila, 2000, 91–106.; Dezső, 2012a, 211–214.
25. Vér, 2009, 436.
26. Mattila, 2000, 133.
27. Vér, 2009, 435.
28. Mattila, 2000, 110–111, 129.
29. Mattila, 2000, 134.
30. Ld. 1. táblázat.
31. Mattila, 2000, 136.
32. Mattila, 2000, 135.
33. Mattila, 2000, 139.
34. Közli, Mattila, 2000, 139.
35. Dezső, 2012a, 226.
36. A *šāqiu rabiū* pozíciójával kapcsolatban csak annyit említenék meg, hogy jelenleg nem tisztázott a feladatköre. Egyesek azonosítják a *rab šāqē*-vel, és a *šāqiu rabiū* elnevezést annak egy variációjaként értelmezik. Mások azonban egyes források alapján egy önálló titulust feltételeznek a *šāqiu rabiū* esetében. Ld. Mattila, 2000, 47–48.
37. Dezső, 2012a, 217.
38. „Aššur-būnāia-usur, *rab šāqē*, [...]” Közli, Mattila, 2000, 45.
39. *mātu* = tartomány
40. Ismeretes egy ismeretlen szerzőtől származó levél körülbelül III. Tukulti-apil-Ēsarra (i. e. 745–727) és II. Sarrukīn (i. e. 722–705) idejéből, mely a királyt egy urartui határnál álló erődről tájékoztatja, melyet úgy említ, mint a *rab šāqē* erődje. Ld. Mattila, 2000, 48. Urartu történetének összefoglalását magyarul ld. Buhály, 2010.
41. Mattila, 2000, 163. Illetve ehhez ld. 2Kir 18,17–37.
42. Asszír hadtörténeti kérdésekhez bőséges bibliográfiával ellátva legújabban ld. Dezső, 2012a, és Dezső, 2012b.
43. Mattila, 2000, 59, 155.
44. Dezső, 2012a, 217. Ld. még Mattila, 2000, 58–59.
45. Mattila, 2000, 163.
46. Mattila, 2000, 163.; Neh 2,1.
47. „A második hadjáratomon rendeletet adtam ki és Mutaqqin-Aššur, a *rab ša-rēšē*, az okos, tapasztalt katona, a döntés embere küldetett hadseregemmel és táborommal Na'iri ellen.” Közli, Mattila, 2000, 61.
48. Dezső, 2012a, 222.
49. A *ša-rēši* középasszír szövegekben eunuchot jelent, azonban az újasszír előfordulásokkal kapcsolatban már nincs ekkora egyetértés a szó fordítását illetően. Ld. Vér, 2009, 435.
50. Vér, 2009, 433.
51. Ld. az erről szóló összefoglalást Dezső, 2012a, 222–224.
52. Grayson, 2003a, 201.
53. Dezső, 2012a, 225.
54. Mattila, 2000, 164.
55. Dezső, 2012a, 225.; Mattila, 2000, 70.
56. „Mušallim-Marduk szemtanú, a *rab ša-rēšē* harmadik embere.” Közli Mattila, 2000, 70.
57. *bētu* = ház
58. Dezső, 2012a, 226.; Mattila, 2000, 64.
59. „Aššur-belu-ka' 'in, *turtānu*, a [...]” Közli, Mattila, 2000, 108.
60. „Az eunuchomat kormányzóként föléjük helyeztem és a 'bal ház' *turtānu*-jának hívtam.” Közli, Mattila, 2000, 111.
61. Dezső, 2012a, 219.; ld. még Mattila, 2000, 115–116.
62. Dezső, 2012a, 219, 221.; Mattila, 2000, 123–125.
63. Ézs 20,1; Ézs 36; 2Kir 18,17; 2Krn 32,9–19.
64. Dezső, 2012a, 218.
65. Mattila, 2000, 165.; Dezső, 2012a, 220.
66. Dezső, 2012a, 225.
67. A *rab šāqē* ilyen embere volt a *mukil appâte ša šāqē*. A *rab ša-rēšē* esetében őt *mukil appâte ša rab ša-rēšē* névvel illették, és a *turtānu* szekerezőegységeinek vezetőjét pedig *mukil appâte ša turtāni* formában említik a források. Dezső, 2012a, 225–226.
68. *turtānu*.
69. *rab ša-rēšē*.
70. *rab šāqē*.
71. ÓKTCh VI/8.
72. Mattila, 2000, 135–136.

Dr. Péter-Szarka Szilvia

Mentés másként

Identitás, tradíció, innováció a 21. századi
keresztény gyülekezetekben

Dr. Péter-Szarka Szilvia pszichológus, a Debreceni Egyetem Pszichológiai Intézetének adjunktusa, az Európai Tehetségközpont – Budapest munkatársa. A Debreceni Baptista Gyülekezet aktív tagja, három gyermek boldog édesanyja.

A hagyomány, a tradíció, illetve a személyes hit és megújulás jelentőségét tekintve az egyes gyülekezeti tagok életében, valamint egyházunk, gyülekezeteink jövőjét keresve, alapvetően bibliai-teológiai látásunkra, meggyőződésünkre kell alapozni. Az itt következő írás egy szaktudomány eredményeit felhasználva háttéranyagul, segítségül szolgálhat a címben jelzettek jobb megértésére és alkalmazására szolgálatunk során.

A mai keresztény gyülekezeteknek nagy kihívást jelent a 21. század változásaihoz, igényeihez, szükségleteihez való igazodás. A folyamatos alkalmazkodás és megújulás, a nyitottság és rugalmasság mellett szükség van azokra a stabil pontokra, melyek a keresztény, éppen ezért szent és megváltoztathatatlan identitásunkat képezik, és azokra a hagyományokra, melyek a felekezeti gyökereket és hovatartozást erősítik. A változás és változatlanosság, a dinamizmus és a stabilitás kérdése komoly gyakorlati problémákat vet fel.

Három kérdés alaposabb átgondolása segíthet abban, hogy megfelelő irányba lépjünk:

1. Ki és mi vagyok én? Kik vagyunk mi, mi képezi az identitásunk megváltoztathatatlan alapjait?

2. Mi a hagyományok és tradíciók szerepe az identitás kialakításában?
3. Hogyan történik a változás? Mit jelent az innováció, a kreativitás a gyülekezetek életében?

Identitás

Az identitás egyszerűen megfogalmazva: énazonosság, énfolytonosság, Erikson neves fejlődéslélektani kutató megfogalmazásában „a személyes azonosság és folyamatosság szubjektív érzésének megléte”. Kialakulása folyamatában egyedülálló egységgé ötvöződik a személyben mindaz, ami visszavonhatatlanul adott (például testalkat, adottságok) a szabadon választható szerepekkel, felkínált értékekkel. Vagyis függ a múlttól, hiszen a korai, erős identifikációs és kapcsolati mintázatok itt alakultak, a „hozott anyaggal” dolgozik, ugyanakkor új tapasztalatokra, új modellekre támaszkodik. Felnőttnek, identitással rendelkező egyénnek lenni tehát azt jelenti, hogy az ember, vissza- és előretekintve egyaránt, folyamatos perspektívában látja életét. A folytonosság érzése lesz az a híd, amely összeköti a múltunkat, a jelenünket és a jövőnket, és ez képezi az identitásunk alapját.

*Az érett identitás kialakulásához
két egymást követő lépés szükséges:
a krízis és az elkötelezettség.*

Az érett identitás kialakulásához két egymást követő lépés szükséges: a *krízis* és az *elkötelezettség*. Miért kell a krízis? Az identitáskrízis nagyon nehéz folyamat: meg kell ismerni és végig kell gondolni a múltunkat, szembe kell nézni az eddigi tapasztalatokkal. Az egyéni (vagy csoportos) számvetés, az értelmezés, a múlt és a jelen összekapcsolása a lehetőségekkel, a jövő feladataival, vagyis a múltam személyessé és magamévá tétele megkerülhetetlen. Ez nyilván nehezebb akkor, ha a múlt konfliktusokkal, érzelmi megterhelésekkel, ambivalenciával terhelt. A krízis után kell jönnie az elköteleződés lépésének, ami legalább ugyanennyire nehéz lehet. A végigélt és végiggondolt, megemésztett és értelmezett múlt után be kell hogy következzen az a megszilárdulás, az az elköteleződés, ami egy értékrend, életstílus melletti döntést eredményez, és ami a felnőtt élet jogait és kötelezettségeit egyaránt tartalmazza. Elköteleződés nélkül marad a krízis,

ami a folyamatos útkereséssel lehetetlenné teszi az érett viselkedést. Vagyis megvan a krízis és a boncolgatás ideje, de ha így marad életünk végéig, identitás hiányában nem válnunk lelki értelemben felnőtté. A mai fiataloknak, a sokféle lehetőség és értékrend vonzásában gyakran gondjaik vannak a felnőtté válással, az elköteleződéssel, és úgynevezett „kapunyitási pánikban” szenvednek: nem tudnak, vagy nem akarnak elindulni a társadalmi elvárások útján, nem képesek felelősséget vállalni önmagukért és másokért, és elkezdni a felnőtt életet. Lássuk példaként a házasságkötést. A házasság megkötésével az embernek joga van a házassághoz, a szerelemre, az önálló család alapítására, a kizárólagos párkapcsolatra. Ugyanakkor kötelezettségei vannak a házasság fenntartására, a kitartásra, az „én” háttérbe szorítására és a kompromisszumokra. Nincsenek jogok kötelezettségek nélkül, és fordítva. Ugyanakkor ma nagyon sokan követelik a jogokat a kötelezettségek nélkül, ami nyilván kényelmes, de a felelősség vállalását, azaz az elköteleződést alapvetően nélkülözi.

*Nem szabad elfeledkeznünk
az elköteleződésről a folyamat
végén, mely mindenki részéről
tartalmazza az önként és szívesen
vállalt jogokat és kötelezettségeket.*

Az eddigiek alapján egyértelműen leszögezhető, hogy nincs stabil identitás a múlt és a jövő összekapcsolása és a krízis-elköteleződés jelenléte nélkül. Mit jelent ez a gyülekezetekben? A múlt ismerete nélkül nincs jövőépítés, az idősebbek ismerete nélkül nem ér semmit a fiatalok jövőbe tekintése, de a múlt sem ér semmit önmagában a jövőbe nézés nélkül az identitásképzés folyamatában. Megkerülhetetlen a generációk közötti párbeszéd, mely nem a kizárólagosság és legyőzés, hanem csakis az együttműködés alapján működik, hiszen a folytonosság és azonosság érzéséhez arra van szükség, hogy az identitást többé-kevésbé mindenki magának érezze. Ugyanakkor nem kell megijednünk azokról a krízishelyzetektől, amikor időről időre, a kor változásainak tükrében újra kell definiálnunk saját magunkat, hiszen ez az identitás kialakulásának és megszilárdulásának nélkülözhetetlen része. Csak nem szabad elfeledkeznünk az elköteleződésről a folyamat végén, mely mindenki részéről tartalmazza az önként és szívesen vállalt jogokat és kötelezettségeket. Kialakult identitás hiányában megjelenik az identitásdiffúzió, melyet *Arthur Miller* Az ügynök halála című drámájában egy rövid mondatban így fogalmaz meg: „Nem tudok sehohol se lehorgonyozni, anya, legalábbis egy bizonyos életmódnál nem.”

A fiatal korosztály szerepe a csoportidentitás, a gyülekezeti identitás kialakításában nagyon sokrétű. A serdülő- és fiatalok mind az egyéni, mind a társadalmi életben a múlt és a jövő között helyezkedik el, egyszersmind alternatív életstílusok kereszteződési pontján áll. Ezért e korcsoport számára az identitás megszerzése alapvető, egyéni életfeladat. Az identitás keresése során, az identitásválságban két erő

dolgozik nagyon erősen az emberben: az odaadás és oda-tartozás szükséglete, valamint a tagadás, a „rég” elvetésének szükséglete. Emiatt a fiatalok különösen fogékonyak az ideológiák leegyszerűsített, ám igencsak határozott változataira, hiszen azok gyors és elérhető választ adnak az identitáskonfliktus következtében előálló bizonytalanságokra, kérdésekre. Az éni-identitás tisztázásának szándéka romboló eszközöket is igénybe vehet, hiszen a krízisnek alapeleme a lerombolás és újjáépítés, a múltam béklyóinak saját magam által történő letörése, és a jövő „béklyóinak” saját magam által történő kiválasztása, az elköteleződés. A fiatalok ezért gyakran intoleránsan és kirekesztően viselkedhetnek, amikor másokat kizárnak maguk közül, csak azért, mert különbözőek. A fiatalkori, személyes identitásválság tehát egy természetes, szükséges és megkerülhetetlen folyamat, ami a dolgok folyamatos megkérdőjelezésével, az újdonságok iránti fogékonysággal erősen és pozitívan hozzájárul a már nem működő gyülekezeti folyamatok leállításához, a felesleges és értelmetlen tevékenységek lezárásához. Ugyanakkor éppen a személyes identitáskeresés, az azonosságvesztés érzése elleni védekezés miatt túlzó lehet bennük a lezárás iránti vágy, az intolerancia és a türelmetlenség, ami viszont a kirekesztést és a múlt figyelmen kívül hagyását eredményezi.

*Nagyon nagy szerepe van
a gyülekezeti identitás
formálásában a fiatalok
jelenlétének, az ő megfelelő
helyzetértelmezésüknek*

Ebben a tekintetben nagyon nagy szerepe van a gyülekezeti identitás formálásában a fiatalok jelenlétének, az ő megfelelő helyzetértelmezésüknek, és a fiatalkori, személyes identitásválság megfelelő közösségi és családi támogatásának.

Hagyományok, tradíciók, rítusok

Az identitás kapcsán alapvető feltételként jelenik meg a múlt és a jövő összekapcsolása. Ennél a pontnál jön be a képbe nagyon erősen a tradíciók, hagyományok és rituálék kérdése. Miért kellene a rítusok?

Csányi Vilmos szerint a szabálykövetés folyamata és a rítusok nagyon hasonlítanak egymáshoz. A szabálykövetés azért nagyon hasznos az egyéni életben, mert sürgősségtelené teszi, hogy valamilyen akció megbízhatóságát, megfelelő szerkezetét minden egyes alkalommal újra kelljen vizsgálni, elegendő a bevált szabályok követése. Ez azt is lehetővé teszi, hogy azok a csoporttagok is, akik kevésbé jártasak a múlt eseményeiben, kevésbé ismerik a csoport múltbeli történetét, olyan komplex és működőképes viselkedési formákat sajátítsanak el, amelyek feltalálására önmaguk esetleg nem lennének képesek. Vagyis ha egyszer átgondoltuk és elfogadtuk egy adott szabályrendszer érvényességét, akkor nem kell minden egyes alkalommal újra gondolkodni a következő lépésen, elég, ha az általános rendszer szabályait követjük. Rítusokról akkor beszélhetünk, amikor a viselkedés és a szabálykövetés az emberben működő érzelmi mechanizmusokkal is összekapcsolódik. A rítusban több az érzelmi töltet, a hit, nagyobb a véletlenszerűség és a megszokás szerepe, míg a szabálykövetés inkább visszavezethető egyszerű logikai műveletekre, és általában külső beavatkozással, tanítással, fegyelmezéssel kapcsolatos viselkedés. A rítusok kialakítása és követése mindig fontos összetartója és tudáshordozója volt az emberi társadalmaknak. A pontosan követett viselkedési szabályokkal végzett rituális szertartás ugyanis alkalmas arra, hogy minden generáció újra és újra ugyanolyan módon élje meg. A rítus viselkedési szabály, felfokozott érzelem és szimbólum egyetlen szétválaszthatatlan, önálló jelentéssel bíró egységben. Rítusokat ma is végzünk (például érettségi, házasságkötés), melyek az érzelmek, a viselkedés és a szabályok együttes harmóniáját nyújtja az életünkben egy fontos, jelentéssel bíró esemény kapcsán. A rítussal a csoport emlékezetébe vés valamilyen. Valamit, ami ismét megtörtént, ezzel a generációval, ezzel az egyénnel is.

A rítussal a csoport emlékezetébe vés valamilyen.

„– Szükség van bizonyos szertartásokra is.

– Mi az, hogy szertartás? – kérdezte a kis herceg.

– Az is olyasvalami, amit alaposan elfelejtettek – mondta a róka.

– Attól lesz az egyik nap más, mint a másik, az egyik óra különböző a másiktól. Az én vadászaimnak is megvan például a maguk szertartása. Eszerint minden csütörtökön elmennek táncolni a falubeli lányokkal. Ezért aztán a csütörtök csodálatos nap! Olyankor egészen a szőlőig elsétálok. Ha a vadászok csak úgy akármikor táncolnának, minden nap egyforma lenne, és nekem egyáltalán nem lenne vakációm.” (Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg)

A családi rituálék szerepe is hasonló:

- irányíthatóvá teszik a változásokat, jelzik ugyanis az egyén életében és a családi életciklusban bekövetkező változásokat, és a biztonságot nyújtó állandóságot képviselik
- az értékek, hiedelmek, normarendszer átadásának eszközeként szolgálnak
- hozzájárulnak a családi identitás kialakulásához, erősítéséhez, mert a szimbólumok révén hangsúlyozódik a közös értékrendszer, a tagok számára biztosítja a valahova tartozás érzését.
- elősegítik a család és családtagok pszichés és fizikai jólétének támogatását.

A tradíció valahol a szabálykövetés és a rítusok között áll: érzelmmel telibb, mint a pusztán szabálykövetés, de kevésbé egyetemes és szimbolikus, mint a rítusok. Funkcióját tekintve azonban hasonló: emberek egy csoportját összeköti térben és időben. Keresztényként, baptistaként ugyanazt csinálom, ugyanazt élem meg és érzem át, mint az 50-100 évvel ezelőtti testvéreim, és ugyanazt, amit Amerikában, Oroszországban vagy Dél-Koreában élnék át. Három személyes példa, mely a hagyományok átütő erejét jeleníti meg: Dédapám a világháború alatt a fogolytáborban keresztény testvéreket keresett. Séta közben a Feltámadt hős-t fűtyörészte, figyelve a többieket. A felcsillanó és megdőbbszent szem párokon ke-

resztül megtalálhatta azokat a keresztény testvéreket, akiknek ez a dallam ugyanazt jelentette, mint neki, és akikkel később együtt imádkozhatott a szorongatott helyzetben. Pár évvel ezelőtt az Amerikában élő testvérem egy zenész barátjával felrakott az internetre egy „Hit hangjai” éneket elektronikus-jazzes feldolgozásban. Mikor édesapám meghallotta, elmosolyodva mesélte el, hogy gyerekkorában az anyukája egyszer ezt énekelte a gyülekezetben, ő maga pedig gyerekként szájharmonikán kísérte. Egy gyülekezetünkbeli, jelenleg egy arab országban dolgozó fiatal lány osztotta meg a közelmúltban azt az élményét, mikor egy bevásárlóközpont hangszerboltjában, az arab világ közepén meghallotta, hogy valaki egy ismert, kedvelt gyülekezeti éneket játszott a zongorán. A férfi a dallamot játszotta, majd rekedtes hangon elkezdte énekelni is. „És a kisleány, ott a távoli üzlet kis zugában rázendített magyarul a dalra, összemosolyogtak, s együtt szólt a vékonyka magyar, és a rekedtes, bariton angol hang, dicsérve az Élő Istent.” A hagyományok, tradíciók nem elsősorban rólam és nekem szólnak, hanem *rólunk és nekünk*. Ezeket az élményeket nem lehet, nem szabad kiiktatni, hiszen csoportidentitásunkat alapjaiban veszélyezteti és kérdőjelezi meg.

A hagyományok, tradíciók nem elsősorban rólam és nekem szólnak, hanem rólunk és nekünk.

„Minden régi kultúra rákényszerült arra, hogy szertartásszerűen rögzítse az összetartozást, az állandóságot. A viszonylatok labilisak, az idő elmosódott, a világot az élmények tagolják. A rítus megbontja ezt a monotóniát. Állandósága rendet, megismétlődése folyamatosságot visz bele az életbe. A közös tapasztalatok tudatosításával társas stabilitást ad a létnek.” (Mérei Ferenc)

A tradíciók követése természetesen nem azt jelenti, hogy csak ez az egyetlen és érvényes működési mód, sőt csak a múlt és a szokásokra, szabályokra való építés ugyanolyan elhibázott lenne, mint azok teljes kiiktatása. Hiszen az identitásnak, ahogy korábban láttuk, a jelen és jövő kihívásaihoz való alkalmazkodás, az ahhoz való kapcsolódás is elemi része, csak a múlt önmagában nem definiálja éazonosságunkat. A ’tradíció’ szó eredeti jelentése: átadás, melyben (az identitáshoz hasonlóan) szintén a múlt és a jövő kapcsolódik össze. Vajon mit akarunk a múlt értékeiből megtartani és továbbítani a következő generációnak?

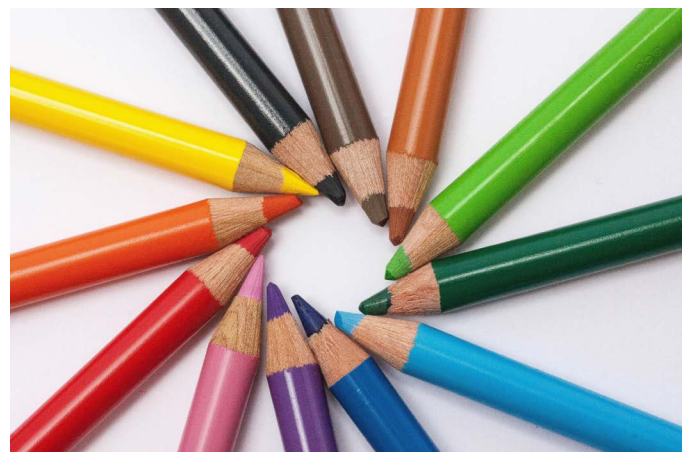
A csoport identitását ugyanakkor alapvetően meg is lehet változtatni, teljesen új alapokra is lehet helyezni, és teljesen ki is lehet hagyni a tradíciókat és a hagyományokat az új identitásból, újakat kínálva helyette. Ez azonban már valószínűleg nem fogja mindenki számára a személyes éazonosságot, énfolytonosságot jelenteni, így biztosra vehető bizonyos csoporttagok kiesése. Nagy kérdés, hogy az identitás ilyen mértékű, alapvető megváltoztatására mikor van szükség. A reformáció 500 évvel ezelőtt gyökeresen és alapjaiban változtatta meg a keresztény identitást, sok „vérvesszéssel” és fájdalommal, személyes és csoportos identitásválsággal, ugyanakkor mai fejünkkel nem kérdőjelezzük meg a létjogosultságát és szükségességét. Minden forradalom és radikális

változtatás esetén ott a nagy kérdés: meddig tart a konformitás, az autonómia, és hol kezdődik a deviancia.

A kreatív produktum alapvető feltétele nemcsak az, hogy új és eredeti, más, mint az eddigiek, hanem hogy minőségi és hasznos is legyen.

Innováció és kreativitás

Megújulni, változni tehát időnként szükséges, de hogyan? Mit jelent a kreativitás, az innováció a gyülekezeti életben? A kreativitás egy egyszerű, de lényegretörő definíció szerint *újszerű és hasznos* dolgok létrehozását jelenti. A kreativitás az a képesség, mely új, eredeti, és minőségi, egy adott problémához illeszkedő megoldás létrehozását eredményezi. Ha a kreatív folyamat „prototípusát”, a teremtéstörténetet tanulmányozzuk, ugyanezt a definíciót látjuk érvényesülni: az Isten megteremti a világot, azaz eredeti és újszerű dolgot hoz létre, és „látta Isten, hogy ez jó”, azaz a minőség kritériuma is megjelenik minden mozzanatban. Vagyis a kreatív produktum alapvető feltétele nemcsak az, hogy új és eredeti, más, mint az eddigiek, hanem hogy minőségi és hasznos is legyen. Ha holnaptól nem a szokásos, „unalmas” villával eszem az ételt, hanem újítok, és egy egyágú, szokatlan és nagyon eredeti villajellegű eszközzel étkezem, lehet, hogy nagyon más leszek, mint a többiek, nagyon újszerű és eredeti is, de biztosan lassabban és ügyetlenebbül fogok megebédelni. A ’minőség’ kritériumának ismeretében tehát ez nem valódi kreativitás. A ’minőség’ kritériumának egy másik eleme a problémarelevancia, vagyis hogy egy adott problémához illeszkedő alkotás legyen a kreatív folyamat végeredménye. Az ennek való megfelelés azt is jelenti, hogy kell valamilyen valódi problémahelyzet, amit meg kell oldani. Ha minden rendben és tökéletesen megy egy területen, akkor ott kevésbé fontos a kreativitás, mint ott, ahol valódi kérdések, valódi megoldandó feladatok vannak. Érdemes gyülekezeti szinten ezért a lényeges és kevésbé fontos kérdéseket tisztázni, vagyis hogy olyan dolgokat akarjunk kreatívan megoldani, amelyeket valóban szükséges, amelyek valóban problémát jelentenek.

*A tudás, ismeret jelenléte
a kreatív folyamatban
mindenképp szükséges, mert ahhoz,
hogy valaki egy területen újat
tudjon alkotni, túl kell haladnia
a már meglévő ismeretanyagot.*

Egy másik megközelítésben, Gyarmathy Éva megfogalmazásában a kreativitás „azt a nehezen megragadható eseményt jelenti, amikor az elmében az addigiaktól eltérően rendeződnek az elemek, és valami új, eredeti jön létre, és azt a viselkedést, amely során a személy ellenáll a megszokottnak, elviseli, sőt keresi a kétértelműt, a bizonytalanságot, a rendezetlenséget, amelyből új rend alakulhat ki”. Mire utal ez a meghatározás? Elsősorban arra, hogy a kreativitás nem a semmiből jön, hanem már meglévő elemek rendeződnek össze egy új formában. Úgy is mondhatnánk, hogy korábbi ismeretanyagok, tudás és információ áll össze úgy az ember fejében, hogy abból egy eredeti és egy adott probléma megoldását elősegítő ötlet, releváns gondolat alakul ki. A tudás, ismeret jelenléte a kreatív folyamatban mindenképp szükséges, mert ahhoz, hogy valaki egy területen újat tudjon alkotni, túl kell haladnia a már meglévő ismeretanyagot. Ahhoz, hogy ezt túllépje, ismernie kell, hogy mi történt eddig az adott területen. Vagyis itt megint összetételalkozunk a múlt és a jövő kérdésével, hiszen a jövő megfogalmazásához, a jövőkép megteremtéséhez, a megoldáshoz szükséges a múlt, a már meglévő tudásanyag ismerete. Az alkotáshoz nélkülözhetetlen egy adott, speciális területen való jártasság, melyet Ericson és munkatársai sokéves kutatásai alapján általában, egy adott területen történő, körülbelül 10 000 órányi elmélyülés, bevonódás után lehet elérni, vagyis a valódi, kiemelkedő teljesítményhez sok-sok órák „gyakorlás” és sok tudás, tapasztalat és ismeret szükséges. Ezt felismerve újra odajutunk, hogy az identitás kérdéséhez hasonlóan az innováció és a kreativitás folyamatában sincs értelme és jelentősége a múlt vagy a jövő fontosságát megkérdőjelezni, vagy bármelyik kizárólagosságát emlegetni, vagy konkrétan az életkori különbségek és a különböző tapasztalati háttér

jelentőségét felnagyítani. Hiszen egyformán szükség van a tapasztalatra és a nyitottságra, a stabilitásra és a rugalmasságra, a gyökerekre és a szárnyakra, azaz az idősebb és a fiatalabb korra jellemző személyiségjegyekre, tapasztalatokra és nézőpontokra.

*A kockázatvállalás és újítás,
valamint a stabilitás és konzervatív
nézőpont közti helyes egyensúly
megtalálása a vezetők egyik
legfontosabb feladata
a működőképesség fenntartása
érdekében.*

Az innovációval, alkalmazkodóképességgel kapcsolatban fontos még megemlíteni, hogy azok önmagukban nem jelentik a siker és az alkalmazkodás zálogát. Ahogy Clayton Christensen, a Harvard Business School professzora megfogalmazza egyik könyvében: az innováció dilemmájával minden fejlődni és fennmaradni kívánó szervezet szembesül. Szerinte a már meglévő rendszert fenntartó, megbízható, a minőséget és hatékonyságot tökéletesítő technológiák, és az újszerű, innovatív, a jövőt biztosító, ugyanakkor eleinte még drágább és kevésbé hatékony technológiák választásának dilemmája, a két folyamat közti egyensúly fenntartása és a jó döntés meghozatala létkérdés. Mint ahogyan a mindig csak a jól bevált, régi utakat használó és csak azokat tökéletesítő szervezetek (gyülekezetek?) hosszú távon lemaradnak a versenyből, ugyanúgy a folyamatos innovációt hajszolók is tönkremehetnek a stabilitást és folyamatosságot biztosító folyamatok hiánya nélkül. A sikeres innovációt általában stabilitás és relatív passzivitás követi, de ha ez a folyamat túl sokáig tart, akkor a továbbfejlődés válik kérdésessé. A kockázatvállalás és újítás, valamint a stabilitás és konzervatív nézőpont közti helyes egyensúly megtalálása a vezetők egyik legfontosabb feladata a működőképesség fenntartása érdekében. A teremtéstörténet itt is támogat bennünket: „A hetedik napra elkészült Isten a maga alkotó munkájával, és megpihent a hetedik napon egész alkotó munkája után. Azután megáldotta Isten a hetedik napot, és megszentelte azt, mert azon pihent meg Isten egész teremtmény és alkotó munkája után.” (1Móz 2,2–3) Az egyensúly megtalálása, mint minden eddigi kérdésben, a legfontosabb és legnehezebb feladat.

Éppen ezért mindaz, amit eddig leírtam, csak üres szó mindig, amíg nem veszi körül az egyensúly megtalálásában támogató „nagy alapelv”, az a legfőbb szabályrendszer, amelyet már egyszer és mindenkorra elfogadtunk, és ami miatt nem kell újra és újra keresni a jó irányt: a kegyelem és a szeretet. A felvetődő „nagy” kérdések, dilemmák, és a konkrét cselekvéseinkről való döntésben a legfőbb vezérlőnk csakis a „nagy” parancsolat, a legnagyobb erő lehet: „Új parancsolatot adok néktek, hogy egymást szeressétek; amint én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást” (Jn 13,34), „Most azért megmarad a hit, remény, szeretet, e három; ezek között pedig legnagyobb a szeretet.” (1Kor 13,13) Ámen.

John C. Maxwell

A 10-80-10 szabály

Hogyan hozzunk ki többet az időnkől és erőnkől?

Szokták kérdezni tőlem, hogyan tudok annyi mindent elintézni. Azt szoktam erre válaszolni, hogy főleg azért, mert üres a fejem, de tele vagyok energiával. Nem tudok ennél jobbat. De valójában nem ennek köszönhetem, miért tudok annyiféle célt megvalósítani. Ennek titka egy sok-sok éve folyamatosan alkalmazott gyakorlati szabály, melyet nem tanítottam olyan sokszor: a 10-80-10 szabály.

Aki ismer, tudja, előszeretettel delegálok feladatokat. Szinte minden feladatra találok embert. Persze ennek is megvan

a célravezető és helytelen módja. Úgy gondolom, a 10-80-10 szabály alapján lehet legjobban feladatokat delegálni.

Dióhéjban felvázolva, ha van egy nagy elérendő cél, akkor a teljes megvalósítási folyamatot (ami legyen 100%) az első 10%-ra, a középső 80%-ra és az utolsó 10%-ra osztom. Nekem az első és az utolsó 10%-ban van szerepem. A középső 80%-ot az általam összeállított munkatársi csapat végzi. Az első 10%-ba azért folyok bele, hogy a megvalósítás jó irányba induljon. Ekkor átadom a csapatnak a stafétabotot. Azért

3. Iránymutatás

Ebben a szakaszban további részletekbe megyek, segítek abban, hogy a csapatban meghatározzuk, hogy pontosan ki miért felelős. Mindenkinek egyénileg szeretnék irányt mutatni, mert nem mindenki csinálja ugyanazt. Mindenkinek tisztában kell lennie saját beosztásával, hogy elkerüljük a későbbi összeközléseket. Másrészről így hamarabb megvan a felelős.

4. Kisegítő erőforrások

Mindenki tudja, mit kell tennie a cél eléréséhez. De azt is tisztázni kell, hogy a megvalósítás ér-

dekében milyen segítséget igényelnek tőlem. Mire van szükségük? Segítők kellenek? Kell egy hely, ahol dolgozhatnak? Pénzre van szükség? Azelőtt, hogy elvárnám másoktól, hogy megcsinálják, amit kérek, biztosítanom kell nekik azt, amire szükségük van a feladat elvégzéséhez.

Olyan ez, mint egy keret, vagy mint a repülőgép-vezetés. A repülés két meghatározó része a fel- és leszállás. Ezek a legveszélyesebb és egyben a legbonyolultabb szakaszok. Ha a csapat munkájának ebben a két meghatározó részében részt veszek, akkor tudom őket a sikeres célba érésben segíteni.

AZ ELSŐ 10%

Öt dolgot kell az első 10%-ot jelentő szakaszban biztosan megadnom a csapatnak.

1. Az összkép

Gyakran mondom, hogy a vezetőnek nagyobb a rálátása, mint a csapattagoknak. A megvalósítás kezdetén osztom meg a csapattal, hogy pontosan mit látok, és pontosan milyen végeredményt szeretnék látni. Nem szeretném, hogy a csapatom az indulást követően elveszítse az utat, pedig ez nem ritkaság. Az emberek nekibuzdulnak, aztán nem tudják, hogyan tovább. Ez sokszor így van. Leles indulás, aztán jön az elbizonytalanodás, mert nincs rálátásuk, nem látják az összképet. Tehát ekkor ragadom meg a lehetőséget, hogy biztosítsam, hogy mindenki azonos alapról induljon, és ugyanazokért a célokért küzdjön.

2. Célkitűzések

Ekkor van itt az ideje a nagy célt apróbb célkitűzésekre bontani. Csak négy-öt főbb célkitűzésre próbálok összpontosítani. Ebből adódik a „hogyan” kérdés. Hogyan érjük el a nagy átfogó célt? Tanácsos a lehető legegyszerűbben kitűzni a kisebb célokat, közérthető formába öntve, azért, hogy a csapat később is vissza tudjon ezekhez nyúlni, rögtön látni lehessen, hogy nem térték-e el a céltól.

dekében milyen segítséget igényelnek tőlem. Mire van szükségük? Segítők kellenek? Kell egy hely, ahol dolgozhatnak? Pénzre van szükség? Azelőtt, hogy elvárnám másoktól, hogy megcsinálják, amit kérek, biztosítanom kell nekik azt, amire szükségük van a feladat elvégzéséhez.

5. Felelősség

Ez az a pont, ahol átadom a stafétabotot, és innen kezdve az ő irányításuk alatt van a munka következő 80%-a. Megadtam, amire az induláshoz szükségük volt, felkészítettem őket a sikeres megvalósításra. Azt akarom, hogy tudatosuljon bennük, hogy innen övék az irányítás, és a megvalósítás végéig én nem nagyon fogok részt venni a munkában.

Ezen a ponton, amikor a csapatnak átadom a megvalósítás folyamatának következő 80%-át, elkezdhetek újabb tervek megvalósításával foglalkozni, vagy folytathatom saját teendőimet. Az ilyen feladatmegosztással egyszerre több

terv egyidejű megvalósítását tudjuk biztosítani, mert azok 80%-át nem mi végezzük.

Igaz, sokan osztanak meg így feladatokat, de az arány inkább 10:90. A vezető segít az első 10% során, aztán a megvalósítás többi része a csapatra marad. Szerintem jobb a 10-80-10 eloszlás. Ettől lesz a projekt sokkal kiválóbb, mert a vezető, aki az összképet adta, a végén is segít, hogy a csapat munkáját összekovácsolja.

AZ UTOLSÓ 10%

Az utolsó 10% során újból segíték. Ha ezeket az elveket magunk is kipróbáljuk, sokkal hatékonyabb lesz az energiárfordítás, és átütőbb a hatás.

A megvalósítás végéhez közeledve tehát az alábbiakat biztosítom:

1. Tapasztalat

Vezetőként valószínűleg sok tapasztalatot gyűjtöttem össze hasonló tervmegvalósítások irányításában vagy helyzetek kezelésében. Ezen a ponton szoktam megosztani tapasztalataimat úgy, hogy meghallgatom a csapatom beszámolóját arról, amit elvégeztek, milyen problémákkal szembesültek, és azokra milyen megoldásokat találtak. Gyakran megtörténik, hogy olyan helyzetről számolnak be, amibe már magam is belekerültem, amit magam is átéltem. Abból eredően, ahogy korábban a helyzettel sikeresen vagy kevésbé sikeresen megbirkóztam, van egy olyan mélyebb tapasztalatom, amit megoszthatok, hogy a csapat a saját problémáját jobban meg tudja oldani.

2. Kérdések

Miközben hallgatom csapatom beszámolóit a megvalósításról, kérdések fogalmazódnak meg bennem. Ilyenkor a részvevő szemszögéből szoktam a kérdéseket feltenni, úgy, hogy a kérdés rávilágítson a megvalósításban meghúzódó hiányosságokra. Például: „Mit tennél, ha mégis így lenne?” Ezáltal a megvalósítás biztosabbá válik, mert arra kényszeríti a csapatot, hogy az ötleteikben előforduló döccenőket és a sérülékenységet kiküszöböljék.

3. Ötletek

Úgy is mondhatnám, hogy ekkor keretbe foglaljuk a megvalósítást. Ahogy végigmegyünk az előrehaladás folyamatán, segíték a rossz ötleteket helyrehozni, egyben rengeteg jó ötletet hallva. Amire most szükség van, egy tuti ötlet. Van úgy, hogy már eleve eszembe jut valami ütős, de van úgy, hogy a sok jó ötletből bukik elő valami nagyszerű. Máskor meg a segítségüket kérem valami frappáns gondolathoz, amit együtt ötlünk ki a végén. Ez nagyon inspiráló, mert rengeteg új gondolat jön ilyenkor elő. Lehet, hogy a saját ötletünk csak hozzájárul a kerethez, sőt ekkor már egy új keretre van szükség. A megvalósítás első 10%-a alatt sok feltételezésünk volt. Most, az utolsó 10% során, amikor már a munkát teljesen elvégeztük, sokat tudunk. Teljesen más arra építeni, amit gondolunk, mint arra, amit már tudunk.

4. Nevemet adom

Ebben a szakaszban élre állok, és a nevemet adom a megvalósításhoz, teljesen azonosulok velük. A saját vezetői hitelességemet és szakértelmemet biztosítom a megvalósításhoz. Megtettem mindazt, ami szükséges ahhoz, hogy a megvalósítás kiválóan végbemenjen, és egyben azzal is támogatom a csapatom áldozatos munkáját, hogy a nevemet adom ahhoz, amit végeztek. Ez nemcsak hogy jót sugároz kifelé, hanem támogatja és bátorítja a csapatom tagjait, mert tudják, hogy őszintén megbízom bennük.

5. Vezetői megérzés

Utoljára megkérdem, hogy ki az, aki a projekt következtében jól beletanult abba, hogyan kell irányítani. Mindig van valaki, aki vállalja a felelősséget és mozgatja a szálakat. Ki vállalhatja ezt a feladatmegvalósítást a magáénak? Volt valaki, aki vette a fáradságot, és kezébe vette az irányítást, még úgy is, hogy hivatalosan nem volt vezető? Ha vezetőként jó stratégiák vagyunk, akkor az ilyen megosztott feladatkörökön alapuló megvalósítást használhatjuk arra, hogy új vezetőkre találjunk vagy hagyjuk az új vezetőket kifejlődni.

A feladatmegosztás a vezetők számára kulcskérdés. Mindannyian tisztában vagyunk vele, mennyire szükséges, különben csak a teendők között roskadozunk. De hogy igazán sikerrel járjon a feladatok megosztása, induláskor időt kell szánnunk arra, hogy felkészítsük csapatunkat a sikeres megvalósításra. Ugyanilyen fontos, hogy a projekt vége fele is szánjunk időt arra, hogy a csapatunk munkáját kicsiszoljuk a lehető legjobb végeredmény érdekében. Ez a 10-80-10 elv.

Forrás: gyulekezetvezetes.blog.hu

A Szolgatárs a Facebookon:
facebook.com/szolgatars

Pollák Dávid

Keresztény pedagógiai megfontolások újonnan átvett baptista fenntartású oktatási intézményekben

2013-tól a Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy több mint 50 állami vagy alapítványi iskolának vált fenntartójává, ami új kapukat nyitott a keresztény pedagógiai megfontolások számára az intézményekben. Szeretném röviden megvizsgálni, milyen lehetőségei vannak egy hittantanárnak, iskolalelkésznek, pedagógusnak vagy igazgatónak, hogy ezekkel az új lehetőségekkel éljen, és eddig milyen tapasztalataink vannak ezen a téren.

Jelenleg (2016. februári állapot) 43 oktatási intézménynek látja el fenntartói jogkörét és feladatait a Baptista Szeretetszolgálat Egyházi Jogi Személy (BSZ-EJSZ), melyet a Baptista Szeretetszolgálat Alapítvány és a Magyarországi Baptista Egyház közösen hozott létre kifejezetten a fenntartói célra. Az átvétel után az intézményekben változások álltak be – mint arra általában egy fenntartóváltáskor számítani lehet. Miben változtak ezek az intézmények a BSZ-EJSZ alá kerülésükkel? Miben lett más az iskolák élete, mint ha másik szervezethez kerültek volna, vagy maradtak volna állami fenntartásban?

A BSZ-EJSZ bevezetett egy mottót: „több mint iskola”, és a Példabeszédek 13,14a-t tűzte hozzá vezérigeversként: „A bölcs tanítás az élet forrása.” Ez lett a szlogen, amelyet minden évnnyitón, plakáton, megjelenési felületen és kommunikációs csatornán megjelenít: olyan iskolákat szeretne létrehozni, amelyek többet adnak a diákságnak a tudásnál és az információnál: bölcsességet kíván adni, de nem emberit, hanem az Isten megismeréséből fakadót, amelyet az igeveris is sugall.

Hogy a BSZ-EJSZ vezetése milyen iskolát álmódott meg, azokon az intézményeken keresztül szeretném bemutatni, ahol iskolalelkészként tevékenykedem, hiszen ezeket látom igazán testközelből: a kőbányai Pannonhalmi Béla Baptista Általános Iskola és az óbudai Körösi Csoma Sándor Két Tanítási Nyelvű Baptista Gimnázium. Azonban az általam leírt jelenségek megvalósulnak a legtöbb BSZ-EJSZ-iskolában, helyi sajátosságokkal fűszerezve. Milyen tehát egy „baptista fenntartású iskola”? Itt is „közönséges” tanórák folynak az államilag előírt oktatási rendszer szerint, „átlagos” diákok

járnak ide, és „rendes” tanárok tanítanak ugyanúgy, mint az ország bármelyik másik általános iskolájában. De egyvalami szembetűnően más: a légkör. Érezni lehet, hogy a diákok és a tanárok tudják: az iskola „nem csupán egy tanintézmény”, hanem egy kicsit több annál, itt az „életről tanulhatnak”. Hogyan?

Egyrészt heti rendszerességgel zajlanak bibliaismeret-órák. Hetente egyszer kötelező jelleggel minden osztálynak 45 percben lehetősége van megismerkedni a Bibliával. Az órát a megbízott iskolalelkész tartja, aki fiatal vagy legálábbis fiatalos gondolkodású, és ezzel együtt hitelesen tudja bemutatni Istent. A gyerekekbe nemcsak a matematika és az irodalom épül be, hanem a Biblia igazságai is. Az iskola kapuin belül mindenki találkozik az Üzenettel, és bár ki-ki különböző módon reagál rá, mégis formálja a légkört az a tudat, hogy itt számon vannak tartva, szeretik őket, és ott van Isten az iskolában, aki mindezt előidézi.

Másrészt az iskolákban létrejöttek diákklubok, tanári bibliaórák, reggeli áhítatok és alkalmi intézményi istentiszteletek, például karácsonykor és húsvétkor. Ez utóbbin több tanár, szülő, diák, sőt, még az igazgatók is részt vesznek, hozzátartozókkal és érdeklődőkkel kiegészülve.

	Korábban	BSZ-EJSZ fenntartásban
fenntartó	állam (KLIK) vagy alapítvány	BSZ-EJSZ
ideológia	nincs / közéleti trend / az alapítvány szellemisége	keresztény, baptista, BSZ
pedagógiai szemlélet	nincs / közéleti trend / az alapítvány szemlélete	keresztény, a BSZ mozgalmi, emberközpontú érték-központú szemlélete
új pedagógiai elem	erkölcstan (heti 1x, kötelező, vagy kiváltható hittannal)	Bibliaismeret óra (heti 1x) ² klubok (fakultatív) lelkigondozás, iskolagyülekezet, istentiszteletek
új pedagógiai eszköz	erkölcstan könyv	Biblia, bibliaismeret tankönyv ³ , FÉK program
oktatás célja	előírt ismeretek megszerzése	előírt ismeretek megszerzése + identitás formálása + Isten megismerése (megtérés) + új gyülekezet alakulása (opcionális)
új emberi erőforrás, új pedagógus	erkölcstan tanár	iskolalelkész, hitoktató, támogató lelkész, támogató gyülekezet tagjai
külső segítők	nincs	támogató gyülekezet
intézmény identitása	oktatási intézmény vagyunk, tudást adunk át.	"több, mint iskola" "család" "baptista sulí"
pedagógusok identitása	tanárok vagyunk, tananyagot tanítunk, mindenki végzi a dolgát.	nevelők vagyunk, életeteket változtatunk meg, csapatként egy közös célért munkálkodunk
tanár tevékenysége	munka, hivatás	misszió
diákok identitása	diákok vagyunk, az intézményi hierarchia leg-alján helyezkedünk el	családtagok vagyunk, odafigyelnek ránk, a tanár partnereként kezel - bár a hierarchia megmarad
diák a tanár szemében	tanuló	tanuló, Isten teremtménye, bűnös de megváltott ember

1. táblázat

Akár a bibliaismeret-órán, akár a tanórán kívüli foglalkozásokon lehetőség van arra, hogy a tanulás azon formájában vegyen részt a diák (és a pedagógus vagy szülő), melyet nem lehet a pedagógia fogalmai közé besorítani, hiszen az a hit területe. Isten megérinti őket, dolgozik bennük, és megtérések történnek. A megtérés olyan jelenség, melyben egy addig ismeretlen, új természet integrálódik valakibe, melyet nem az abban részt vevő személy ért el vagy fejlesztett ki, hanem külső (isteni) behatásra történt. A megtérés egyszerre pszichológiai és spirituális jelenség, egyszerre antropológiai és teológiai. A megtérés jelenségével az iskolapszichológus nem tud mit kezdeni. Miért lehet az, hogy a diák, aki múlt héten még magatartászavarral küszködött és fegyelmi problémái voltak, most teljesen engedelmes, és úgy viselkedik, mint egy kezes bárány? Elmondása szerint megismerte Jézust, megvallotta bűneit, befogadta őt, és megváltozott az élete. Olyan

fordulatokat eredményez az Isten munkája az oktatási rendszerben, amelyeket a pedagógia nem tud megmagyarázni (hiszen tárgykörén kívül esik), és a pedagóguskollégák sem tudják értelmezni, hiszen nem egy hatékony módszer miatt változott meg a tanuló életvitele, sem pedig egy hatásos tanórai anyag miatt. Egyedül Isten érintése tette ezt – és teszi sokakkal.

Ezek az életváltozások friss tüzet visznek az iskola életébe. A frissen megtért diákok az „első szeretettől fűtve” lelkesen osztják meg az Örömhírt osztálytársaikkal, sőt tanáraikkal is. Az intézményen belül többször fel-felbukkanó megtéréstörténetek felkeltik az emberek figyelmét, és reményt keltenek bennük, hogy valami jó folyamat kezdődött el az iskolában. Mindenki érzékeli a pozitív személyes változásokat, és mindenki megfogalmazza magának, hogy mi lehet az okuk.

Ezeket a személyes és kollektív (léggörbeli) változásokat az intézmény vezetői és pedagógusai úgy könyvelik el, hogy a „lelkési jelenlét az iskolában” és a „fenntartó által megteremtett légkör” okozza a diákokban a változást. Sokan racionalizálnak, és materiális magyarázatot keresnek az új jelenségre.

A változással párhuzamosan megjelennek az iskolában a negatív jelenségek is. Isten munkálkodásával egy időben felerősödik a szakadék az Üzenetre pozitívan és negatívan reagálók között. Van egy csekély létszámú kisebbség, akik nagyon elutasítóan fogadják a keresztény jelenlétet és befolyást az iskolában – függetlenül attól, hogy önként iratkoztak-e be az intézménybe, vagy csupán szüleik unszolására. Vanak a materialista nézetet vallók, akik a tudományos, szkeptikus vagy agnosztikus hozzáállásuknak hangot adnak, és ki-ki passzívan, ki-ki aktívabban áll ellen az új szellemiségnek. És van egy olyan kisebbség, amely kifejezetten sátánista vagy okkult irányba nyit, és szándékosan akadályozza a keresztény tevékenységet az iskolában. Megfigyelhető, hogy a megtérők számával egyenesen arányosan nő a sötét oldal felé odafordulók száma is. Ezt keresztényként a szellemi harc természetes velejárójának tekinthetjük. Azonban az oktatási rendszer a szellemi harcot nem tudja értelmezni, ezért más magyarázatot lát: szerintük a gyerekek természetes reakciója, hogy sérelmeiket valakire kivetítik, és ez az adott rendszerben éppen Isten. A bibliaismeret-óra egy újabb kötelező elem, ami ellen lázadni lehet. Az iskola dolgozói nem látnak összefüggést a megtérők száma és az okkult irányba forduló di-

ákok száma között. Pedig számomra, iskolalelkész számára egyértelmű, számokban mérhető és kimutatható kapcsolat van a kettő között. Leginkább a feléledő imaalkalmak és új kezdeményezések előtt és elindulásuk ideje körül erősödnek fel az ellentétesen ható erők: mind a diákok számában, mind a támadások erősségében érezhető ez a hatás. E jelenség a pedagógiában ismeretlen, a Bibliában azonban elemi szintű.

Nézzünk meg egy táblázatot, melyben összefoglaltam azokat az újdonságokat, változásokat, amelyeket a fenntartóváltás hozott magával a BSZ-EJSZ iskoláiban: 1. táblázat az előző oldalon,

A fenntartóváltás hatása

Azzal, hogy olyan szervezet lett a fenntartó, amely egyúttal az ország egyik legnagyobb humanitárius szervezete, és egyben a legkedveltebb és legnépszerűbb ilyen jellegű alapítvány az országban, ezzel átalakult az iskola identitása is. Az a tudat, hogy egy keresztény szellemiségű szervezet fenntartásában működhet egy intézmény, átformálja annak önazonosságát, és új elemekkel gazdagítja. Biztonságérzetet vált ki, hogy egy nemzeti és nemzetközi hírű és erőforrású szervezet ernyője alatt működhet. Az előbbi kettőből egyenesen következik, hogy a baptista iskolák dolgozói és diákjai úgy érzik, „tartoznak valahová”.

A keresztény szellemiségű vezetés legelőször a vezetőkben csapódik le. Így történt ez az iskolák 2013-as átvételekor is. Azt, hogy a Baptista Szeretetszolgálat keresztény munkatársi csapata hogyan dolgozik, először az intézményvezetők tapasztalhatták meg. Azonnal érzékelték azt a légkört, amelynek középpontjában nem a pénzkeresés és a hatalomvágy uralkodott, hanem a Krisztushoz tartozás öröme, az Istenben való meggyőződés és a Lélek munkálkodása. Ennek több intézményvezető is hangot adott. Egyik igazgatóhelyettesünk egy állami pályázaton dolgozott együtt a Baptista Szeretetszolgálat EJSZ munkatársaival, és hatalmas mosollyal az arcán tért haza, azt mondva: „Én illet még életemben nem láttam. Ezek az emberek annyira élnek, és annyira adni akarnak, és ismeretlenül is hatalmas szeretettel fogadtak. Megnyugtató az a tudat, hogy ilyen emberek kezében vagyunk.”

A vezetőség a szellemiségen kívül a szakmai precizitásra való törekvést is látja a baptistákban. Azonban azt is érzékelik, hogy nem a megfelelési kényszer hajtja őket egy-egy belső ellenőrzés lebonyolításakor, és nem kötelességkényszerből indítanak iskolákat pályázatokon, hanem mindent azért, mert hiszik, hogy Istent maximális odaadással és minőségi munkával méltó szolgálni.

Az iskoláknak kitágultak a lehetőségeik. A Baptista Szeretetszolgálat kiterjedt kapcsolatai és szakembergárdája segítségével az intézmények rengeteget nyernek: nemzetközi programokon vehetnek részt, versenyekre utazhatnak, diákcseraprogramokat szerveznek, nemzeti, nemzetközi és EU-s pályázatokat nyernek, külföldi anyanyelvi tanárok tanítják a nyelvet, és anyanyelvi lektorok segítik a nyelvtanárok munkáját. Az adományok révén rengeteg tárgyi eszközben is részesülnek az iskolák: új táblák, számítógépek, okostáblák, kivetítők, taneszközök, bútorok, tanterem- és épületfelújítások stb, nem beszélve arról, hogy a BSZ égisze alatt mérőföldekkel nagyobb esélye van egy-egy iskolának megnyerni egy állami vagy EU-s pályázatot.

Itt említeném meg azt a nyilvánvalóan legfontosabb okot, ami miatt az iskolák fenntartót váltottak: a normatíva és a fizetések. Amióta az intézmények a baptista ernő alatt működnek, egyetlenegyszer sem késett az iskola fenntartására szánt normatíva átutalása, és így a tanárok és iskolai dolgozók fizetése sem. Ez hatalmas előrelépés! Nem beszélve arról, hogy ezen keresztül a megbízhatóságot és a gondoskodást érezheti minden érintett. Sőt, némi mozgástér is nyílik arra, hogy a tanárokat bónusszal jutalmazza, vagy anyagilag motiválja a többletmunkáért vagy a kiválóságért. Az iskolának pedig nem a kréta spórolásán kell aggódnia, hanem anyagilag is kinyílnak a lehetőségei egy minőségibb, jövőbe látóbb oktatásra.

A Baptista Szeretetszolgálat nagy gondot fordít arra, hogy az intézmények és dolgozóik munkáját elismerje, ezért díjakkal, pénzjutalmakkal és egyéb nyilvános elismeréssel bátorítja a pedagógiai munkát. Szenczy Sándor elnök évente többször ír levelet a tanároknak, és évente egyszer a Papp László Budapest Sportarénában kiosztásra kerülnek számukra azok az elismerések és díjak, amelyekkel nagyrabecslésüket fejezik ki.

Az iskola szellemiségének változása

A vezetőség tapasztalatait hamar közvetíti a nevelőtestület felé. A pedagógusok is érzik az új szellemiség hatását. Márkás, karakteres jellege van a Baptista Szeretetszolgálatnak, igazi „brand” lett. Egy ilyen környezetben Krisztust is karakteresebben és hitelesebben lehet megjeleníteni mindazon keresztül, amit – és ahogyan – tesznek. Magával ragadó, szinte mozgalmi jellegű az a lendület, amivel a tanárok és vezetők a baptista értékek és keresztény szellemiség mellé állnak. Mindenki – kisebb-nagyobb mértékben – a magáénak érzi a szeretetszolgálatot és annak értékrendjét. Sőt, a tanárok büszkén vallják, hogy ők bizony baptisták lettek, bár ennek jelentését pontosan még nem tudják. Büszkén viselik a Baptista Szeretetszolgálat kitűzőjét a rendezvényeken, akkor is, ha az adott intézményvezető még nem Krisztus gyermeke. Büszké a szeretetszolgálat tevékenységére, és úgy érzik, az iskola jó kezekbe került. A diákokat végre nemcsak tanítják, hanem nevelik. Az intézmény pedig inkább egy nagy család alakul át.

Átalakult fogalmak

A keresztény szellemiség miatt több iskolában átalakultak olyan fogalmak, amelyek a korábbi, állami fenntartás alatt mást jelentettek, és a világi pedagógia fogalomtárában más-hogy szerepeltek.

Vegyük például a „rossz” fogalmát. A diákok megszerzett tudását, magatartását és szorgalmát minősíteni kell. A pedagógia eszköztárában erre a jegyszerzés a legalapvetőbb mód. Így valósul meg a jutalmazás és visszajelzés rendszere és annak mérhetővé tétele. Korábban a diákokat osztályozáskor kizárólag ahhoz a sztenderdhez mérték, amely elő van írva mint mérési feltétel. Például a kötelező és érettségi tantárgyakból szigorúan kérik számon a tudást, és a jegyet a diák arra kapja, hogy az anyag elsajátítása mennyire sikerült.

A fenntartóváltás szellemiségváltást is hozott magával, így megjelent egy olyan mérési rendszer, amely a Biblia tükrén keresztül látja a diákokat. Maradva az említett osztályozásnál, a tanárok sokkal empatikusabban tekintenek egy-egy diákra, és igyekeznek megelőlegezni a bizalmat, és a legnagyobb mértékben pontozni a dolgozatokat, hiszen a diákban sok tanár már Isten gyermekét, és nem egy „átlagos” diákot lát. Ez inkább a készségtárgyak értékelésében mutatkozik meg, de

leglátványosabban a magatartás- és szorgalom jegyekben. A tanár igyekszik a legjobbat látni a gyerekekben, megbocsátani és elfelejteni csínytevéseit és lustaságát. A megfélemlítés módszere helyett megjelent a bátorítás módszere, a felemeléssel motiválás és az elismeréssel nevelés. Ezek egyrészt az intézményben megjelenő bibliai szemlélet gyümölcsei, másrészt a nagyszámban fölvetett fiatal kollégák új pszichológiai szemléletének eredményei.

A „rossz” fogalma is átalakult: a pedagógus a diák rossz tanórai magaviseletének okát már nem a gyerekekben látja, sem pedig neveltetésében, hanem a bűnben. Rájön, hogy a kiváltók a bűn, ami az emberiség alapproblémája, így már a gyerek osztályzatát is ebből kiindulva adja. Éppen ezért megjelenik a „kegyelemmel osztályzás”, ami pozitívan hat a diákok személyiségfejlődésére, sőt tanulási kedvére is. Nem arról van szó, hogy a megérdemelt rossz jegyet fölfelé kerekíti a tanár, sem pedig arról, hogy az intő beírásától eltekintene. Inkább arról, hogy a szigor mellett megjelenik a kegyelem és a szeretet: a rossz jegy vagy intő beírásakor elmagyarázza a tanár a diáknak, hogy mit csinált rosszul, hogyan javíthat rajta, milyen következménnyel jár, ha változtat, és milyennel, ha nem.

A „rossz” fogalmának diverzifikációjával párhuzamosan a „jó” is új jelentést nyert: csak az Isten jó, és a kereszténység fő célja már magából a „keresztény” szóból is következik: Krisztushoz hasonlatossá kell lennünk, az ő képére kell elválnunk, ez a cél. A „jó” világi jelentése: jól viselkedő, a fennálló szabályokat betartó, az iskolai keretek közé beilleszkedni tudó diák, aki tanulni akar, és a fennálló társadalmi normákat követni hajlandó. A Biblia szemlélete azonban a cselekedeteket önmagukban üresnek tartja, ha nincs mögöttük az Istennel való őszinte kapcsolat. Ezzel a pedagógia nem tud mit kezdeni. A tanárokat viszont ez nem zavarja: néhány kolléga elkezdte a diákokat úgy látni, ahogyan Isten látja őket, és úgy osztályozni, hogy az ne büntetés, hanem motiváció legyen, és ezzel kvázi Istent mutatják be. Ez azt jelenti, hogy a

nem keresztény pedagógusok elmozdultak a korábbi világi pedagógia „jó” fogalmától a Biblia „jó” fogalma felé, bár még nem érték el. Még nem az a céljuk, hogy Krisztushoz tegyék hasonlóvá a diákokat, sem a megszentelődést nem akarják munkálni bennük, de már látszik egy enyhe eltolódás efelé. Természetesen ilyenkor keverednek a fogalmak is a tanárok fejében: a gyerek egyszerre lesz jó tanuló attól, hogy „jó jegyet kap, ez tetszik Istennek, amiért a mennybe jut”, illetve lesz jó tanuló azért, mert „nem felel a tanárral, és jár temp-lomba”. Egy keresztény ember érzékeli, hogy ezek nem feltétlenül következnek egymásból. Azonban amikor egy világi pedagógus egy keresztény szellemiségű oktatási intézményben elkezd értékelné diákjai munkáját, akkor a hívő életvitel jó cselekedeteinek tulajdonítja a diákok pozitív változását, és nem az Isten munkájának. Bárhogyan is, de minden tanár együtt mozdul a Biblia értékrendjével, még akkor is, ha abban nem hisz. És ez az elmozdulás meglátszik a diákokhoz való hozzáállásán, a munkaszereteten, és végső soron az egész intézmény életén.

A „hit”, a „remény” és a „szeretet” fogalmak is nagy átalakuláson mennek át. A szavak világi fogalmi beágyazódása kicserélődik arra a jelentésre, amelyet a szeretetszolgálat közvetít. A diákok és a tanárok nagyon fogékonyak erre a három témakörre. Úgy látják, hogy ezek az erények azok, amelyek gyakorlásával a legtöbbet nyertek a BSZ-EJSZ fenntartásába kerülés révén.

A hit fogalma bekerült az oktatásba. Most már „lehet hinni Istenben, a tanár hihet a diákjában, a diák a jó tanulmányi eredményben, az igazgató pedig hihet a család értékében”. Ebből az előbbi mondatból is érzékelhető, hogy a pedagógusoknál az új fogalom még nem találta meg a helyét a pedagógiai eszköz- és fogalomtárunkban, de azt mindnyájan érzékelik, hogy egy olyan pozitív és erőteljes dologról van szó, amivel mindenki nyerhet, legfőképpen a diákok. A „hit” egy teljesen új szó az iskolában, ráadásul egy olyan témakört rejt, amit évtizedekig próbáltak leválasztani, majd száműzni a pedagógiából, az intézményekből és az egész iskolarendszerből. Nemcsak a szocialista országokban, hanem az egész nyugati világban lezajlott ez a szekularizációs folyamat. A világon soha nem történt még meg, hogy ilyen nagyszámú iskolát vettek volna át vallási fenntartásba, amelyben korábbi állami intézményekben újra megjelent a vallás. Húszezer diák és kétezer tanár ismerkedik most az új fogalmakkal,

amelyek most hirtelen az oktatás szerves részét képezik úgy, hogy generációk óta nem voltak jelen. A hit, remény és szeretet olyan fogalmak lettek, amelyekkel a tanárok átszövik pedagógiai munkájukat, ami ettől tanítás helyett „neveléssé” változik, az iskola pedig valóban „több mint iskola” lesz.

A szeretet olyan odafordulás, amelyet a legtöbb – bár nem minden – pedagógus gyakorol, amikor a diákjával interakcióba lép. Azonban a fogalom új értelmet nyert a Biblia szeretetfogalmának megjelenése miatt. A tanárok sokat hallanak Krisztus és Isten szeretetéről, illetve látják az iskolalelkész és a szeretetszolgálat hozzáállását is. A János 3,16 egy olyan mély, feltétel nélküli szeretetről beszél, amely teljesen új megvilágításba helyezi a pedagógusok számára a világ működését, az élet értelmét és a diákokhoz fűződő viszonyukat is. Isten agapé szeretete fölülmúlja a világi szeretetfogalmát, és elsöpri azt. Azok a tanárok, akik ezt megtapasztalják, elkezdnek azzal a szeretettel és odaadással fordulni egymás és diákjaik felé, amelyet Istenből merítenek. Sőt, minden tettük szeretetben megy végbe. A tanteremben új viszonyrendszer és új légkör születik. A kollégiais viszonyban is teljesen új légkört teremt a szeretet ilyen értelmezése és gyakorlása.

A remény fogalma is kívülről érkezett az oktatási rendszerbe. Eddig a kollégák többsége leadta az anyagot, de nem gondolta, hogy munkájának lenne hatása a kozmikus összefüggések szempontjából. Azonban látva Isten tervét, a tanárok egy része munkáját úgy kezdi látni, mint amit Istennek való tetszésből végez, aminek a vége jutalom lesz, ezért érdemes csinálni. Ez a tudat hatalmas reményt ad egy olyan stresszes és sziszifuszi munkában, mint amilyen a pedagó-

gusoké. A tanárok egy része azonosul azzal a szemlélettel, hogy örök érvényű befektetés az, amit a diákok általuk kaphatnak, ezért sokan kifejezetten misszióként kezdik megélni hivatásukat. Nagy öröm ezt látni. Persze a misszió fogalom is átértelmeződik, de oda még hosszú út vezet, hogy egy pedagógus Krisztus küldöttéként, a nagy misszióparancs betöltőjeként kezdjen el jelen lenni az iskola életében.

Az ember fogalma teljesen új értelmet nyer. A pedagógiai megközelítés erősen materiális és darwinista: az embert pusztán biológiai, társadalmi-szociális lényként kezeli, akinek gondolkodásmódját és önazonosságát a történelem formálta. Ehhez képest megjelent az ember bibliai fogalma: az ember bukott képmás. A pedagógia módszerei csupán arra adnak magyarázatot, hogy milyen az ember, ehhez képest a Biblia arra, hogy ki az ember. Az Isten által való tudatos tervezés olyan erős identitásformáló erővel bír, hogy a baptista iskolákban dolgozó tanárok egy része valóban elkezd elhinni ezt. Mindenhol az a hatás éri őket, hogy az ember nem csupán véletlenszerűen kialakult biológiai lény, hanem egy természetfölötti személy kozmikus tervének része. Ez a tudat az embernek olyan önazonosságot ad, ami

életét nemesebbé, személyiségét kiegyensúlyozottabbá, életvitelét harmonikusabbá teszi. Az ember Istenhez tartozik. Az embert szereti Isten. Annyira szereti, hogy megváltotta. Az ember emiatt sokkal többre rendeltetett itt a földön, mint azok a tevékenységek és életcélok, amelyek a korábbi pedagógiai gondolkodás emberképét jellemezték. Ezzel azonosulva a tanárok saját tantárgyukat is úgy kezdik tanítani, hogy belefűzik ilyen tárgyú gondolataikat. A történelemtanár az evolúció tanításakor kitér a teremtésre is mint lehetséges magyarázatra, és Jézus korát is részletesebben tárgyalják. A földrajztanár a világ keletkezésekor számba veszi a kreációt mint lehetőséget, melyre rengeteg bizonyíték van. Az irodalomtanár nagyobb hangsúlyt helyez a költők Istennel és hittel kapcsolatos verseire. A biológiatanár az ember különlegességéről és tervezettségéről beszél, a fizikatanár pedig arról, hogy a fizikai törvények annyira precízen vannak kialakítva, hogy egyértelműen mutatnak egy teremtő létezésére.

Új jelenségek

Az oktatásban új szereplő az iskolalelkész és a baptista hitoktató. Az intézmények többségében vagy az egyik, vagy a

másik van jelen. Általában ahol iskolalelkész szolgál, ott ő végzi a baptista bibliaismeret oktatását is.

Már a megnevezések is magukban hordoznak egy új értékrendet: az iskolalelkész nem „dolgozik” egy „munkahelyen”, hanem „szolgál” az iskolában, a „szolgálati területén”. Szolgálja a közösséget, a diákokat, tanárokat, a szülőket, és végső soron szolgálja az Istent. Azért van, hogy másoknak jobb legyen, hogy másokat közelebb segítsen Istenhez. Nem dolgozni jár, és nem a fizetésért teszi. Az iskolát közösségnek, a nyájának tekinti. A munkaköri leírásban is benne foglaltatik, hogy az iskolalelkész felelős az iskola vallási életéért, a hitéletért, a hitoktatásért, az iskolai gyülekezetért, és mindezt szervezi és irányítja. Az iskolalelkész nem tanár: a diákok barátja. Ez egy teljesen új szerep, az iskolában eddig ilyen nem volt. Se nem diák, se nem tanár: tökéletes helyzet ahhoz, hogy a diákok egy megbízható, hozzájuk korban és gondolkodásban közelebb álló emberre leljenek benne, akinek el merik mondani azokat a dolgokat, amelyeket sem a szüleiknek, sem a tanároknak, sem diáktársaiknak, sőt, sokszor még az iskolapszichológusnak sem mernek kitárni. Az iskolalelkész a diákok barátja, pártfogója és nevelője egy személyben.

A hittanórákat inkább bibliaismeretnek nevezik. A fenntartó ezzel is kommunikálja azt a hozzáállást, hogy nem egy új dolgot akarnak a diákokra erőltetni, hanem pusztán szélesíteni szeretnék a látókörüket azzal, hogy az alapműveltségnek számító Biblia tartalmát megismertetik velük. Nem dogmákat vagy a hit rendszerét szeretnék megtanítani, hanem életre nevelni a Biblia szemléletmódja alapján, és megismertetni velük Istent.

Az iskolalelkész tevékenysége révén sok diák jut hitre és tér meg. A megtérés olyan új jelenség, amelyet sem a pedagógia, sem a pszichológia nem tud hova elhelyezni. A megtérő diákok olyan életváltozást produkálnak, ami nem a pedagógiai munka eredménye, hanem egy külső hatás gyümölcse. Isten tevékenykedik a diákokban és a tanároknak is, és az egyre szaporodó megtérések ténye elkezdi magának helyet követelni a pedagógia területén is. Nyilvánvalóvá kezd válni, hogy a megtérő tanárok és diákok identitása, életvitele, magatartása, szorgalma, tanulmányi eredménye és munkamorálja mind-mind gyökeresen változik meg, egyeseknél hirtelen, rövid idő leforgása alatt, míg másoknál folyamatos javuló tendenciát mutatva. Ezek a jelenségek felkeltik még a hittől elzárkózó laikus kollégák és diákok figyelmét is. A

pedagógusok nem ódzkodnak többé a megtérés jelenségétől, hiszen empirikusan, tapasztalati úton érzékelik annak valós jelenlétét az iskolában, és látják hatásait a környezetükben. Ezért többször előfordult már, hogy nem hívő tanárkolléga biztatta a diákokat megtérésre és Istenhez közeledésre, mert összefüggést látott a javulás mint pedagógiai cél és a hitre jutás között. Érdekes, hogy a pedagógiai cél és a Lélek gyümölcse egy ponton találkoznak: olyan jellemvonások, amelyek minden ember számára kívánatosak. Csak míg a pedagógia nehezen, hosszú munkával és bonyolult módszertannal éri el ezt az eredményt, addig a megtérés és megszentelődés folyamata automatikusan és sokkal rövidebb idő alatt termi meg ezeket a gyümölcsöket az egyén életében – tehát hasonló eredmény mutatkozik, amit láthatóan nem a pedagógia eredményezett, hanem a Lélek munkája.

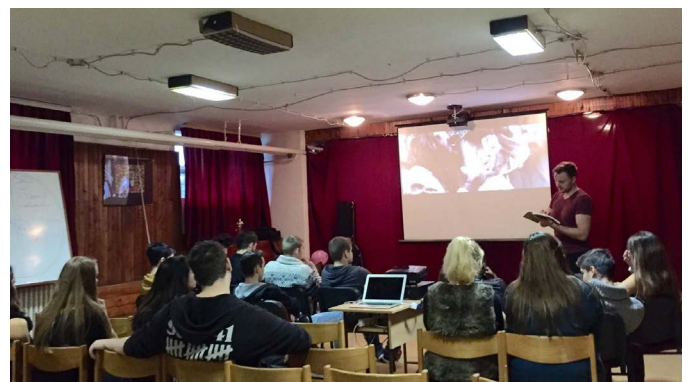
Összefoglalás

A pedagógia megszokott rendszerébe új elemeket hozott a fenntartóváltás. Isten megjelenése és munkálkodása az iskola életében olyan elemeket emelt be az oktatásba, amelyek miatt a pedagógia eszközei, módszerei, definíciója és céljai is mind-mind módosultak. A nevelés eltolódott az Isten emberre vonatkozó kozmikus tervének irányába. Teret kapott az Istennel való személyes kapcsolat lehetősége, megjelent a megtérés mint a pedagógiába be nem illeszthető, de mégis az oktatásra hatást gyakorló jelenség. Átértékelődött az ember identitása, a hit, a remény és a szeretet fogalmai. Az intézmény maga már nemcsak a pedagógiai folyamat színtere lett, hanem a hitélet megélésének is otthont ad. Így lesz a baptista iskola „több, mint iskola”.

Jegyzetek

1. KLIK = Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, az állami intézmények központosított fenntartója.
2. Az intézmény döntheti el, hogy kötelezővé teszi-e, vagy választhatnak-e a diákok és szülők. Szabad választás esetén erkölcsstan és hittan közül választhatnak, de csak akkor, ha van olyan felekezetű hittanóra (és hittanító), amire a diák járni szeretne. Ha nincsen, akkor másik hittant kell választania, vagy az erkölcsstant.
3. „Életrevaló” – baptista bibliaismeret tankönyvsorozat (külön diák és tanári) 1–8. osztályos tanulónak a Harmat kiadó és a BOK (Baptista Oktatási Központ) kiadásában 2013-tól.

A fotókat a tanulmány szerzője bocsátotta rendelkezésünkre.

Ifj. László Gábor

Baptista Trianon, baptista revízió

A kisegyházak történetének – elsősorban szervezeti-intézményi gyengeségük, ezt ellensúlyozó erős vezéregyéniségeik okán, illetve a tételes, kodifikált vagy régi hagyományként bevett dogmatika hiánya miatt – jellemző mozzanatai a belső szakadások és egyesülések. Ha úgy tetszik, létezésük fel-fogható saját integritásuk – részben külső hatások révén való – megkérdőjeleződésének és áldozatok, változások révén való ismételt megfogalmazásának a felekezet körülményeitől és saját jellegzetességeitől függő gyakoriságú ciklusaiként, amelyek egyszerre hordozzák magukban a lehetőséget az *ecclesia semper reformanda* gondolatának megvalósulására és pusztá ellenségeskedésre, fragmentálódásra.

A kárpát-medencei baptisták történetében e belső folyamatok mellett azonban ellenállhatatlan külső erők is bele-szóltak a felekezeti egység alakulásának dinamikájába. A trianoni határátrendezés minden bizonnyal e hatások legjelentősebbike. E tanulmányban a békediktátum hatásait foglalkoztatjuk össze az egyes országokba szakadt baptista csoportok eltérő fejlődése legfontosabb pontjainak felvázolásával, illetve bemutatjuk a revíziós politika eredményeként az országhoz visszatért területeken élő baptistáknak az anyaországi közösségbe való betagozására tett kísérleteket és azok eredményét.

Kassa 1941. ok. 7.

Kedves Nagy Testvér!

Bocsánson meg, hogy simét zavarom soraimmal, de másképp nem tehetek: — A múltkor küldtem egy válasszalatot, melyben érdeklődtem, hogy régebbi kérésemet teljesítették-e? De választ nem kaptam. A kéréssem az: Milyen hamar Gyula és neje iskolán István áji lakosok, 1899. ^{szé.} augusztus 10-én alott, hitközségünk tagjai lettek, kértém a testvéreket, hogy ezt a tornai főpolgármesternek tudomására hozni sürgethessem. Vagyis, hogy áj közösségben, Komár Gyula tv. házában istentiszteleteket tartunk. Kérésünkre áj várak akaratlanul valóra, mert ők jünköndiek

A téma szakirodalmi feldolgozottsága meglehetősen csekély. A felekezet történetét általánosságban feldolgozó munkák mellett csak néhány, a Baptista Teológiai Akadémia hallgatói által írt szakdolgozat elejtett adataira, kisebb-nagyobb kéziratokra és – általában egy-egy gyülekezet történetét feldolgozó – emlékkönyvekre támaszkodhattunk.

A kutatásnak két forrásbázisa volt: a Baptista Levéltárban őrzött iratok és a felekezet korbéli folyóiratai. A levéltárban a magyarországi baptisták központi intézményeinek és néhány gyülekezetének anyagát őrzik – a korszakra vonatkozóan főleg a konfliktuskezeléssel és szervezeti igazgatással kapcsolatos szervek levelezése maradt fenn, az is igen hiányosan. Döntő többségük most került először felhasználásra.

A folyóiratok két szempontból érdekesek: egyrészt számos olyan eseményről tudósítanak, alkalmasint rövid jegyzőkönyvi kivonatokkal, amelyekről az iratanyagban nem találunk említést, másrészt a közösség ideológiájáról és arculatáról gyakorlatilag ezek az egyetlen – noha nem „politikai” befolyástól mentes – forrásaink. Szisztematikus és kritikus átnézésük elengedhetetlen a korszak megismeréséhez.

Trianon és a maradék Magyarország baptizmusa¹

A Kárpát-medencében 1846-ban jelentek meg az első baptista hitvallók. A felekezet meg-megtorpanó, kezdetben német irányítású missziója az 1870-es évek közepétől lendült fel, s az 1910-es népszámlálás már 17 ezernél is több tagot tartott nyilván sorai között, amely a következő tíz évben további 7 ezerrel szaporodott.² Hozzávetőlegesen 45 százalékuk volt

magyar, 40 százalékuk román, 10 százalékuk német és szlovák. Zömük a Tiszától keletre az Alföldön és Erdély nyugati területein élt, de jelentősek voltak a székelyföldi, a Pest környéki és a dél-dunántúli csoportok is.³

A Magyar Királyságban élő baptisták személyi és elvi, illetve csekély részben nemzetiségi különbségekre visszavezethető okok miatt két, párhuzamosan kiépült szervezeti rendszerrel bíró szövetségbe tömörültek. A kettő közül a Szabad Baptista Szövetség, amely a Dunántúlon és Erdélyben volt a legerősebb, az el nem ismert felekezetek közé tartozott. A másik, népesebb csoport 1905 óta az elismert felekezeti státusz előnyeit élvezte. Gyülekezetei kettős struktúrába tömörültek: egyházi jogi értelemben, külső ügyekben a Baptista Hitközség Budapest (továbbiakban: Hitközség), befelé, saját ügyeik intézésére pedig a Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetsége (továbbiakban: Szövetség) volt az illetékes szervük.⁴

A baptisták Trianonja legalább annyira komoly kihívásként és megpróbáltatásként érte a felekezetet, mint az ország egészét. A békediktátum egyharmadára apasztotta a megmaradt Magyarország baptistáinak létszámát. A *Békehírnökben* megjelentetett statisztika szerint 1920-ban 49 körzet 321 gyülekezetében összesen 7542 tag vallotta magát baptistának az új határok között.⁵

Ez a szám már nem egyik vagy másik irányzatot írja le – a Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetsége és a Szabad Baptista Szövetség ugyanis 1920. szeptember 1. és 3. között Vésztőn tartott közös konferenciáján egyesült az elis-

Kedves Nagy Pál testvér.

It küldöm a tiszahetényi felvételi lapokat és ha ezek belesznek vezetve kérem hozám küldeni. A beiratási díj beküldöm a szemináriumi pénzel együtt. Kérem sziveskedjék nekem felküldeni 15. darab felvételi lapot és 15 bizonyítvány és 15 nyilvántartási lapot. Kérem a felvételi lapokat ezidáig Beregszászon pecsételnem és most a beregszászi körzet megszűnt, hát tesznek a felvételi lapokat ot meg pecsételni vagy pecsét nélkül küldjem a felvételi lapokat és aztán utolagosan megpecsételnek. Még Rakaszon néhány tagot felkellesz veni most az idén.

A Ur munkája megy előre hálá legyen az Úrnak.

Testvéri üdvözléssel maradok

Vagyvölgy Okt. 8. 1941.

Kolossy László

mert baptisták jogállásának és a Hitközség jogi fennhatóságának platformján.⁶ Az el nem ismert csoport az új határok között valószínűleg életképtelenül kicsiny lett volna, korábbi nagy tekintélyű vezetőit pedig elveszítette.⁷ A határváltozások nélkül valószínűleg sokkal tovább váratott volna magára ez az egyesülés. Budapest ezt követően mind létszámában,⁸ mind szervezetenként vízfej jellegű központtá vált – ugyanakkor az átmenetileg lecsökkent adminisztrációs terhek nagy megkönnyebbülést jelentettek az alulméretezett, ám egyre inkább szakosodó igazgatási apparátus számára.

Az új határok a magyarországi baptisták gondolkodását is a társadalom többségéhez hasonlóan formálták. A felekezet nem utasította el a revíziós politika célkitűzéseit és lépéseit, sőt, sok tekintetben azonosult azokkal.⁹ Az idő előrehaladtával egyre szervezettebb részévé lett a baptista ideológiának a hazafiság értéke. Ezt a folyamatot előkészítette és megkönnyítette a felekezet vallásosságának az a jellemzője, miszerint a baptista missziós elhivatottságnak mindig voltak patrióta elemei – a „beteg hazán”, a lelkileg kiüresedett tömegek miatt rosszra fordult nemzetsorson is javítani akart a közösségének tanításait terjesztő és megélő egyháztag.

Nemcsak a központi lapok hasábjain jelentek meg ezek a gondolatok, hanem konkrét cselekvésekben és elvárásokban is megmutatkoztak. Hazafias ünnepélyeken, himnusszal záródó istentiszteleteken keresztül liturgikus színezetet is nyert a revíziós gondolkodás, de verseken, színdarabokon keresztül a felekezeti kultúrának is részévé vált.¹⁰ Egy téren azonban markánsan különbözött a baptista nacionalizmus az általános tendenciáktól: nem vette át annak „negatív” vonásait. Már csak saját nemzetiségi híveire való tekintettel sem közvetített a szomszédos nemzetiségekkel kapcsolat-

ban negatív felhangú üzeneteket, még megnevezésükben is folyamatosan megmaradt a semlegesebb hangulati töltetű szlovák, román, stb. elnevezéseknél. Ugyanez igaz a zsidókkal szemben elfoglalt álláspontra is. Nem jelenti ez persze a nemzetiségi ellentétek százszázalékos hiányát minden egyes tag esetében. Időnként olvasunk antiszemitizmusról,¹¹ szlovák–magyar összecsúszásokról,¹² vagy megfordítva: a német¹³ és a román¹⁴ nacionalizmus előretöréséről. A felekezet viszont programszerűen ezek megszüntetésére törekedett.¹⁵

A revíziós törekvések pártolása – kiegészülve az ateista Szovjetunió térhódításától való félelemmel,¹⁶ valamint azzal a törekvéssel, hogy minél kevesebb támadási felületet biztosítsanak a baptistákat bizalmatlanul szemlélő hatósági személyeknek – alapvetően lojálisra tette a baptista felekezetet a Horthy-rendszer iránt. (Ez azonban nem jelentette például a szociális problémáktól való elfordulást, sőt, vannak kifejezetten szocialista eszméket valló baptistái is a kornak,¹⁷ de a felekezet a társadalmi nehézségek megoldását elsősorban az ország lelki megváltásától, a szolidaritás fokozásától várta.) A „jó állampolgári” reflexek kialakulása az „adjátok meg a császárnak, ami a császáré” elvvel teológiai megalapozást is nyert. A kormányzó gyakran mint őrálló, bibliás fejedelem jelenik meg a *Békehírnök* hasábjain,¹⁸ de nem csak a propagandaértékkel bíró színtereken van ez így. Az például, hogy megemlékeznek születése napjáról, nemcsak kifelé szóló üzenetként fogalmazódott meg, hanem zárt körű, nyilvánosságnak nem szánt jegyzőkönyvekben is helyet kapott.¹⁹

Hasonlóan kettős, a cél helyesléséből és félelem diktálta érdekből eredő állásfoglalással találkozunk a háború kérdésében is, bár jelen esetben talán erősebb az utóbbi motiváció. A pacifista, „honvédelmi érdekeket veszélyeztető” felekeze-

783 37.

Nagyságos
Dr. Simanca György ügyvéd urnak
Oradea
Parcul Eminescu 36.

Kedves Simanca Testvér!

Amikor a kurtiosi imaház ügyében Budapesten járt, átadtam a
Testvérenek a

osermói /Cermei/
garbai /Gurba/
nagylaki /Nadlac/
ópécakai /Pecica/ és
somoskeszli /Somosches/ imaházak átírásához
szükséges beleegyező meghatalmazást. Régebben pedig kiadtam a

kalodvai /Cladova/
marosborsai /Barzava/
máriaradnai /Radna/
ópálosi /Paulis/ és
sistaróci /Sistarovat/ ingatlanok átírásához
szükséges beleegyező meghatalmazást is.

Miután a fentebb felsorolt ingatlanok átírásának a megtörtén-
téről mindeztideig semmilyen értesítést sem kaptunk, szeretettel felké-
rem, hogy megnyugtatónkra szíveskedjék közölni velünk, hogy hogyan
is áll ennek a 11-nek, meg a Romániában levő többi /kb 43/ ingatlan-
nak az átírási ügye.

Szíves felvilágosító sorainak elvartában
szeretettel üdvözljük kedves
mindnyájukat.

Budapest, 1937. augusztus 25.

hitközségi elöljáró

neplése azonban minden
érdektől nélkül, őszinte
örömmel történt.²⁴

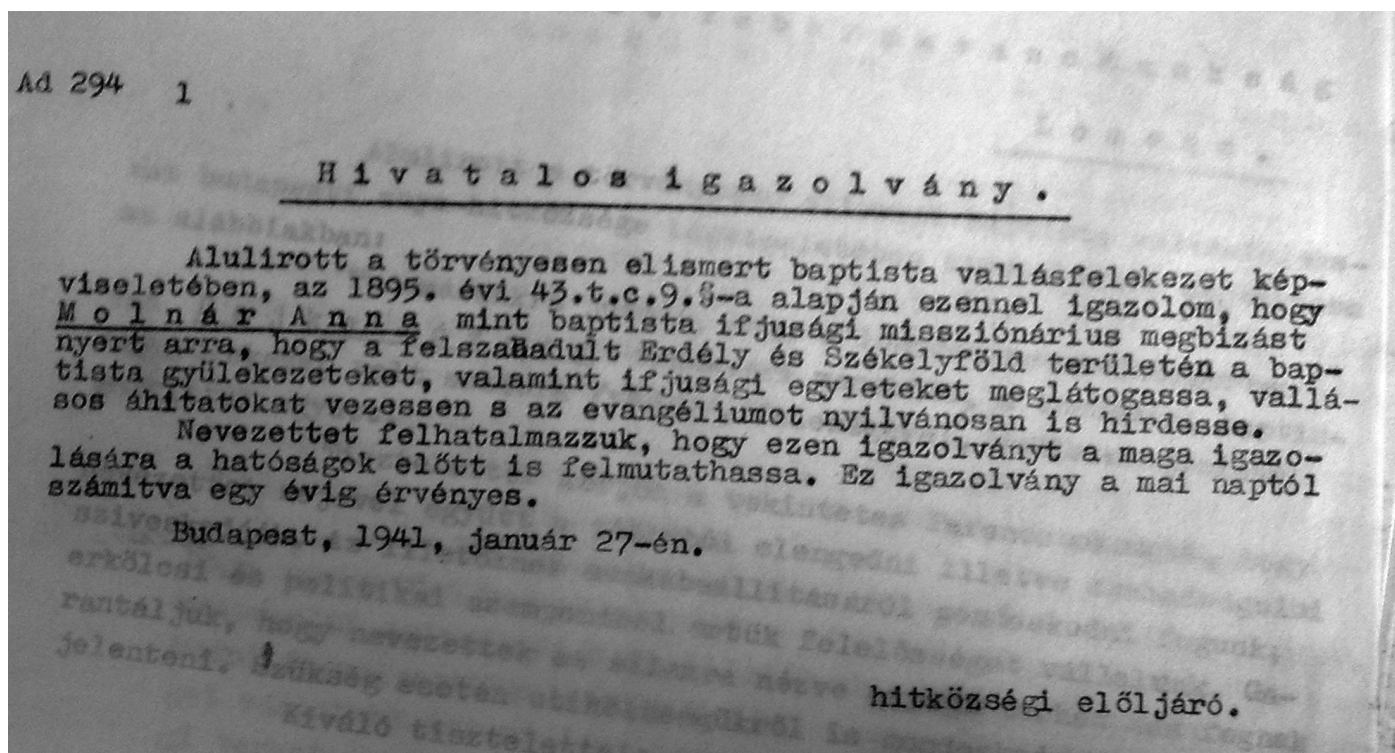
A határon túli magyar baptisták szervezeti változásai

Nem csupán létszámában,
hanem szervezeti és intéz-
ményi struktúráiban is sú-
lyosan érintette Trianon
a határon túlra szakadt
baptistákat. A Szövetség-
hez tartozó gyülekezetek
korábban jogállásukat *de
iure* mint a Hitközség fili-
ái nyerték el.²⁵ Budapesten
vezették az anyakönyve-
zést s minden olyan ügyet,
mely nem tartozott a gyü-
lekezeti autonómia ha-
táskörébe. A gyülekezeti
ingatlanok többségének
tulajdonosa is a Hitköz-
ség volt, kivételt csak a
gyülekezeti névhordozó-
kon keresztül megszer-
vezett, csekélyebb számú
tulajdonlás jelentett.²⁶
Mivel nem voltak ütőké-
pes középszintű szerve-
zési egységek a Szövetség
struktúrájában, az azonos
jogállású körzeteknek ma-
guknak kellett új keretek
közé orientálódniuk az új,
ellenséges környezetnek
számító államokban. Az
el nem ismert baptisták
is elveszítették szellemi és
irányítási központjukat,
Budapestet, bár e csoport
gyülekezetei – főleg Er-
délyben – jelentős, szemé-

tek fokozott üldözése idején szükség volt annak hangsúlyo-
zására, hogy a baptisták nem utasítják el a fegyverfogást.²⁰ A
háborút a hívó emberre nézve elkerülhetetlen kötelességnek,
a szolgálat megtagadását a hazával s így Istennel szembeni
bűnnek nevezték.²¹ A baptista legyen precíz, engedelmes,
készszéges, feladataiban kiemelkedő – ez volt az elvárás mind
a honvédek, mind a levante mozgalomban részt vevő fiatalok
felé is. Az Erdély-rész vissacsatolása után megalakult Nagy-
várad Frontharcos Szövetség egyszerre volt propaganda²²
illetve egy felekezeten belüli folyamat eredménye és katali-
zátora: a háborús veteránok és aktív szolgálatot teljesítők
külön alkalmi egy újfajta nivellálódás csírait képezték, s a
honvédek a baptista felekezet saját hőseivé váltak.²³ Az ifjú-
ság nevelésével kapcsolatban is megfigyelhető egyfajta mili-
táns tematika és terminológia. A revíziós sikerek hangos ün-

lyi alapokon álló helyi igazgatással bírtak. A körzetek önálló
gazdálkodása miatt pénzügyi szempontból kevésbé viselte
meg az elszakadt közösséget a területvesztés, annál fájóbb
volt azonban a magyar nyelvű budapesti teológiai képzési
lehetőség elvesztése. A jóval nemzetközibb, gyakran a ham-
burgi baptista szemináriumában tanuló németeket, a Buka-
restben lehetőséghez jutó, illetve a tengerentúlra is támasz-
kodó románokat ez kevésbé érintette.

A határokon túlra szakadt baptisták nem csupán terüle-
tileg és szervezetileg szakadtak el az anyaországi tagságtól
és központtól, de az új helyzethez alkalmazkodva tudatosan
függetlennedtek is korábbi kereteiktől. A hellyel-közzel, leve-
lekkel, látogatásokkal és a nemzetközi baptista szervezetek
nyújtotta lehetőségek kihasználásával ápolt, tartott kapcso-
latok alig bírtak bármiféle irányító funkcióval – erre a határ

egyik oldalán sem mutatkozott sem igény, sem lehetőség. Az elszakadt területeken az addig magától értetődően nemzetek feletti, területileg is átfogó szervezetek helyébe új megoldások léptek, melyeket részben a nemzetiségi arányok diktáltak. Nem szabad azonban azt sem figyelmen kívül hagyni, hogy az egyházjogi szabályozás alapja mind a jugoszláv államban, mind Csehszlovákiában, időről időre pedig Romániában is az 1894–95. évi törvények alapján történt, s a baptisták státusát is helyenként és koronként az 1905. évi 77.092 sz. VKM rendeletben foglaltakhoz igazították.

A Délvidék baptistái veszítettek legtöbbször az impériumváltással. Egy több tízezres, szervezett felekezet részéből egy néhány száz fős, szervezet- és intézményrendszer nélküli, roppant vegyes nemzetiségű „szektává” süllyedtek. Komoly hatósági üldözést ugyan nem szenvedtek, a jugoszláv egyházpolitika horizontján a kis szektáknál sokkal nagyobb horderejű kérdések mozogtak, viszont a helyben domináns egyházak hátrányos intézkedései ellen sem volt hová fordulniuk. A magyarok a Szövetség, a németek döntően az el nem ismertek kötelékébe tartoztak korábban,²⁷ a szerb, horvát és a legnépesebb szlovák baptisták mindkét csoport tevékenysége által érintve voltak.²⁸ A gyülekezeteket jórészt nemzetiségi alapon igyekeztek körzatesíteni, ám ez csak részben valósulhatott meg – mindvégig maradtak nyelviileg vegyes közösségek. Ez csak a helyi lelkészek, szolgálattevők többnyelvűsége miatt nem jelentett megoldhatatlan problémát.

Össz nemzetiségi missziós alapot és konferenciajellegű közös szervezetet próbáltak kiépíteni a '20-as évek első felében. 1924 szeptemberében ez sikerült is, vegyes nemzetiségi vezetéssel – de nem tudjuk, hogy az a felállítás milyen szerepet játszott a gyülekezetek életében. Meghatározóbbnak bizonyult a magyar és német tagság szövetségkötése 1931-ben, ami a Donaulander Mission nevű baptista szervezet támogatásaihoz is megnyitotta az utat a magyarok számára.²⁹ E szervezeti háttér ellenére az egyes nációk saját magukat képviselték

a hatóságok előtt, s ügyeiket maguk intézték. A magyarok számára ennek kerete 1933-tól 1940-ig a Jugoszláviai Magyar Baptista Egyházi Hitközség volt – valószínűleg ekkor kerültek át a korábban a kikindai német körzethez tartozó bánsági magyar gyülekezetek a bácskai magyar körzethez.³⁰

Erdély már Trianon előtt is élvezett némi szervezeti önállóságot a Szövetség keretein belül, 1917-ben pedig az elismertek országos egyetértéssel elhatározták egy új hitközség életre hívását az egyértelműen vezető szerepű Nagyvárad központtal, mely a Tiszától keletre eső területek baptistáinak hatóság előtti ügyeiben lett volna illetékes.³¹ A háborús viszonyok miatt erre végül nem került sor.

Az erdélyi baptisták által alapított, regáti területeken működő öt, román és német gyülekezet a határok átrajzolásakor mintegy kétszáz főt számlált. Egyik vezetőjük, *Constantin Adorian* lesz majd a kezdeményezésükre létrehozott Romániai Baptista Szövetség (továbbiakban: Romániai Szövetség) első vezetője, melyhez talán már a legelső pillanatban csatlakoznak a dobрудzai gyülekezetek is. Az erdélyi románokkal 1919 májusában veszik fel a kapcsolatot, a bukovinai harminc szórványgyülekezet, hasonlóan kicsiny létszámmal, 1922 márciusában csatlakozott hozzájuk.³²

Az új román állam soknemzetiségű baptizmusának súlypontja Erdély volt a maga kb. 15–16 ezer tagjával, melyből hozzávetőlegesen 5500 fő lehetett magyar.³³ A már Trianon előtt is sok tekintetben önállóan szervezkedő román közösségek, melyeket az elismert-el nem ismert választóvonal sem érintett olyan mélyen, hamarosan csatlakoztak a Romániai Szövetséghez. Ahol vegyesen éltek magyar és román baptisták, a magyarok inkább a nemzetiségi alapú különválás mellett döntöttek létszámhátrányuk miatt.³⁴

Erdély magyar baptistái között egészen 1929-ig fennállt az elismertek és szabad baptisták kibékíthetetlen ellentéte. A még 1912-ben Kornya Mihály által alapított Bihar-Szilágyi Szövetség 102, egy tömbben elhelyezkedő gyülekezetéből lett

1919 decemberében Szabad Baptista Szövetség.³⁵ Az ismételt egyesülési törekvések az Elismert Baptista Szövetséggel, ahová a nagyváradi, körösvidéki, érmelléki, kalotaszegi és székellyföldi körzetek tartoztak,³⁶ nem jártak eredménnyel.

Ezt a megosztottságot még nehezebbé tették a kettős: nemzetiségi és vallási kisebbségi lét nehézségei. Az ortodoxia hívei között teret nyerő baptistákban magyar ügynőket látó román politikum által időről időre meghozott korlátozó vagy betiltó rendeleteket csak külföldi beavatkozás – a Baptista Világszövetség és a Déli Baptista Szövetség nemzetközi tiltakozó kampánya tudta semmissé tenni. A Baptista Világszövetség kérése volt, hogy a romániai baptisták szerveződjenek közös unióba, melynek képezzék külön osztályát a magyarok.

Ezek a nehézségek is segítettek abban, hogy végül létrejöjjön a Romániai Magyar Baptista Szövetség (RMBSZ). Ennek keretein belül 12 területi alapú hitközséget szerveztek. A szépen haladó intézményesülést és egységesedést azonban a vezérlő Nagyvárad Hitközségben lezajló, az állami döntőbíráskodás szükségességéig elfajuló személyi ellentétek szakították meg. Ennek eredményeképp 1940-ben, a visszacsatoláskor három, egymással földrajzi-történeti-személyi okokból szemben álló irányzata volt az erdélyi baptistáknak, Nagyváradon pedig két ellenséges gyülekezete.

Talán Csehszlovákiában volt legkevésbé nehéz a sorsa a baptista közösségnek. Alexovits György a Csehszlovákiai Baptista Szövetségnek, a Jednotának a korszakban folyamatosan tagja volt, mely szervezetben külön magyar tagozatot építettek ki.³⁷ Kárpátalján egyáltalán nem volt semmiféle struktúrája a baptistáknak – a lassú gyarapodást a magyar

Stumpf Jenő és a prágai baptisták helyi képviselője között a gyülekezetek vezetéséért zajló küzdelem árnyékolta be, mely mögött talán a Stumpfot támogató amerikai Déli Baptista Szövetség, és a másokat preferáló Donaulander Mission közti ellentét is ott állhatott.³⁸

A reintegráció

Az első bécsi döntés eredményeképp négy baptista csoport tért vissza az anyaországhoz: Alexovics György felvidéki negyedi körzete mintegy 150 taggal és 18 (szórvány) állomással, a losonci 50-60 fős szlovák gyülekezet a magyar szórványaiával, a kassai kis közösség néhány tucat tagot számláló környezetével,³⁹ és Kárpátalja, ahol Stumpf kezelésében 48 magyar és 8 ruszin gyülekezet állt.⁴⁰

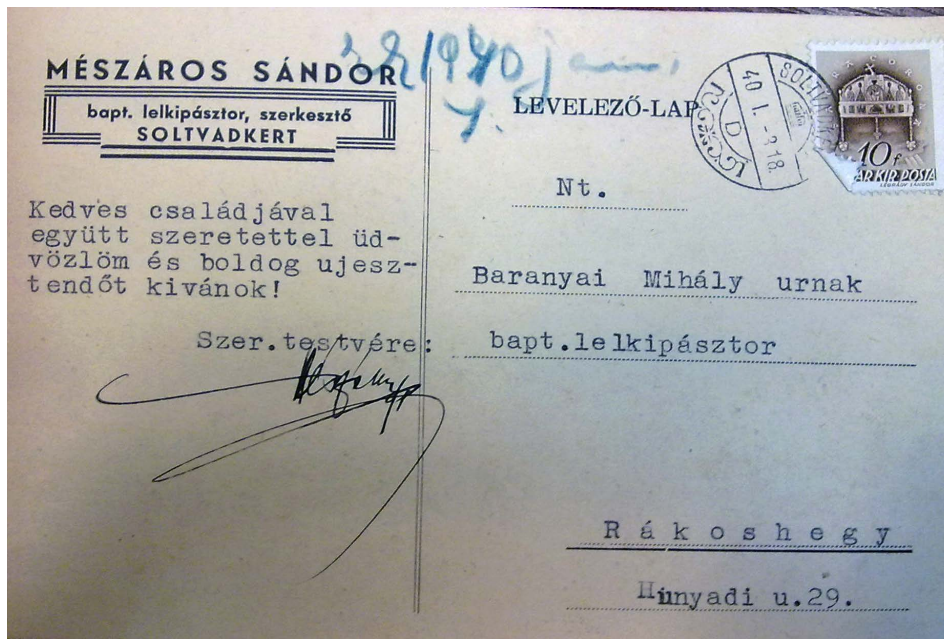
Észak-Erdély és a Székelyföld visszatérésekor az alábbi hitközségek tértek vissza az anyaországhoz: a Szatmári, a Nagyvárad, a Nagyvárad „Betlehem”, a Szilágynagyfalui, a Szilágyballai, az Érszőlősi, a Nagyszalontai, a Fugyivásráhegyi és a Brassói Baptista Hitközség magyar nyelvű hitközség volt. Román nyelvű hitközségből négy került Magyarországhoz: a Nagyvárad, a Szatmári, a Kolozsvári és a Maroshévízi Román Baptista Hitközség.⁴¹ Nagyszalonta esetén a határ levágta a körzet összes állomását, csak a névadó község maradt meg, Brassó esetében pedig éppen fordítva történt. Az Arad, a Temesvár környéki és a Zsil völgyében lévő magyar baptista gyülekezetek nem kerültek vissza az anyaországhoz. E közösségek tagjainak létszámát a hiányos statisztikák miatt csak közelítőleg tudjuk meghatározni, a szám valahol ötezer fölött lehetett.⁴²

Soltvadkert, 1940. jan. 3.-

Kedves Testvérem!

B.lapjára szeretettel értesítem, hogy én - sajnos, amint szóbelileg is említettem, nem tudok vállalni semminemű munkát. Beregszász vidékére és Sallai tv. nek is ezt megírtam. Gyülekezetem nem enged ennyi utra. Noszvajon a hó 24-28-ig tartunk a környéki tanítók részére tanfolyamot, azon én is részt veszek. Miután csak szakelőadások lesznek, így Mészáros L. tv. nem hívhatom meg. A bizottság tagjai vesznek ezen részt.

Ugyancsak nem tudom elvállalni a Nagydobos és Nagyvársányi körzetek hitmélyítését sem. Én valószínű febr. ban mehetek Czine tv. körzetébe vas. isk. látogatás céljából. Erre az utamra, hogy kit viszek magammal még nem tudom. Ha ez az alkalom megfelelő lenne erre a célra is, akkor benne vagyok. De mondom, jobban vas. isk. jellege lenne az én utamnak. Jobb szeretném, ha a hitmélyítő alkalmakat más valaki végezné el.

A Délvidéken, részben anyanyelvi, részben területi alapon szervezve, hozzávetőlegesen 250 magyar, 850 szlovák, 600 szerb–horvát, 475 német és 125 román baptista várta ügye rendezését.⁴³

A visszacsatolt területek és az anyaország tagsága közötti egység kialakítása valószínűleg egyetlen felekezetnek sem került annyi erőfeszítésébe, mint a baptistáknak. A bevett felekezetek „önműködő” hierarchiájában nem volt nehéz összeilleszteni a korábban eleve összeillő egységeket. A legtöbb kisegyház, ha a betiltó rendelkezések mellett egyáltalán volt még kilátása ilyen tevékenységre, a kis létszám és a jogi szabályozatlanság okán pusztán személyes interakciókon keresztül megoldhatta ezt a kérdést. A metodista közösség, mely viszonylag szabadabban működhetett, szabványosított felépítésével szintén leküzdötte az akadályokat szolgálattvók kirendelésével és néhány közös konferenciával.⁴⁴

A baptista felekezet azonban sajátos helyzete miatt nem érthette be ennyivel és nem érhetett célt ilyen könnyen, leginkább szervezeti téren nem. A sajátos jogi felállás és az ebből fakadó felelősség⁴⁵ kényszerítette Budapestet arra, hogy a visszatért területek közösségeit az 1905-ös elismerés és a Horthy-rendszer szektapolitikája ellenében folytatott jogvédő harcban⁴⁶ kialakított szűk „biztonsági zónába” terelje. Ehhez azonban át kellett gyúrnia és a maga rendszerébe beintegrálnia a visszatért területek más jellegű szervezeti rendszerét.

A magyarországi elismert baptista szervezetnek a Monarchia alatt kialakult képét, a gyülekezeti (körzeti) autonómiák laza kapcsolatban álló szövetséget a külső kihívások kényszerítették egy hatékonyabb, központosított formába való átmenetre. A Szövetség egyik újítása a fizetett (szak)apparátussal dolgozó Központi Iroda megeremlése és megerősítése volt. A Szövetségnek az országos közgyűlés által legitimált bizottságai lassan átalakultak rendszeresen ülésező testületekké, egyre növekvő hatáskörrel. Az Ellenőrző, majd Gazdasági Intéző Bizottság összefogta a korábban „ágazati sovinizmus” miatt nehézkesen működő pénztárakat,⁴⁷ a Misszió Bizottság, valamint a Szövetség elnökségébe tartozó utazótítkár

nagyobb fegyelmi ügyekben jogosult volt intézkedni, s ellenőrizte a lelkészek meghívását, állomáshelyváltását is. Ezekben az irányító testületekben ráadásul jórészt ugyanaz a budapesti és környéki, értelmiségi jellegű lelkipásztori gárda foglalt helyet jó két-három évtizeden keresztül, ami jelentős tekintélyt kölcsönzött személyüknek. A központi szervek alá pedig gyakorlatilag közvetlenül tartoztak a gyülekezetek (körzetek), időnként megrendezett területi gyűléseiknek komoly hatásköre és illetékessége nem volt.

A Felvidék visszatérése után viszonylag egyszerű dolga volt a budapesti központnak. Alexovits Györgyöt behívták a Végrehajtó Bizottság, a gyakorlatilag a lelkészi kollégiummal megegyező döntéshozó testület tagjává, körzetét pedig magától érte-

tődő módon vették be a többi magyarországi körzet közé.

A magyarországi rendszer főként az erdélyi szerveződéssel szemben tűnt már-már autoriternek. A Romániához került területeken inkább a korábbi, „szabad baptista” struktúrát, a nagy tekintélyű „anyagyülekezetek” köré épülő közösségek koncepcióját alkalmazták a helyi viszonyokra: Nagyváradi ügyei az öt követő hitközségek számára mintául, viszonyítási pontul szolgáltak⁴⁸ – ugyanakkor nem képeztek központi akaratot, s nem állt mögöttük erős „végrehajtói hatalom”. A gyülekezetek érdekérvényesítésének és fellebbezésének fóruma a néhány körzetből álló hitközség volt, ezen az erős középszínt rendeződött el az ügyek többsége. A kor személyi ellentétekből kipattanó botrányai szintén a központ gyengesége felé hatottak. A Magyarországon hatályos jogszabályok viszont éppen ennek a középső szintnek a létezését nem engedélyezték az „egyetlen hitközség” egyházjogi állapota miatt.

Az erdélyi átszervezés hosszas alkudozásainak és tárgyalássorozatainak feltárása meghaladná e tanulmány kereteit, így csak a végeredményt mutatjuk be. 1942. május 9-én Nagyváradon tartották meg a hitközségek és a Szövetség elnökségének záró tanácskozását.⁴⁹ A Baptista Hitközség Budapest felvette a Budapesti Anyahitközség nevet, és pro forma az ország egész területére kiterjesztette illetékességét, melynek gyakorlását azonban visszaszámaztatta két erdélyi hitközség kezébe. Ez a két hitközség, a nagyváradi magyar és a nagyváradi román az azonos anyanyelvű erdélyi hitközségek összevonásából született meg. A magyarba nem tartozott bele a kolozsvári és a szilágyballai hitközség, a két rivális csoportosulás „törzsterülete” inkább közvetlenül Budapestnek rendelte magát alá. Ellenben a román még ki is bővült, a négy erdélyi román hitközség mellé csatlakoztak ugyanis a délkelet-magyarországi román gyülekezetek. Ez az – ideiglenesnek szánt – berendezkedés időnként hatásköri konfliktusokat okozott Budapest és Nagyvárad között.⁵⁰

A Délvidék megszervezése, mely látszólag könnyebb feladatnak tűnt, szintén évekig elhúzódott. Segítségért még a visszacsatolás előtt, már 1940 szeptemberében kopogtattak a

Szövetség ajtaján az ottaniak, a Donaulander Mission csökkenő támogatása ugyanis nem tette tovább lehetővé a német prédikátorok mellett a magyar munkaerők fizetését is, így *Tary Károly*, a jugoszláviai baptisták pár hónappal későbbi elnöke,⁵¹ aki Sajkásszentivánról látta el a bácskai magyar gyülekezeteket, egzisztenciálisan egyedül maradt, fizetni a körzete sem tudta vagy akarta.⁵² 1941 augusztusában bejelentette visszavonulását.

Baranyai Mihály szövetségi utazótitkár 1941. augusztus végén utazott le először személyesen megvizsgálni mind-egyik nemzetiségi csoport helyzetét. Lelkipásztort azonban hiába kerestek erre a vidékre,⁵³ s az ügy függőben maradt. Baranyai legközelebb csak 1942 áprilisában utazott le tárgyalni, de ekkor sem járnak eredménnyel. Még ebben az évben valószínűleg *Bretz Vilmos* bajai prédikátor lett felkérve, mint a Misszió Bizottság területileg illetékes megbízottja, hogy intézze átmenetileg a magyar körzet ügyeit – ahol már fontolóra vették az önállóság feladását és a németekhez tagként való bejelentkezést is.

Közben lassan bár, de folytak a tárgyalások a helyi vármegyei szervekkel a délvidéki baptisták helyzetének rendezésé-

ről. A hatóság engedélyezésüket bizonyos személyi feltételekhez kötötte⁵⁴ – feltehetőleg egy *Kontra István* nevű, pünkösdi jellegű hitet valló, Horvátországba kitoloncolt gyülekezeti tag lehetett szálla a szemükben, aki hamis hitközségi megbízólevéllel visszaszökve ténykedett a területen.⁵⁵ Végül 1943 márciusában, egy területi konferencián sikerült hivatalosan is belépnie a Hitközségbe és a Szövetségbe a délvidéki baptistáknak.⁵⁶ Négy nemzetiségi alapú körzetet szerveztek, melyek közül azonban a magyarnak továbbra sem volt lelkipásztora. További sikertelen meghívások után végül megtalálták a lehető legjobb áthidaló megoldást: *Klemm Ferencet*, a horvát származású katonaszökevény seminaristát bízták meg 1943 decemberétől, hogy evangélistaként⁵⁷ legyen a pacséri magyar körzet lelki vezetője.⁵⁸

A szervezeti alapok lefektetése természetesen csak egy része annak, amire az újra egy hazába került baptisták szerves egységének kialakításához szükség volt. A profán, a felekezet működését biztosító tényezők összehangolása, a lelki és kulturális közösségvállalás, a visszatért részek problémáira adott feleletek, a közös jövőkép felvázolása egyaránt elmaradhatatlan volt ennek megvalósításához. E téren a felekezeti

Nagyti szteletü

s t u m p f J e n ő u r n a k

M u n k á c s

Vásártér utca 3.

Kedves Stumpf testvér!

A régen várt és óhajtott történelmi fordulat megtörtént és kedves testvéreim, akik Munkács és környékén lagnak újból a magyar háza gyermekeivé váltak. Ez alkalomból a magyar országi baptisták nevében örömmel és testvéri szeretettel üdvözlöm kedves munkácsi testvéreimet és ismerőseimet. Amikor a rádió a jó hírt meghozta, hogy Munkács is visszakerül, háladással, örömmel és könnyes szemekkel gondoltam a testvérekre. Hálát adok Istennek, hogy ezt a régen várt változást Isten békességes uton hozta létre, s az örömünket nem zavarja a háború botzalmainak zaja. Kérem, tessék átadni legszívélyesebb üdvözlőmet mindazoknak, akik az Ur népéhez tartoznak, vagy velük barátságban vannak, Remélem, hogy a testvéri kapcsolatokat hamarosan felvehetjük és együtt működhatunk Istenországának építésénél.

Kérem Stumpf testvért, hogy legyen szíves velem közölni a visszacsatolt területen levő baptista gyülekezetek és prédikátorok címét, legalább is azokat, amelyek birtokában vannak.

Istenünk gazdag áldását kívánva vagyok

Összinte testvéri üdvözléssel

Budapest, 1938. november 11.

nem teljesített rosszul, különösen, ha figyelembe vesszük a „hiánygazdálkodásnak” azt a mértékét, amivel nap mint nap számolnia kellett a budapesti központnak.

Alapvetően két faktor hiányzott a baptisták normális működéséhez, szinte végig a két világháború között: a pénz és az ember. Baranyai Mihály 1940-ben 60 ezer pengőre becsülte azt az összeget, amire a Központi Iroda, a Teológiai Szeminárium, a szociális intézmények és a bel- és külmisziós tervek fedezésére egy évben szükségeltetne.⁵⁹ A többségükben önfenntartó gyülekezetek önkéntes adományaiból,⁶⁰ illetve a lapkiadás és a könyvesbolt bevételeiből messze nem gyűlt össze ilyen nagyságrendű bevétel. Különösen súlyos érvágást jelentett, amikor 1940-ben az amerikai Déli Baptista Szövetség nem tudta tovább finanszírozni a szeminárium és a benne működő Bibliai Leányiskola, valamint az utazótitkár költségeit.

Emerből két téren mutatkozott hiány: a közösség vezetésében és a lelkipásztori állományban. A fentebb már említett körülmény, hogy a legfelső vezetés évtizedekre egy szűk kör kezében maradt, a többszörös tisztségviselés miatt azt is magával vonta, hogy egyidejűleg csak korlátozott számú helyre szállhattak ki a felekezet prominensei – akiket pedig mind igehirdetőként, mind a Szövetség embereként gyakran hívtak kiküldetésbe.⁶¹ A lelkipásztorok elégtelen száma pedig elősegítette a szórványosodást.

Szórványnak azokat a néhány fős gyülekezeteket nevezzük, amelyek tagjai csak ritkán részesülnek a lelkipászto-

ri szolgálat funkcióiból. A két háború között legnagyobb mértékben a dunántúli magyar gyülekezetek tekinthetők szórványnak, de Északkelet-Magyarországot is sújtotta ez a probléma. Néhány fős csoportokból csak hatékony és rendszeres lelkési munkával gyakran fejlődnek ki életerős gyülekezeti közösségek – a dunántúli szórványok viszont néha évekig nem láttak prédikátort. Periférikus helyzetbe jutottak, fokozottan kiteve a demográfiai, népességmozgási folyamatoknak. Anyagilag és önbizalom terén is csak igen nehezen tudnak kiemelkedni helyzetükből ezek a mikroközösségek.⁶² Magyarországon nem egy prédikátor volt, aki alá 13-15 ilyen gyülekezet tartozott – s gyakran ezek együttesen sem tudták még lelkésze útiköltségeit sem megtéríteni. Ilyenkor avatkozott be a szűkre szabott költségvetésű Belmissziós Alap, 5–50 pengő közötti havi juttatásokkal segítve a „magántanuló hívők”⁶³ gondozót.

A visszacsatolt területek mindegyike gyakorlatilag ugyanezzel a problémával küzdött. A Felvidéken Negyed körzete is 18 gyülekezetből állt. Kassa és a hozzá tartozó Jablonca és Csucsom a belmissziós támogatásból tartotta fenn magát,⁶⁴ a losonci szlovák gyülekezet pedig bevallottan hanyagolta messze eső magyar filiáit. Kárpátaljáról ugyanez mondható el, ahogy kis megszorítással a Délvidékről is, bár ennek gyülekezetei tapasztalt véneik révén megszervezték a maguk igével való ellátását.⁶⁵ Erdély egyes területein viszont megdöbbentő méreteket öltött ez a jelenség. A negatív „rekordot” Sándor Illés tartotta, aki hárommegyéni gyülekezetének bejárásához hétezerrel több kilométert tett meg egy évben. Ezek a körzetek ráadásul még az anyaországiaknál is szegényebbek voltak – példának okáért Négerfalva körzet 29 gyülekezetének éves bevétele mindössze 303 pengőt tett ki 1941-ben.⁶⁶

A rendszerből a visszacsatolások után hiányzó legalább harminc prédikátort néhány év alatt lehetetlen volt pótolni – de megtalálták a hosszú távú megoldás útját a szemináriumi képzés fejlesztésében és kapacitásának növelésében. A közösség erején felüli áldozatokat hozott a kieső amerikai segély pótlásáért, s nagy számban, programszerűen vett fel a visszacsatolt területekről származó, több nyelven beszélő fiatalokat.⁶⁷ A Szilágyságban,⁶⁸ a Délvidéken, Bánffyhunyadon⁶⁹ már velük enyhítették az égető munkáshiányt. A sokáig elhanyagolt felvidéki területeknek is meglelt idővel a maguk gazdája.⁷⁰ A felekezeti működés bőségebbé finanszírozására azonban nem tudtak előállni reális tervvel.

Más tekintetben viszont sikeresnek mondható a reintegráció. Az anyaországi közösség vezetői által tartott hitméllyítő és evangelizáló körutak, a gyülekezetek, lelkipásztorok kölcsönös meghívásai hamar helyreállították a megbomlott kapcsolati hálókat. Az erdélyi és délvidéki baptista lapok⁷¹ nem kaptak megjelenési engedélyt a kormányzattól, ezért összevonták ezeket a háborús viszonyok miatt nyolcoldalasra redukált *Békehírnökkel*, mely híryanagát tekintve legalább, sőt inkább lett erdélyi és kárpátaljai, mint anyaországi lap, s vezércikkeinek írói között is gyakran bukkannak fel a jobb tollú „visszatért” lelkipásztorok. A közösség nagy konferenciáinak előadói között is képviseltették magukat a felvidéki és erdélyi vezetők.

Kölcsönösen áramlottak a csoportok között a szellemi „termékek” – míg a *Békehírnök* hasábjain erdélyi misszió-

történeti írások jelentek meg, addig Kirner A. Bertalan „Biharorszában” és Székelyföldön tartott előadásokat az ana-baptistáknak és baptistáknak általa a felekezeti köztudatba beültetett kapcsolatairól. Az új kiadású hit hangjai énekeskönyvek, a budapesti könyvkereskedés kiadványai gyorsan elterjedtek a visszatért területeken is. Szimbolikus jelentősége volt a felvidéki Krasznahorka vára (Fischer András ana-baptista mártír halálának színhelye) és az erdélyi Konya-sír hivatalos meglátogatásának.

A közösség dinamikájára is jó hatással volt a határváltozás. Erdély gyülekezetei gyors imaházépítésekbe kezdtek, többet ezek közül országos adakozásból valósítottak meg. Különösen Kárpátalján feltűnő a bemerítési alkalmak és a bemerített tagok nagy száma, évi legalább 40-60 fővel gyarapodott az ottani közösség. Ugyanott a rendszeres gyülekezetimunkás-avatások nemcsak az extenzív, de az intenzív fejlődésnek is tanújelét adják. Helyi szinten önszerveződő evangélizációk, zenekaros országjárások jelzik az energiák felszínre törését.

A rétegszervezetek, mint az Országos Baptista Nőszövetség vagy a Magyar Baptista Ifjúsági Szövetség, szintén felvették a kapcsolatot a visszatért területek nő- és ifjúsági egyleteivel. Bár előbbinek ügybuzgó munkatársai néhol ellenérzéseket keltettek a felkeresett gyülekezetekben, mégis sikerült lendületbe hozni és szervezettebbé tenni az egyleti köröket. Kezdeményezőkézségükben és erejükben azonban megőrizték fölényüket az anyaországi, főleg a budapesti szervezetek, munkájukban néhány lépéssel mindig a többiek előtt jártak.⁷²

Pénzügyileg sem határolódtak el egymástól az egyes területek: minden régióból nagyjából egyforma rendszerességgel érkeztek az adományok a pénztárakba. A szociális intézmények új tagjait, a székelyhídi menházat, az alsóneresznicei árvaházat és a délvidéki baptisták menházát meghagyták ugyan önálló gazdálkodási egységeknél, de országos adakozási üggyé tették fenntartásukat. A baptista „munkaerőpiacra” megérkeztek a ruszin cselédek, erdélyi mesteremberek és kereskedők, akik a *Békehírnök* hirdetési rovatában zárkoztak fel az anyaországiak által már régóta alkalmazott munkaközvetítői fórum kihasználása terén.

Összegzés

Minden aránytalansága és lassúsága ellenére sikerrel hajtotta végre a reintegráció nehéz munkáját a baptista közösség. Különböző érdekköröket, vallásossági mintákat és hagyományokat kovácsolt össze egy működőképes rendszerre. Ha sok váratott is magára, de rendezni tudta a leggeriférikusabb közösségek helyzetét is.

Két okból volt ez lehetséges. Egyrészt baptistának lenni egy meglehetősen nagy kiterjedésű „eszmei csomag”, vallási és profán értékrend elfogadását, az azzal való azonosulást jelentett. Ez egy olyan széles platformot, alapos „minimumot” jelentett, amelyen állva, amelynek meglétére építve valóban egységet lehetett létrehozni. És éppen ez a széles alap tette lehetővé a rugalmasságot, a helyi viszonyokhoz való bátor alkalmazkodást.

Másrészről a felekezet működtetése során a közösség normatív erejű döntéseket hozott és közvetített, azonban végig meghagyta a lehetőséget arra, hogy lokális szinten ezt

árnyalják, módosítva alkalmazzák. Tehette mindezt azért, mert a központi intézmények kontroll alatt tartották a helyi közösségeket, s beavatóztak, ha a normától való eltérés túlment a biztonságos határokon.

A felekezetnek ilyen mértékben sikeres struktúrát és „politikai gondolkodásmódot” azóta sem sikerült kialakítania.

Irodalom, források

- A Baptista Levéltár forrásai.
- BL/III/A = Központi egyházkormányzati iratok. Jegyzőkönyvek, szabályzatok.
- BL/IV/B = Szakbizottsági iratok. Misszió Bizottság.
- BL/V/D = Egyházi szervezetek és intézmények iratai. Nőszövetség.
- BL/VI/A = Gyülekezet iratok. Általános gyülekezeti iratok.
- BL/XIV/C = Anyakönyvezés. Statisztikai sorok.
- BL/KT = Kézirattár.
- BTA KVT = Baptista Teológiai Akadémia Könyvtára.
- ESZES – 2010 Eszes Zoltán: *Ében-Háézer. A nagyváradi magyar baptista gyülekezet 125 éves története*. Nagyvárad, ITM, 2010.
- GERZSENYI – 1996 Gerzsenyi László: A baptista misszió önállósulása (1894–1920). In *Krisztusért járva követségben. Tanulmányok a magyar baptista misszió 150 éves történetéről*. Szerk. Bereczki Lajos. Budapest, MBE, 1996. 95–134.
- KISS – 1992 Kiss László: *Erdélyi magyar baptista missziótörténet*. Kézirat. Nagyvárad, 1992. BL/KT.
- KONDACS – 1996 Kondacs Pál: A felvidéki magyar baptista misszió története. In: *Krisztusért járva követségben. Tanulmányok a magyar baptista misszió 150 éves történetéből*. Szerk. Bereczki Lajos. Budapest, MBE, 1996. 358–367.
- LÁSZLÓ – 1989 László Gábor: *A szórványmisszió múltjának tanulságai, jelenének tényei, a jövőjének lehetőségei*. Kézirat. Nagydobos, 1989. BL/KT.
- LÁSZLÓ – 2010a László Gábor, ifj.: *A Baptista Világszövetség békéltető bizottságának tevékenysége Magyarországon, 1907–1908*. Kézirat. 2010. BL/KT.
- LÁSZLÓ – 2010c László Gábor: *A magyar baptista vallásosság változása. Interjúk a hétköznapi és szakrális vallásosságról*. Kézirat. Budapest, 2010. BL/KT.
- LÁSZLÓ – 2011 László Gábor: A „pápa” és az „uzurpátor” – A magyarországi baptisták belső feszültségei az 1900. évi békési konferenciáig. In *Memoriae Commendamus. Tanulmányok a XI. Eötvös Konferencia Történeti Üléséről*. Szerk. Kapitány Adrienn–Locsmándi Dániel. Budapest, Eötvös Collegium Történész Műhely, 2011. (Acta Historica Collegii de Iosepho Eötvös Nominati. Series 1., Nr. 2.) 185–229.
- MADARÁSZ – 1998 Madarász Dezső: *A Budafoki Baptista Gyülekezet evangélizációs működése a kommunizmus évtizedei alatt*. Kézirat. Budapest, 1998. BTA-KVT.
- MÉSZÁROS – 1996 Mészáros Kálmán: *Fellendülés és újjászervezés (1920–1938)*. In: *Krisztusért járva követségben. Tanulmányok a magyar baptista misszió 150 éves történetéből*. Szerk.: Bereczki Lajos. Budapest, MBE, 1996. 135–193.

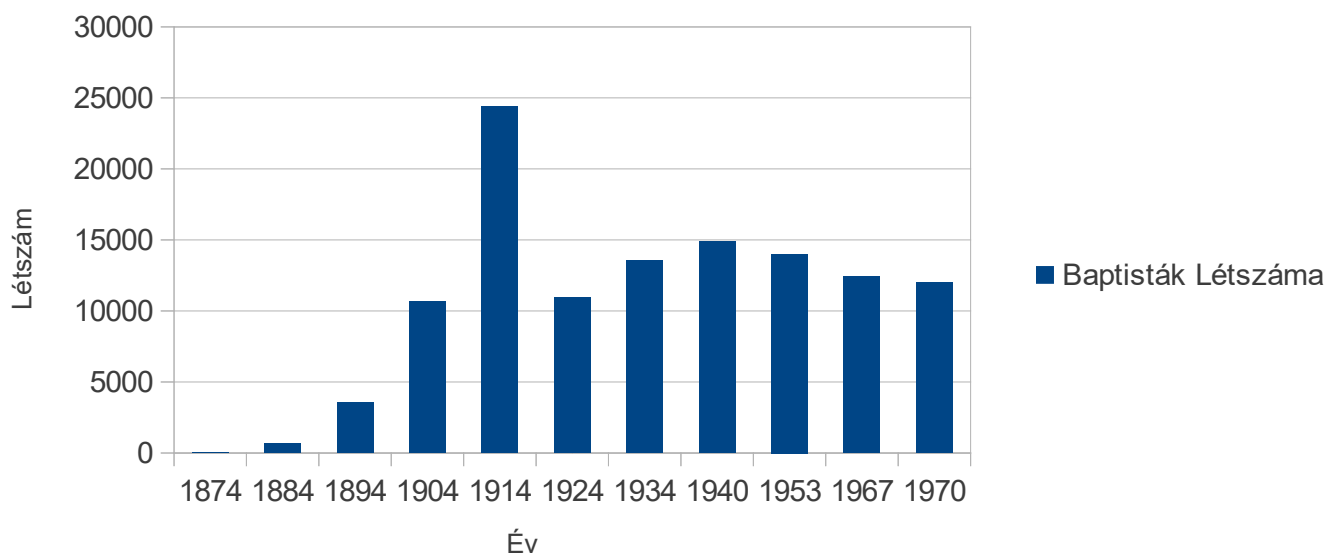
- MÉSZÁROS – 2009 Mészáros Kálmán, ifj.: „Evangélizációt szerveztünk az Isten országa terjesztése céljából.” *A Magyarország határain kívül élő magyar baptista közösségek missziói tevékenységének múltja, kitekintéssel a jelenre.* Kézirat. Budapest, 2009. BL/KT
- NAGYNÉ – 2008 Nagy Sándorné: *A Kiskőrösi Baptista Gyülekezet missziótörténete.* Kézirat. Kiskőrös, 2008. BTA-KVT.
- NYÚL – 1996 Nyúl Zoltán: A baptista misszió áttekintése a Délvidéken. In *Krisztusért járva követségben. Tanulmányok a magyar baptista misszió 150 éves történetéből.* Szerk. Bereczki Lajos. Budapest, MBE, 1996. 367–384.
- POPOVICI – é.n. Popovic, Alexa: *A romániai baptisták története, I.* Magyar fordítású kézirat. h.n. é.n. BL/KT
- SOMOGYI – 1940 Somogyi Imre: *Örökmécs. Versek.* Budapest, Gyóni Géza Irodalmi Társaság, 1940.
- STUMPF – 1996 Stumpf Jenő Béla: A kárpátaljai baptista misszió történetének vázlata. In *Krisztusért járva követségben. Tanulmányok a magyar baptista misszió 150 éves történetéből.* Szerk. Bereczki Lajos. Budapest, MBE, 1996. 384–389.
- SZEBENI – 2010 Szebeni Olivér: *Német baptisták Magyarországon.* Budapest, Baráti Missziós Alapítvány, 2010.
- SZIGETI – 1987 Szigeti Jenő: A kisebb magyarországi egyházak. In *Magyar protestantizmus 1918–1948.* Szerk. Lendvai L. Ferenc. Budapest, Kossuth, 1987. 188–263.
- SZUHÁNSZKY – 2005 Szuhanyszky T. Gábor: A Magyarországi Metodista Egyház története 1920 és 1945 között. In *Keskeny utak. Tanulmányok a Magyarországi Metodista Egyház történetéről.* Szerk. Lakatos Judit. Budapest, Magyarországi Metodista Egyház, 2005.
- TÓTH – 1990 Tóth Boglárka: *A szilágysági kereszténység kialakulása és működése 1990-ig.* Kézirat. Budapest, 2008. BTA-KVT.
- ZÁGONI – 2010 *Baptisták a második világháborúban.* Szerk. Zágoni Jenő. Budapest, Baptista Levéltár, 2010.

Jegyzetek

1. Ebben a fejezetben a két világháború közti időszak baptista felekezetének elsősorban ideológiai változásait követjük nyomon. Az általános áttekintéshez lásd Mészáros, 1996.
2. Gerzsenyi, 1996, 95.
3. A Magyar Királyságon kívül csak elenyésző számban éltek baptisták a Monarchia más területein. Csoportjait az Osztrák–Magyar Baptista Szövetség fogta össze, amelynek azonban a Magyar Királyság baptistái 1897 óta nem voltak tagjai.
4. A két szövetség kialakulásának eredetéről lásd László, 2010a és László, 2011, a kérdésről általánosságban Gerzsenyi, 1996.
5. A statisztikát közli Nagyné, 2008, 73–74. A trianoni sokk által okozott hatalmas lendületet, de talán a társadalom kollektív lelki állapotát is jelzi, hogy a következő évi kiutatásban 43 újonnan alakult gyülekezetet találunk, s 1062 fő lett bemenített tag tizenkét hónap alatt. A teljes létszám 8394 fő. Közben a baptista lapok forgalma mintegy 25%-kal bővült.
6. Gerzsenyi, 1996, 129.
7. Heinrich Meyer 1919-ben, Kornya Mihály 1917-ben halt meg.
8. Nagyné, 2008, 73.
9. Udvarnoki Béla 1939-es tengerentúli körútja alkalmával rendszeresen tartott a revíziót, a „magyar igazságot” népszerűsítő előadásokat az ottani magyarok körében.
10. Lásd például Somogyi, 1940.
11. A felekezet arca ebből a szempontból kettős. Egyrészt a zsidómentésben számosan közülük részt vesznek, másrészt viszont nem voltak feltétlenül jó véleménnyel az áttért zsidó hívőktől. [Udvarnoki Béla levele Laub Jánoshoz. (Budapest, 1943. I. 15.)] BL/IV/B/2.
12. Cserhalmi Imre számol be erről Somogyi Imrének az irsai gyülekezetben tapasztalt ilyen jelenségekről. [Cserhalmi Imre levele Somogyi Imréhez. (Irsa. 1941.)] BL/IV/B/2.
13. A Dunántúl német baptistái között teret hódított a Volksbund, s sokan közülük várták a nagy német felemelkedés idejét. Hasonló jelenségről számolnak be a budafoki gyülekezetben is. Madarász, 1998, 6.
14. 1935-ben a kétegyházi román gyülekezetben az istentiszteleten egy uszító, nacionalista román vers hangzott el a szolgálatok során. Az eset nagy port kavart, s kis híján Rusz Demeter lelképásztor állásába került. Az ügy anyaga BL/IV/B/3.
15. És tudatosan vallotta a különbségeket. *Békehírnök.* 1940. 14. sz. 59. p. „A magyarok istene...”
16. *Békehírnök.* 1942. 11. sz. 41. „Hirdetések”.
17. Például Welker József, a MOB nyomda vezetője, vagy a csorvási Kóródi Dániel, hajdani direktóriumi tag.
18. *Békehírnök.* 1942. 26. sz. 104. „A kormányzó úr...”
19. Az Országos Baptista Nőszövetség jegyzőkönyve. 32. BL/V/D/5.
20. Értékes válogatást közöl ebben a tematikában mozgó írásokból Zágoni, 2010, 307–360.
21. Kuhn János: Militarizmus vagy pacifizmus?
22. *Békehírnök.* 1942. 15. sz. 59. „Hazafias ünnepélyt rendeztek...”
23. *Békehírnök.* 1943. 17. sz. 67. „Bajtársi találkozó Nagyváradon”
24. Ettől eltérő véleményekről, belső béketáborról és kifejezetten baloldali pacifizmusról számol be ugyanakkor Szigeti, 1987, 248–249. Nyilvánvalóan létezett ilyen álláspont is a felekezet kebelén belül, de nem vagyunk biztosak abban, hogy a hivatkozott tanulmányban nem növeli-e nagyobbra ezt a jelenséget valós önmagánál nagyobbra az „idők szava” s a szabadegyházak akkori érdeke.
25. Ennek oka, hogy az 1905-ben állami elismerésre felterjesztett hitközségek közül Apponyi Albert következő évi felülvizsgálata csupán a minden törvényes követelménynek megfelelő budapesti hitközség státuszát nem vonta vissza.
26. Az el nem ismert vallási közösségeknek nem lehetett tulajdona. Részben emiatt lett gyakorlat a gyülekezet által megbízott névhordozóra íratni az ingatlanokat, de a ha-

- gyatéki úton szerzett telkek, imaházak is gyakorta maradtak hanyagságból magánszemély nevében. Ebből számos kellemetlenség származott még a '30-as évek végén is, például a pitvarosi és apátfalvai imaházak ügyében. Szövetségi értesítő. 1937. november. BL/III/A/5.
27. Mészáros, 2010. 153.
 28. 1922-ben 195 német, 283 szlovák és 117 magyar baptista élt a területen. Nyúl, 1996. 370.
 29. Szebeni 2010, ill. [A Jugoszláviai Német Baptista Szövetség levele az MBGYSZ Végrehajtó Bizottságához. (é.n.)] BL/III/D/2.
 30. Egy érdekes levélváltás 1931-ből, éppen Kikinda kapcsán, tovább bonyolítja a délvidéki szervezeti körképet. Johann Wall helybéli lelkész az anyakönyvvezetők áttérési ügyek kezelésében mutatott aggályaira feleletül ugyanis kvázi hivatalos megbízást nyer Nagy Pál BHB elnöktől, hogy fölvehessen tagokat a Hitközségbe. Hogy ez az intézkedés valóban átment-e a gyakorlatba, s ha igen, meddig és milyen mértékben hatott, nem tudjuk. Mivel azonban a szakirodalom semmi ilyen jellegű kapcsolatot nem említ, nem próbálunk még hipotetikus feltevésekbe sem bocsátkozni a kérdésben, csak jelezzük e két irattal a délvidéki helyzet bonyolultságát és ismereteink bizonytalan voltát. [Johann Wahl levele Nagy Pálhoz. (Kikinda, 1931. VI. 24.)] és [Nagy Pál levele Johann Wahlhoz. (Budapest, 1931. VI. 25.)] BL/IV/B/3.
 31. Eszes, 2010. 62.
 32. Popovici, 88–93.
 33. Kiss, 1992. 278.
 34. *Béke hírnök*. 1942. 24. sz. 94–95. Darabont Gyula: „A nagyváradai baptista gyülekezet története”.
 35. Kiss, 1992. 302
 36. Uo., 301.
 37. Kondacs, 1996. 360.
 38. Stumpf, 1996. 385.
 39. MBE-statisztika. 1941. BL/XIV/C
 40. László, 2010c. 158.
 41. [Bokor Barnabás levele Somogyi Imréhez. (Nagyvárad, 1940. XII. 18.)] BL/IV/B/3
 42. MBE statisztika. 1941. BL/XIV/C
 43. Jegyzőkönyv. Felvétel az MBGYSZ elöljárósági ülésén, 1940. XI. 15. BL/III/A/16.
 44. Szuhánszky, 2005. 133.
 45. E kérdéskört a *Szolgatárs* korábbi számaiban megjelent tanulmányok tárgyalják részletesen.
 46. A jogvédelem Somogyi Imre elnöki programjának volt sarokpontja, de személyétől függetlenül is gyakorolták. Egy időben még saját „ügyész irodát” is fenntartott az MBGYSZ.
 47. A kérdés újra és újra megjelenik az 1921 és 1940 közötti valamennyi konferenciái jegyzőkönyvben.
 48. Eszes, 2010. 72.
 49. *Béke hírnök*. 1942. 21. sz. 82. „Hitközség-közi értekezlet Nagyváradon”
 50. [Bokor Barnabás levele Bányai Ferenchez. (Nagyvárad. 1941. I. 13.)] BL/IV/B/3.
 51. *Béke hírnök*. 1941. 1. sz. 3. „A jugoszláviai magyar baptisták”.
 52. Az MBGYSZ Elöljáróságának jegyzőkönyve. 1940. IX. 15. BL/III/A/16.
 53. [Rauch János levele Baranyai Mihályhoz. (Belecska, 1942. I. 15.)] A megkeresett, nemrégén végzett seminarista a Donaulander Mission fizetett alkalmazottja volt, s így nem vállalta a felkérést. BL/IV/B/2.
 54. [Somogyi Imre levele Bretz Vilmoshoz. (Budapest, 1942. XII. 23.)] BL/IV/B/3.
 55. [Huszár Antal levele Nagy Pálhoz (Vajszka, 1943. I. 16.)] BL/IV/B/3.
 56. *Béke hírnök*. 1943. 15. sz. 58–59. „Bácskai misszióknak”
 57. Az evangélista a gyülekezeti munkások egy kategóriája a baptistáknál, hasonlóan a vénekhez és a diakónusokhoz. Feladatuk: „az evangélium hirdetése, a vigaszra szorulóknak meglátogatása és a prédikátorok mellett való közreműködés. Munkásságáról tartozik időnként központi elöljáróságunknak jelentést tenni.” [Evangélistamegbízás Pintér Sándor részére. (Budapest, 1934. VII. 10.)] BL/VI/A/22
 58. Hivatalos igazolvány Klem Ferenc részére. Budapest. 1943. XII. 20. BL/IV/B/2
 59. *Béke hírnök*. 1940. 16. sz. 68. „Felhívás”
 60. Kinek-kinek lelkiismeretére bízott döntése volt, hogy ad-e jövedelméből tizedet a közösségnek, illetve hogy milyen célokra mennyit adakozik. Egy nagyon kis mértékű fejadó befizetését – a Központ eltartására – elvárták minden egyháztagtól, de befizetését nem ellenőrizték.
 61. Részben ez a magyarázata a délvidéki ügy lassú megoldásának is.
 62. A témáról bővebben László, 1989.
 63. *Béke hírnök*. 1943. 20. sz. 77–78. „Levél egy szórvány-testvérhez”
 64. [Kovács Gyula levele Bányai Ferenchez. (Kassa. 1941. IV. 24.)] BL/IV/B/1
 65. Jegyzőkönyv a dél-bácskai baptista gyülekezetek gyűlésén. Pacsér. 1942. XII. 5. BL/IV/B/3.
 66. MBE statisztika. 1941. BL/XIV/C.
 67. *Béke hírnök*. 1940. 12. sz. 50. „Szemináriumi statisztika”.
 68. *Béke hírnök*. 1944. 6. sz. 23. „Prédikátoravatás Szilágybálon”.
 69. *Béke hírnök*. 1942. 41. sz. 163. „Prédikátoravatás Bánffy-hunyadon”.
 70. Ennek megoldását, ahogyan az ungvári misszióállomását is, a Belmissziós Alapból finanszírozták. Ez erős tiltakozást váltott ki a dunántúli, szintén erre a forrásra utalt lelkészekből. [Boros Mihály levele Somogyi Imréhez. (Komárom. 1940. XII. 31.)] BL/VI/A/20.
 71. Erdélyben: *Szeretet, Igazság Tanúja, Üdv Üzenete* és mellékleteik, Délvidéken a *Vedd és Olvasd!*
 72. A Nőszövetség magára vállalta egy diakonissza-intézmény és a lelkészi nyugdíjalap felállítását. Az MBISZ már a budapesti iskolák szintjén szervezte tevékenységét új Diákszakosztályában.

A Szolgatárs a twitteren:
twitter.com/szolgotars

1945 évfordulójának téli hónapjaiban inkább volt történelmi-földrajzi fogalom, semmint valóságos, »működőképes« társadalmi-politikai entitás.³ Ha pedig ehhez hozzávesszük, hogy 1945 csak »egy felszabadulással vegyített hódítás és egy forradalmi mélységű rendszerváltozás (felfordulás) kezdete«, akkor ez a rövid időszak a baptisták életében meghatározó. Esély kínálkozott a parlamentáris demokrácia kiépítésére (ezt nevezi Bibó István »próbálkozó demokráciának«).⁵

Az egyházak számára is komoly károkkal járt a háború. A baptista teológia épületét találat érte,⁶ lelkészek és lelkészgyermek haltak meg,⁷ és a gyülekezetek tagjai közül többeket is súlyos veszteség ért. Ebben az időszakban

mégis mutatkozott valami különös fogékonyság arra, hogy az evangélium üzenetét befogadják. Az egyházak abban a reményben éltek, amelyben az egész társadalom ezen időszakban, hogy az ország demokratikus irányban fejlődik tovább.⁸ Ennek reményében s a szabadegyházakkal közösen a baptisták két dologban szerettek volna előrébb jutni: a teljes vallásszabadsághoz, ehhez szorosan kapcsolódva, a lakosság között végzett missziós tevékenység erősítése.

Mind a két cél elérésére reális esély mutatkozott. Az embereknek nemcsak a háza, hanem az élete is romokban hevert. 1945 után a baptisták szemszögéből nézve úgy tűnt, hogy várakozásaik beteljesednek, azonban 1950 nyarán Révai József beszéde jelezte, hogy jelentős fordulat állt be a kisegyházakhoz való hozzáállás tekintetében is.⁹ Már 1949-ben látszottak ennek a fordulatnak bizonyos előjelei, összességében azonban, az 1950-es év mindenféleképpen egy belső korszakhatárt jelöl.

Röviden összefoglalva ez az öt év arról szól, hogy a remények a kialakuló diktatúra árnyékában hogyan válnak köddé. Ahogy a polgári demokratikus államrendezkedés nem valósul meg, úgy az egyházaknak is észre kell venniük, hogy »reakcióssá« váltak. Azok az értékek, amelyeket képviseltek, egyre inkább feleslegessé, kispolgárvá lesznek.

A baptisták helyzete 1945-ben

Magyarország geopolitikai helyzetéből következően, hogy a szovjet viszonyok lettek meghatározóak. Már az 1936-os szovjet alkotmány is intézkedett a vallásszabadságról, az állam és az egyház szétválasztásáról (azonban ez a folyamat ellenségesen ment végbe).¹⁰ Ebben azonban a szovjet rendszer kezdettől fogva az egyházi élet visszaszorítására törekedett, ebben a második világháború időszakában történik változás. Az ortodox egyház működése szabaddá vált, sőt még támogatást is kaptak, mivel Sztálin értékelte a papság és a pravoszláv

Az első lelkipásztorkonferencia a háború utáni Magyarországon
Rákócscsaba, 1945. szeptember 1–4.

hívók hazafias cselekedeteit. Ehhez még ráadásul a nyugati szövetségesek miatt „a kisegyházak” is működhetek a Szovjetunióban. Ugyanakkor az államhatalom végső célja az ateista ideológia kizárólagos uralomra juttatása volt, ahol az állam és az egyház teljesen elválik egymástól.¹¹ Ez volt az a minta, amelyet az MKP vezetői láthattak és megpróbálhattak megvalósítani Magyarországon. Ugyanakkor a kommunista mozgalomnak szinte a születésétől problémát jelentett, hogy pontosan milyen foratókönyv szerint is történjen a hatalomátvétel.¹²

Magyarország lakosságának 68%-a volt katolikus,¹³ ez igen magas aránynak számít a lakosságon belül, még ha nem is annyira magas, mint Lengyelországban, ahol a lakosság 97%-a katolikus. 1949-ben a lakosság 21,9%-a református, 5,2%-a evangélikus, és mindössze a lakosság 0,1%-a felekezeten kívüli.¹⁴ Ezen adatok teszik értethetővé, hogy egy alapjaiban véve ateista világszemlélettel rendelkező, a hatalomért komoly harcot vívó párt kezdetben inkább szövetségest lát a kisegyházakban, közülük a legnagyobb entitásban, a baptista közösségben, a jelentős tömegbázissal bíró történelmi egyházakkal szemben.

Már az 1895. évi XLIII. törvénycikk, amely a vallás szabad gyakorlásáról szól, kimondja, hogy:

„1. § Mindenki szabadon vallhat és követhet bármely hitet vagy vallást, és azt az ország törvényeinek, valamint a közérkölciség kívánalmainak korlátai között külsőképpen is kifejezheti és gyakorolhatja. Senkit sem szabad törvényekbe vagy a közérkölciségbe nem ütköző vallási szertartás gyakorlásában akadályozni, avagy hitével nem egyező vallási cselekmény teljesítésére kényszeríteni.

3. § Vallási hite vagy egyházi szabályai senkit sem menthetnek föl a törvényen alapuló bármely kötelesség teljesítésétől.” Ez a törvény életben van 1945-ben, tehát a vallás szabad gyakorlatára van lehetőség. Szintén ebben a törvényben vannak szabályozva annak „feltételei”, hogy hogyan lehet a türt/nem elismert „kategóriából” az elismert kategóriába kerülni. A törvény értelmében elismerést csak a baptisták (1905-ben) és mohamedánok (1916-ban kapták meg, de a közösség megszünt még a II. világháború előtt) kapnak.

Ezek után érthető, hogy a demokratikus fordulat és a vallásszabadság korlátainak ledöntésének reménye, melyet hosszú ideje sürgettek már, elég csak dr. Somogyi Imre küzdelmeire gondolni,¹⁵ alapvetően reménységgel töltötte el a baptistákat.

A baptisták 1945–1949 között

Logikusan belátható, hogy ott, ahol valakit a vallási hovatartozása miatt esetlegesen hátrányosan vagy éppen előnyösen megkülönböztetnek, sérül a valódi vallásszabadság. Éppen

Konferencia Hejőpápiban, 1948. augusztus 11-12-e között

ezért a kisegyházak igyekeztek harcolni, hogy a bevett és az elismert egyházak között szűnjön meg a különbség, illetve a Keresztes-Fischer Ferenc nevéhez kötődő, 1939 decemberében kiadott betiltó rendeletet helyezték hatályon kívül. Voltak arra kísérletek, hogy az egyházak önállóan nyerjék el az állami elismerést, ez azonban 1947-ig csak a metodista egyháznak sikerült. Az adventista kísérlet 1948-ban nem volt sikeres.¹⁶ Már 1944-ben felismerik a Magyarországon működő felekezetek, hogy céljaik elérése érdekében össze kell fogniuk. Éppen ezért létrehozzák a Magyarországi Szabadegyházak Szövetségét (MSZSZ), melynek alapítói között ott van a Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetsége is a Magyarországi Testvérgyülekezet, a Magyarországi Bibliakövetők Felekezete¹⁷ és az Üdvhadsereg mellett. Az 1945 és 1948 közötti években a kisegyházak számára a közjogi helyzet javulásával együtt járt lehetőségeik szélesedése is. Hitéletüket zaklatás nélkül gyakorolhatták, missziós lehetőségek nyíltak meg a középületekben, valamint könyvek, traktátusok, újságok kiadására is igen nagy lehetőség nyílt. Az egyik leginkább demonstratív rendezvény az 1947. november 1-én, szombat este a Zeneakadémián megtartott reformációs ünnepély,¹⁸ ahol a nagyterem zsúfolásig megtelt, Kiss Ferenc elnök, Somogyi Imre alelnök és Michnay László ügyvezető igazgató szólalt fel.¹⁹

Már az 1920-as években a Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetségén belül teljesen önállóan szerveződött meg a Magyarországi Baptista Ifjúsági Szövetség, amelynek lapja *A Kürt* (1924–1944) volt. Azonban az egyesületek betiltása (1946) érintette az MBISZ életét is, ugyanis tevékenységét be kellett szüntetni. Helyette alakult az Országos Ifjúsági Bizottság. Az Országos Ifjúsági Bizottság 1958-ig nagyon aktív munkát végzett az ország területén. Ennek egyik része volt, hogy Tahiban és Balatonföldváron országos missziós konferenciákat szerveztek, amelyre igen sokan ellátogattak.

Ebben az időszakban a konferenciák a kisegyházak életében igen fontos szerepet játszottak. Az ifjúságok számára külön konferenciákat rendezhettek. Sőt a baptista közösségben igen komolyan vették az ifjúsággal való foglalkozást, hiszen egy 1946-os ifjúságimunkás-képző tanfolyamon olyan nevek tűnnek fel, mint dr. Udvarnoki Béla, dr. Somogyi Imre, dr. Haraszti Sándor²⁰. 1947-ben pedig „nagy sikerű ifjúsági konferenciákról” olvashatunk.²¹ Ennek is az eredménye, hogy „ez az év a múlt háború utáni missziófellendülés éveire emlékeztet bennünket a bibliai keresztség számának emelkedése által.”²²

Összességében, míg az elnöki jelentésben arról is olvashatunk, hogy a létszám emelkedett, akkor is jól látható, hogy 1953-ra statisztikailag is kimutatható a létszámbeli csökkenés. Vagyis egy átmeneti időszokról van szó.

Szintén nagy eredményként könyvelhető el, hogy 1947 áprilisában az MSZSZ vezetői kéréssel fordultak a rádióhoz, hogy heti egy alkalommal kapjanak időt, hogy bibliamagyarázatot tartsanak.²³ Ezt a lehetőséget meg is kapták és egészen 1950 szeptemberéig havi három, félórás műsort kaptak, akkor ugyanis betöltötték ezeket a műsorokat.

Az 1947. évi XXXIII. tv. megszüntette a bevett és az elismert felekezet között fennálló különbséget. Erről 1948 decemberében az Országos Elnöki Tanács, melyet később a közgyűlés elfogadott, így nyilatkozik: „történeti fontossággal bíró jogkiterjesztését tartalmazó törvénycikkért őszinte hálával tartozunk a Magyar Köztársaság kormányának”.²⁴ Ebben az időszakban

is úgy tűnt, hogy sikerrel járhatnak, a reménység sok tekintetben fokozódott.

A baptisták 1948–1950 között

Miközben megállapítható, hogy 1945–48 között a kisegyházak jelentős követelését teljesítették, addig 1948 nyarától egyre nyilvánvalóbb volt, hogy a szovjet berendezkedés nem csak a „történelmi egyházak” számára lesz hátrányos. 1947. őszén arról értesítik a (Kominformon keresztül) kommunista pártokat, hogy a szocializmusépítést fel kell gyorsítani. Ugyanakkor 1950 nyaráig tervszerű fellépésre nem került sor a kisegyházak ellen, hiszen a „történelmi egyházak” betörése volt az elsődleges.

Az 1949. évi XX. törvény biztosítja a vallásszabadságot, a szólásszabadságot és a gyülekezési szabadságot is: „§ (1) A Magyar Népköztársaság biztosítja a polgárok lelkiismereti szabadságát és a vallás szabad gyakorlásának jogát.

(2) A lelkiismereti szabadság biztosítása érdekében a Magyar Népköztársaság az egyházat különválasztja az államtól.”

Habár a fenti törvény szó szerint az állam és az egyház szétválását mondja ki, de ez a valóságban ellenségesen történt (ahogyan a Szovjetunióban), sőt inkább államosítani akarták az egyházakat. Az államosítások pedig az egyes kisegyházak által működtetett intézmények életét is érintette, nemcsak a baptistákét. Az adventisták elvesztették 1949 végén a nyomdájukat, majd 1950 februárjában a kiadóhivatalukat, amely hosszú időre az adventista könyvkiadás

megszűnését jelentette.²⁵ Az Evangéliumi Pünkösdi Egyház által működtetett árvaház és aggok otthona 1949 júliusában oszlott fel.²⁶ Az Evangéliumi Keresztények gyermekotthona 1950 nyarán szintén az állam fenntartásába került, beépült a Gyermekvédő Országos Bizottság hatókörébe.²⁷ A baptisták diakonisszaintézetét 1950-ben bezárják, pesterzsébeti épületét államosítják.²⁸

Az MSZSZ elnöksége 1948 decemberében figyelmeztetést küld a tagegyházaknak, hogy az indexen lévő költőket ne szavalják, evangelizációs alkalmakon minden feltűnő stílustól tartózkodjanak (zenekari felvonulás, szabad ég alatti istentiszteletek).²⁹ Ennek ellenére a gyülekezet életében még jelen volt a kifelé való misszió. A gyülekezetekben működnek fúvószenekarok, éppen elég feltűnőek voltak. Kovács Géza életrajzában oszt meg egy 1949-ben Nagyvarsányban történt eseményt: „Evangelizálni és bemerítési igeszolgálatra hívtak. A bemerítést a Tisza folyóban tartották. Amikor a kb. 3-4 km-nyire levő Tisza felé gyalogosan – fúvószenekar kíséretében – elindult a népes menet, akkor derült ki, hogy ők rám számítottak a bemerítés elvégzésében is. Közölnöm kellett, hogy felavatás híján én nem vállalhatom. Gyorsan intézkedtek...”³⁰ Arról nem olvassuk, hogy a tömeget bármiféle atrocitás érte volna.

A sajtóban a baptistákra is használják a „szektás” megbélyegzést ebben az időszakban, így a Magyarországi Baptista Egyház Elnöki Tanácsa kénytelen kiadni egy nyilatkozatot „Nem vagyunk szekta!” címmel, amelyben rámutatnak, hogy sem teológiai, sem etimológiai, sem közjogi, sem történelmi, sem a kisebbségi pozíció miatt nem szekta a baptista közösség, sőt „Törvényesen elismert, illetve bevett egyház vagyunk!”³¹ Ekkoriban az egyik legfontosabb feladatnak tekintik, hogy a Jehova Tanúitól elkülönítsék magukat.³²

Fontos szólni arról, hogy a második világháború után különböző bérleményekben folyt az oktatás a Baptista Teológiai Akadémián. 1949-ben külföldi segítséggel az intézmény mai helyére, a Benczúr utcába költözött. Sajnos az épületet a kommunista állam 1950 nyarán kisajátította a Koreai Népi Demokratikus Köz-

társaság nagykövetsége részére.³³ 1948–1949 között megszűntek a megegyezések a „történelmi egyházakkal”. (Valójában ezeknek a megállapodásoknak a jelentőségét mutatja, hogy a rendszerváltásig meghatározták az állam és az egyházak kapcsolatát, így nevezhetjük őket „alapegyezményeknek”).³⁴ Többek között ezek a megállapodások szabályozták az állami támogatás mértékét.) Így ezek után jobban oda tudott figyelni a kisegyházakra, köztük a baptistákra is. Ezekben a tényekben benne van minden, ami 1948 és 1950 között történt. Volt lehetőség, de a szabadságot hamar felváltotta a kényszer. Ezt egyre jobban érezte minden egyház a maga bőrére. Ha másképpen nem, akkor úgy, hogy a lehetőségek elkezdtek beszűkülni.

A fakultatív hitoktatás kérdése és a fordulat

Már 1947 tavaszán a kisegyházak a fakultatív hitoktatás mellett foglaltak állást.³⁵ Ezzel ismét szembekerültek többek között a katolikus, református és evangélikus egyházakkal, akik a kötelező hitoktatás mellett álltak ki. A kisegyházak szemszögéből nézve a fakultatív hittan szintén előrelépés volt, hiszen eddig kötelező volt a gyülekezetekhez tartozó gyermekeknek is valamelyik „nagyegyház” által szervezett hittan órán részt venni. Ők éppen a lehetőséget látták a fakultatívvá tett hittanoktatásban. Ennek eredményeként ők is bemehettek az iskolákba, és hittant oktathattak. Ennek a misszió szempontjából igen nagy jelentősége volt.

Az iskolák államosítása és a fakultatív hittan bevezetése nem lehetett elég hatásos, hiszen a *Szabad Népben* 1950 áprilisában megjelent egy cikk (A Magyar Dolgozók Pártja központi vezetőségének határozata a vallás- és közoktatásügyi minisztérium munkájával kapcsolatos kérdésekről), amelyben többek között ezt írják: „iskoláinkra még jelentős hatást gyakorol a burzsoá ideológia és különösen a klerikális reakció.”³⁶ Ez azt jelentette, hogy a MDP által célként kitűzött marxizmus-leninizmus sugárzása nem haladt olyan ütemben ahogy azt tervezték, és nem hozta meg azokat az eredményeket, amelyeket vártak. Nem véletlen, hogy feladatként a következőt jelöli meg a cikk: „Az ellenség leleplezése és ártalmatlanná tétele a köznevelés területén, különösen a vallás és közokta-

tásiügyi minisztériumban és az országos neveléstudományi intézetben.”³⁷

Tehát az alapvetően vallásos magyarság nehezen indult el a párt által hirdetett úton. Sőt, néhány hónappal később a *Szabad Nép* hasábjain azt olvashatjuk, hogy a klerikális reakció elleni harcban, bizony el kell mondani az elvtársaknak, hogy ne járassák a gyermekeiket a hittanra.³⁸ Deklarált célként így hangzik a marxizmus-leninizmus terjesztése az iskolákban: „Az általános iskola célja, hogy tanulóifjúságunkat népköztársaságunk öntudatos, fegyelmezett állampolgárává, a dolgozó nép hűséges fiává, a szocializmus építőjévé nevelje....Az általános iskola feladata, hogy megadja az általános műveltség alapjait, küzdjön a babonák, a reakciós előítéletek és minden maradiság ellen...”³⁹

Ez azt jelentette, hogy a gimnáziumokban az ideológiai tartalmú órák számát megemelték. Révai József pedig ezt mondta: „a hittanórák az esetek igen nagy részében nem a vallásoktatást, hanem a reakciós cselekvést szolgálják, hogy a vallásoktatók igen gyakran nem engedélyezett könyveket használnak, és verik a gyerekeket... az a dolgozó szülő, aki hittanra járattja gyermekét, legtöbbször az ellenség kezére adja, rábízva lelkét és gondolkodását a béke ellenségeire, az imperialista háborús uszítók ügynökeire.”⁴⁰

A *Szabad Nép* 1950 júniusi számában ez a cikk így kezdődik: „Harc a klerikális reakció ellen. Révai József beszámolója az MDP központi vezetőségének ülésén: Fokoznunk kell a harcot a különböző szektákkal szemben is. Az adventista, jehovista, baptista és egyéb szekták vezetői a legtöbb esetben az amerikai imperializmus szolgálatában állnak, a szekták nem egyebek, mint imperialista propagandaszervek.”⁴¹ A pártpropaganda igyekezett az egyházakat úgy beállítani, mint akik a szocializmus ellenségei, a béke ellenségei, a nyugat kémei. Így az egyházakat nemcsak ők maguk látták ellenségnek, hanem a társadalom széles körében is igyekeztek ezt a képet kialakítani. „Nem új kérdés tehát a klerikális reakció elleni harc kérdése, de új az a helyzet, amelyben a klerikális reakció fokozza támadásait népköztársaságunk ellen.”⁴² Vagyis nem passzív ellenségek csupán, hanem a rendszer megdöntésére igyekvő tömeg: „A papi talárba bújt imperialista ügynökök nem egy maroknyi csapatot képviselnek, hanem tömegek állnak mögöttük.”⁴³

Az MDP által „imperialista ügynöknek” nevezett valamely kisegyházhoz tartozók azért kaphatták meg, hogy „ké-
mek”, mert igyekeztek jó kapcsolatot ápolni, amennyire ez
lehetséges volt, külföldi szervezetekkel. Ezt nyíltan vállalták
Az egyházak külügyi kapcsolatait azonban csak akkor tá-
mogatta az állam, ha az érdekében állt. Ennek háttérében az
állhatott, hogy döntő részben külföldi missziós munka nyom-
mán jöttek létre Magyarországon, hívja fel a figyelmet *Fehér
Ágnes*.⁴⁴

Szabó László, aki helyettesítette az ekkor már súlyos beteg
dr. Somogyi Imrét, az 1950-es elnöki jelentésében reagál erre
a kijelentésre. A jegyzőkönyv az 1950-es rendkívüli közgyű-
lésről ezt mondja: „...Révai József miniszternek a klerikális
reakció során a baptistákról tett kijelentéseit, amelyek ellen
felszólaltunk, és bár konkrét választ nem kaptunk, a jelekből
megállapítható, hogy figyelembe vették felszólalásunkat.”⁴⁵
Adódik a kérdés, hogy az itt elhangzott optimizmus nem el-
túlzott-e? Mindenesetre a korábbi időszak szabadsága ebben
az időszakban már csak vágy volt. Ugyan ebben a jelentés-
ben hívja fel a figyelmét a közgyűlésnek Szabó László arra,
hogy: „...feltűnő ünnepélyeket, összejöveteleket ne rendez-
zünk, és ezek megtartása helyett inkább a komoly, csendes el-
mélyülésre neveljük a gyülekezetek testvériségét.”⁴⁶ A különfé-
le hatóságok hol nyájasabban, hol keményebben, az erőszak
eszközét bevetve igyekeztek érvényre juttatni az állampárt
egyházpolitikáját. Bányai Ferenc az országos missziós beszá-
moló bevezetőjeként ezt mondja: „Tapasztalati okok figyel-
meztetnek bennünket arra, hogy inkább befelé ható misszi-
ót folytassunk.”⁴⁷ Míg 1945 és 1950 között főleg helyi szinten
érték atrocitások a baptistákat, addig a fenti nyilatkozat is
jól jelezte, hogy nemcsak felsőbb szinteken állt be jelentős
változás, hanem ezt nyíltan vállalják is. Ennek is lett a kö-
vetkezménye, hogy Kalkó Józsefet másfél évig tudták fogva
tartani, és több lelkészt értek inzultusok 1950–1952 között.⁴⁸

Bibliográfia

- Balogh Margit: „Isten szabad ege alatt” – az egyházak Magyarországon 1945 és 1948 között. http://www.mtatk.hu/interreg/kotet2/04_balogh_margit.pdf (letöltés: 2016. febr. 1.)
- Bibó István: Válogatott tanulmányok I–IV. Magvető Kiadó, Bp., 1986–1990.
- Fehér Ágnes: A szabadegyházak. In Gesztelyi Tamás (szerk.): Egyházak és vallások a mai Magyarországon. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991.
- Gárdonyi Máté: Bevezetés a katolikus egyház történetébe. Jel Kiadó, Vác, 2006.
- Gerzsenyi László–ifj. Mészáros Kálmán: A magyarországi baptista teológiai oktatás története 1906–2006, MBE, Bp., 2011.
- Gyarmati György: A Rákosi-korszak. ÁBLT-Rubicon, Bp., 2011.
- Heller, Mihail–Nyekrics, Alexander: Orosz történelem II., Osiris Kiadó, Bp., 2003.
- Kovács Géza: Életutam. Menedék Alapítvány, Debrecen, 2002.
- Kovács Géza: Az önkényuralom árnyékában (1949–1989). In Bereczki Lajos (szerk.): Krisztusért járva követségben, Baptista Kiadó, Bp., 1996.
- Köbel Szilvia: „Oszd meg és uralkodj!” Az állam és az egyházak politikai, jogi és igazgatási kapcsolatai Magyarországon 1945–1989 között. Budapest, Rejtjel Kiadó, 2005.
- Lakatos Judit: A metodista lelkiség útja a második világháború után.
- Mészáros Kálmán: A háború és az újjáépítés ideje (1939–1949). In Bereczki Lajos (szerk.): Krisztusért járva követségben. Baptista Kiadó, Bp., 1996.
- Nagy József: A baptisták és a Jehova Tanúi. *Lelki Élet*, 1948. júl. 2. szám 7–8

- Rajki Zoltán: A szabadegyházak helyzete Magyarországon 1945 és 1950 között. <http://www.uni-miskolc.hu/~egyhtort/cikkek/rajki-45-50.htm> (letöltés 2016. február 1.)
- Rajki Zoltán–Szigeti Jenő: Szabadegyházak története Magyarországon 1989-ig, Gondolat Kiadó, Bp., 2012
- Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században, Osiris Kiadó, Bp., 2005.
- Somogyi Barnabás (szerk): Csontokba zárt tűz, Magyarországi Baptista Egyház, Bp., 1981.
- Simon Gyula–Szarka József: A magyar népi demokrácia nevelésügyének története. Tankönyvkiadó, Bp., 1965.
- Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Osiris Kiadó, Bp., 2001.

Források

- 1949. jan. 25-i a „Baptista Hitközség, Budapest” rendkívüli közgyűlésének jegyzőkönyve (Baptista Levéltár).
- 1950. okt. 31-i a „Baptista Hitközség, Budapest” rendkívüli jegyzőkönyve (Baptista Levéltár).
- *Lelki Élet* 1949. jún. 1. szám.
- Dr. Somogyi Imre: 1947-es elnöki jelentés (Baptista Levéltár).
- MSZSZ-jegyzőkönyv (1947. szeptember 3.)
- *Szabad Nép*, 1947. április 2. szám
- *Szabad Nép*, 1950. április 9. szám
- *Szabad Nép*, 1950. június 6. szám

Jegyzetek

1. Dr. Somogyi Imre 1947-es elnöki jelentése 3. o. (Baptista Levéltár, röviden: BL).
2. Uo. 4. old
3. Gyarmati György: A Rákosi-korszak, ÁBLT-Rubicon. Bp., 2011. 35. o.
4. Balogh Margit: „Isten szabad ege alatt” – az egyházak Magyarországon 1945 és 1948 között. http://www.mtak.hu/interreg/kotet2/04_balogh_margit.pdf (letöltés: 2016. febr. 1.)
5. Bibó István: Válogatott tanulmányok I–IV. Magvető Kiadó, Bp., 1986–196
6. Gerzsenyi László–Mészáros Kálmán: A magyarországi baptista teológiai oktatás története 1906–2006, MBE, Bp., 2011. 45. old
7. Dr. Somogyi Imre 1947-es elnöki jelentése 3. o. (Baptista Levéltár)
8. Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században. Osiris Kiadó, Bp., 2005. 295. o.
9. *Szabad nép*, 1950 április 9. szám
10. Heller, Mihail–Nyekrics, Alexander: Orosz történelem II., Osiris Kiadó, Bp., 2003. 323–329. old
11. Köbel Szilvia: „Oszd meg és uralkodj!” Az állam és az egyházak politikai, jogi és igazgatási kapcsolatai Magyarországon 1945–1989 között. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2005. 150–151. o.
12. Feitl István: Az ideiglenesség időszak. Magyarország 1944–45-ben. Eszmélet 106. évf. 8–41. o.
13. Gárdonyi Máté: Bevezetés a katolikus egyház történetébe. Jel Kiadó, Vác, 2006. 3. o.
14. Gyarmati György (2011) 127. o.

15. Dr. Somogyi Imre már 1927 óta folyamatosan ébren tartotta ennek a kérdésnek a fontosságát, amikor a Bocskai-szobornál beszédet mondott.
16. Rajki Zoltán: A szabadegyházak helyzete Magyarországon 1945–1950 között <http://www.uni-miskolc.hu/~egyhtort/cikkek/rajki-45-50.htm> (letöltés ideje: 2016. február 1.)
17. A Hetednapi Adventista Felekezetet 1939. dec. 2-án betiltották, így működésüket Magyarországi Bibliakövetők Felekezete néven folytatta 1942-ben.
18. MSZSZ-jegyzőkönyv (1947. szeptember 3.).
19. Mészáros Kálmán: A háború és az újjáépítés ideje (1939–1949). In Bereczki Lajos (szerk.): Krisztusért járva követésben. Baptista Kiadó, Bp., 1996. 209. o.
20. Kovács Géza: Életutam. Menedék Alapítvány, Debrecen, 2002. 59. o.
21. Somogyi Imre, 7. o.
22. Uo.
23. Rajki Zoltán–Szigeti Jenő: Szabadegyházak története Magyarországon 1989-ig. Gondolat, Bp, 2012. 230. o.
24. Baptista Hitközség–Budapest rendkívüli közgyűlésének jegyzőkönyve 1949. jan. (Baptista Levéltár)
25. Rajki, 48. o.
26. Rajki–Szigeti 233. o.
27. Uo.
28. Mészáros, 211. o.
29. Rajki–Szigeti 231. o.
30. Kovács Géza (2002), 71. o.
31. A Magyarországi Baptista Egyház Elnöki Tanácsának Nyilatkozata. *Lelki Élet*, 1949. jún. 1. szám
32. Nagy József: A baptisták és a Jehova Tanúi. *Lelki Élet*, 1948. júl. 2. szám; Kunt Gergely: A Jehova Tanúi és a pártállam viszonya. <http://www.uni-miskolc.hu/~egyhtort/cikkek/gergelyferenc-jehova.htm> (letöltés ideje: 2013. április 20.)
33. Gerzsenyi–Mészáros, 44–45. o.
34. Köbel, 28. o.
35. A szabadegyházak a fakultatív vallásoktatás mellett. *Szabad Nép*, 1947. április 2. szám
36. *Szabad Nép*, 1950. április 9. szám.
37. Uo.
38. *Szabad Nép*, 1950. június 6. szám.
39. Simon Gyula–Szarka József: A magyar népi demokrácia nevelésügyének története. Tankönyvkiadó, Bp., 1965. 119. o.
40. *Szabad Nép*, 1950. június 6. szám.
41. Uo.
42. Uo.
43. Uo.
44. Fehér Ágnes: A szabadegyházak. In Gesztelyi Tamás (szerk.): Egyházak és vallások a mai Magyarországon. Akadémiai Kiadó, Bp., 1991. 121. o.
45. 1950. okt. 31-i jegyzőkönyv: A „Baptista-Hitközség Budapest” rendkívüli jegyzőkönyve (Baptista Levéltár).
46. Uo.
47. Uo.
48. Kovács Géza: Az önkényuralom árnyékában (1949–1989) In Bereczki Lajos (szerk.): Krisztusért járva követésben. 229. o.

Tóka Szabolcs

Hét és tizenkettő

Billentyűk és hangok vonzásában
hét hónap alatt tizenkét gyülekezetben

Meláth Andrea énekel a kiskőrösi baptista imaházban. Orgonán kíséri Tóka Szabolcs

Bevezetés

A kedves olvasó a következő néhány oldalon egy sajátos műfajkeveredés részese lehet, személyes élményeimet és gondolataimat szeretném megosztani a következőkben. Az élmények, események leírása és összegzése inkább a publicisztika, mintsem egy szaklap sajátja, mindazonáltal olyan kérdések – olykor nyitva hagyva – is felvetődtek ebben az időszakban, amelyekért egyrészt nagyon hálás vagyok a jó Istennek, másrészt számomra és talán mások számára is tanulságosak.

Mindezen gondolatoktól és feltevésektől nem válik tudományossá ez az írás, de abban a reményben és hitben teszem, hogy további közös gondolkodásra alkalmas lehet, megbecsülést is kifejezve közösségünk alapítói és munkásai iránt,

akik a szent zene, a *musica sacra* számos funkciója között a közösségépítést éppúgy fontosnak tartották, mint az igének (a zene eszközeivel is) az embert megszólító küldetését.

Örömdetes tapasztalat, hogy látogatásaim során a közösségi éneklés „hőfoka” nem attól függött, hogy sípos vagy digitális hangszer, zongora vagy harmónium-e a kísérőhangszer. Egy jól megválasztott, jól ismert ének ötletes, stílusos, lendületes-improvizatív bevezetővel nagyon is fel tudja „spanolni” a gyülekezetet, szinte a gyűjtőhatás által „belobban” az éneklés...

Persze az sem mindegy, milyen az a bizonyos hangszer, amely az éneklést hivatott vezetni... Erőtlen, szuszogó, netán hamis, elhangolódott hangszerral „kicsoda indul a harcba?”,

illetve az orgonistára sem tud olyan inspiratív hatással lenni, hogy talentumát teljes értékűen kamatoztassa.

A sípos orgonákkal rendelkező gyülekezeteknek a hangszer megépítését szorgalmazó képviselői a megmondható, mennyi vesződséggel és fáradsággal járó időszak volt a 20. század második fele. A gyakran bontott anyagból történő építés, az „olcsóság” szempontját szem előtt tartó szemlélet, a tervezési-kivitelezési hiányosságok ellenére azonban valami különös csodaként nemcsak megszólaltak, hanem évekig-évtizedekig is működtek a hangszerek, igaz, koncertezésre vagy CD-felvételre, netán nemzetközi szakmai verseny megrendezésére kérdéses módon, de az „alapértelmezett” istentiszteleti célnak megfelelően.

Ugyanakkor: az olykor „több hullámban”, több beszerzési forrásból épített orgonák egyfajta „eklektikusságot” is eredményeztek: egy-egy sípsor „előző szolgálati helye” egy kiváló mester alkotása volt, vagy éppen egy „reprezentatív” templomban funkcionált.

Akik közelebről ismernek, tudják, hogy olykor jómagam is szoktam a szavakkal játszani, mint pályatársaim közül többen is. Bizonyos értelemben a beszélt nyelv is lehet egy „hangszer”, mert a szavaknak, mondatoknak, gondolatoknak is van ritmusuk, lejtésük; hangsúlyok és hangsúlytalan szóttagok alkotják, melyek összességében zeneiséget hordoznak, s egy sajátos eszközt, szinte „hangszert” képeznek, amelyen/amellyel „játszani” lehet...

Négy megjegyzés:

1. A „Szolgatárs” név számomra már kisgyerekkoromtól kezdve ismerősen cseng (s hogy éneket idézzek: „Ó, milyen szépen cseng...”). Édesapám a hozzánk érkező vendég lelkipásztorokat mint szolgatársakat köszöntötte. Ugyanakkor a Bibliában gyakran együtt olvasható a két templomi tisztség, a „papok” és a „léviták”. Engedtesse meg, hogy a „szolgatárs” fogalomhoz – talán nem csak e cikk erejéig – a „lévita”/zenei munkatárs, orgonista, kántor, karnagy, dicsőítésvezető, zenei pásztor gyűjtőnevet is társítsam, hiszen a hirdetett ige és a pásztori hivatás tisztsége mellett a zenei szolgálatok vezetőjének feladata is fontos...
2. A „hét és tizenkettő”, illetve az alcím is jelzi, hogy a bibliai/különleges számokként is ismert számok egyfajta személyes összetételalkotása történt, 7 fokúság (diatónia) és a 12-fokúság (dodekafónia) zenei alapfogalmak, de

az úgynevezett „bibliai számok” között éppúgy jelen van, mint a mindennapi életünkben (például az idő beosztásában: 7 nap = 1 hét, 12 hónap = 1 év).

A 2015. szeptember 1-től 2016. március 31-e közötti hét hónapos időszak számomra különleges volt, illetve ígérkezik, s úgy gondolom, talán a hallgatóság (vagy inkább: „éneklőség”) számára is jelentett emlékezetes pillanatokat. A tizenkét baptista imaház/gyülekezet közül tizenegyben már gyerekkoromtól kezdve többször is megfordultam, Albertirsa a gyermek- és fiatalkorom, a „szülői ház” gyülekezete, Pécelen néhány évig zenei szolgálattevő voltam, s többször megfordultam a többi imaházban is, illetve otthoni gyülekezetem, Székesfehérvár sem marad ki a sorból...

3. Írásom az adott gyülekezet viszonyát az orgonához próbálja érzékeltetni, és a közösségi éneklés során tapasztalatokat megjeleníteni. A „látogatásaim is különböző „műfajt” tartalmaznak, hat egyházzenei áhítat, meghirdetett hangverseny volt, három bemerítési alkalom, jubileum, tanévnyitó ünnepség, találkozók alkotják a sort. A 12. pedig a Kiskőrösi Szeretetház, az ott lakó testvéreink egy speciális gyülekezetet alkotnak, de hogy ők miért is kerültek bele ebbe a sorba, arról majd később.
4. Mint több évtizedes gyülekezeti-templomi orgonistának/egyházzenei szakembernek természetesen a szolgálattal, hivatással együtt jár egy bizonyos szakmai elfoglaltság. Ez azonban nem a saját „praxisból” fakad, hanem abból a meggyőződésből, hogy az orgona- vagy harmóniumkíséretes közösségi éneklés az egész világon a közösségi éneklés összetéveszthetetlen egyedi „azonosítójele”, konkrét dal- vagy az adott nyelv ismeretétől függetlenül is. Az „a cappella” (hangszerkíséret nélküli) éneklés két legismertebb formáját a keresztény közösségekben az európai zenekultúra hajnalának gregorián dallamai, illetve a keleti ortodox egyház többszólamú kórusirodalma alkotják, amelyek szükségszerűen az adott közösség egy szűkebb közösségének (kórus/énekkar, férfikar) „repertoárját” képezik, s nem pedig a közösség egészét vonják be az éneklésbe. (Természetesen egy-egy szerzetesrend, kolostor összes tagja is énekelheti a hangszerkíséret nélküli énekeket, de a „külvilág” bekapcsolódása nélkül ez is inkább egy réteget érint.)

Érdekesség, hogy a sípos orgonával rendelkező gyülekezetek szinte mindegyikében használt anyagból, bontott orgona-

alkatrészekből, ezzel együtt nagyszerű áldozatvállalásból épültek meg az orgonák. A példás összefogást tükröző, de a 20. század magyar viszonyaira jellemző forráshiányos lehetőségek sajnos többször is előrevetítették a hangszerek megfelelő működőképességének viszonylag rövid időtartamát is.

Ugyanakkor öröndetes folyamatoknak is tanúi lehetünk: a mai utódok szeretnék az elődök áldozatvállalását is megbecsülni azáltal, hogy az annak idején szűkös keretből megépített orgonát most teljesen felújítva, csak a jól használhatót tartják meg, az elhasználódott alkatrészeket korszerűre cseréli.

Higgye el a kedves olvasó, a mai fogyasztói társadalomban, melyben a különböző ipari termékek néhány éves működőképessége is már-már kuriózumnak számít, különleges érzés lehet többszáz éves, kiválóan megépített orgonán játszani, melyeket a gondos karbantartás mellett az eredetileg is jó minőségű anyagok felhasználásával a lelkiismeretes mester munkáját dicséri.

Az időrendi felsorolásból is látszik, hogy a 12. alkalomra még ezután kerül sor, kb. a folyóirat megjelenése táján, de mindenképpen úgy éreztem, hogy a 2016. március 20-ra Dömsödön a jóval korábban egyeztetett „virágvasárnapi-tavaszi hangverseny” nem maradhat ki e személyes tizenkettes sorból, egyfajta meghívásnak, beharangozásnak is lehet tekinteni.

Nos, következzen a „krónika”!

1.

2015. SZEPTEMBER 19., SZOMBAT BUDAPEST, NAP UTCAI TEMPLOM

Baptista Teológiai Akadémia tanévnyitó- és diplomaosztó ünnepély

A Nap utcai templom fennállása óta adott helyt számos kismemelt közösségi rendezvénynek; a helyi gyülekezet alkalmain túl itt került sor hosszú éveken keresztül az országos közgyűlésre is, a baptista teológia tanévnyitó-tanévzáró ünnepségeire, s a Központi Énekkar egyházzenei alkalmai, de számos nemzetközi vonatkozású esemény helyszíne is volt e patinás templom: magam is jelen voltam *Billy Graham* első magyarországi szolgálatán 1977-ben, majd 1978-ban *id. Martin Luther King* látogatásán.

Mindezekhez az alkalmakhoz elengedhetetlen egy jó minőségű hangszer, mely a közösségi éneklést szolgálja. A gyülekezet eredetileg Rieger orgonája a mai formáját az 50-es években nyerte el, a két manuálosra bővítést és a pneumatikusról elektromosra történő váltás munkálatait *Gergely Ferenc* orgonaművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Liszt- és Kossuth-díjas tanára (egykori, szeretett tanárom) vezette, s az avatókoncertet is ő tartotta.

A hangszeren bő egy évtizeddel ezelőtt nagy javítás történt, azóta ismét esedékes egy karbantartás.

A tanévnyitó ünnepségen – mint ahogy ez már hagyomány – a végzősök hozzátartozói is szép számmal jelen voltak, s mivel a teológia a legkülönbözőbb felekezeti hovatartozású hallgatókat – s hozzátartozókat – mondhat magáénak, így nehéz olyan énekeket választani, amelyek valamennyi közösségben jól ismertek. Ezzel együtt az orgona a terem méretéhez képest viszonylag kevés regiszterszámával is be tudja

tölteni a teret, és a jelenlévők aktív éneklésével együtt megvalósult a lendületes közösségi éneklés, a „menny felé szárnyal” élménye.

A hangszer puha, lágy hangzású regiszterei az énekes és hangszeres szólókíséretre is alkalmassá teszik, illetve a kóruskíséretre és a kamaramzenélésre is. Így történt ezen az alkalmon is, a

közreműködő férfikvartett éneke, valamint a *dr. Szécsi József* tanár úr által előadott „Mi Atyánk” című szólóéneke is árnyalt orgonakísérettel szólalhatott meg.

Érdekesség, hogy másnap délelőtt a helyi gyülekezet istentiszteletén voltam és orgonáltam, a gyülekezetet s a helyi énekkart is kísértem, délután az úgynevezett „teológiai vasárnap” (*dr. Almási Tibornak*, a BTA rektorának előadás-sorozata) keretében szintén, csak más, kibővült hallgatósági részvétellel.

Az orgona mindhárom „kategóriában” szépen tud szólni, és megfelelően vezeti a közösségi éneklést.

Érdekesség, hogy a Nap u.-i imaház immár több ízben is adott otthont budapesti rangos kulturális eseményeknek (Tavaszi Fesztivál, klasszikus zenei koncertek), ez is a közösségünk nyitottságát és további ismertségét jelzi.

2.

2015. SZEPTEMBER 27., VASÁRNAP DÉLUTÁN KISPESTI BAPTISTA IMAHÁZ

Jótekonysági est a „Szívparna Alapítvány” javára

A kispesti gyülekezet hazai-budapesti közösségünkben ugyancsak történelmi kort mondhat magáénak. Az impozáns, jó hangzású imaház, s a külvilág felé történő missziós nyitás, számos közösségi és kulturális program is jelzi az élni akarást, a közösségi hivatástudatot.

Ennek egyik jele a sípos orgona megléte, mely 1972-ben épült. (Jól emlékszem az abban az évben tartott, nyilvánosan első ízben meghirdethetett! adventi hangversenyre, amelyen *Gergely Ferenc* játszott az orgonán. Későbbi visszaemlékezéseiben nevetve mesélte, hogy nehézségbe ütközött az adventi gyertya meggyújtása, minthogy a baptisták nem dohányoznak, senkinél sem volt gyufa...) Minthogy jól ismerem a hangszert, gyakran játszottam/játszom rajta különböző zenés alkalmakkor, öröndetes számomra minden egyes előrelépés-javítás, mely mind a hangszer megszólaltatásában, mind a hangzásban jól érezhető.

A hangversenyen meghirdetett adakozás történt az alapítvány javára, melynek célja a súlyos műtéten (mellműtét) átesett nők részére ingyenesen adományozott gyógyászati segédeszköz, az úgynevezett „szívpárnához” szükséges alapanyagok megvásárlása volt (a gyártását több gyülekezet női köre is végzi, igényes kivitelben). Az estén megjelent több budapesti egészségügyi intézmény képviselője is, akik az alapítvány célját felkarolták, és segítik a rászorulókat. A koncerten közreműködött Kiss Rózsa énekművész is, a Magyar Rádió Énekkarának szólistája s egyben a budafoki gyülekezet tagja, gyönyörű énekekkel és néhány mondatával megemlékezett egykori kórustársáról, *Mészárosné Tóka Gyöngyvér*ről, akivel a Központi Énekkarban szolgáltak éven át egymás mellett...

Ugyancsak közreműködött a Jobbágy Vonósnégyes is, a kiváló muzikalitás, tiszta hangzás, mely játékuknak alapvető vonása, mindig örömmel hangolja a hallgatóságot.

Így történt ezen a kedves őszi vasárnap estén is, a jelenlévők öröme, a rászorulókat javára, és mindenekelőtt Isten dicsőségére.

3. 2015. OKTÓBER 18., VASÁRNAP BÉKÉSCSABAI BAPTISTA IMAHÁZ

A gyülekezet fennállásának 120 éves jubileumi ünnepe

Valahogy úgy alakult, hogy a békéscsabai gyülekezetben – illetve a Körösvidéki Egyházkerületben – az utóbbi másfél évtizedben rendszeresen megfordulok, ugyancsak a különböző ünnepségek zenei vonzata kapcsán – így a körösvidéki kórustalálkozó, a határmenti karvezetői kurzus, a BTA kihelyezett képzése vagy éppen koncertek alkalmával.

A gyülekezet énekkarát kiegészítették a körzetből érkezett énekes testvérek is, a kórust *Almási Kornél*, a BTA tanszékvezető tanára vezette, közreműködött a fúvószenekar és a férfikar is.

A negyvenéves imaház 2008 óta rendelkezik egy korszerű, hárommanuális, digitális orgonával. Korábban is elektromos hangszere volt a gyülekezetnek, de egyszerűen elhasználódott, hangzása elavulttá vált. (Az orgona avatásán jómagam játszhattam...)

Ezen az ünnepségen több kedves tapasztalatom is volt, hármat emelnék ki:

A békéscsabai felújított harmónium

1. Az összesereglett jubiláló közösség rendkívül lelkesen, lendületesen énekelt az ünnepi énekeket.

2. Ugyanúgy az énekkar is.

3. Az alkalom „tiszteletére” *Kesjár András* („szárnysegédje”: *Szlávik Mihály*) testvér áldozatos munkájával restaurálta a gyülekezetben mintegy fél évszázadig működő, két manuális-pedálos, kb. 120 éve Ausztriában készült harmóniumját (szakmai segítséget nyújtott *Pék Csaba*). A hangszernek hosszú ideig nyoma veszett, elképesztő romos állapotban találtak rá egy fészerben. „Elveszett, de megtaláltatott”, s nagyszerűen meg is szólalt! Azoknak az idősebb testvéreknek, akik még emlékeztek a hangjára, mindenképpen megható élmény volt, a fiatalabbaknak pedig különlegesség. A harmónium talán „reneszánszát” kezdi élni, a túlságosan is „steril” és gépies, mesterséges hangkeltéssel szemben az élő hangzásból, a természetességből fakad e tulajdonsága, melyet újból felfedeznek...

A két hangszer (orgona és harmónium) egyszerre is megszólalt, mintegy szimbolizálva a „hangszer-generációk” kompatibilitását is... Az elhangzó énekfűzér egy szlovák énekeskönyvből származott, mely az alkalmat jól kifejező „Mindenható, kit csillagmilliárd...” című énekkel zárult, a négykezes (sőt: négylábas!) átirat orgonaszólamát *Földesi Zoltán* játszotta, a harmóniumot jómagam.

4. 2015. NOVEMBER 1., VASÁRNAP SZÉKESFEHÉRVÁRI BAPTISTA IMAHÁZ

Bemerítési ünnep

Talán nemigen jellemző, hogy ezen a napon (mindenszentek napja), amikor a hulló-sárguló falevelek, az őszi bágyadt

napfény, s a temetők virágdíszei között sötét-fekete öltözetű emlékezők ezrei fordulnak meg, közösségünkben néhány hitvalló fehér ruhát öltön, s így fejezze ki döntését Krisztus mellett, aki a feltámadás és az élet. Mégis így történt Székesfehérváron (jelenlegi gyülekezetemben), a népes gyülekezet és a bemerítkezők – és a látogatók, családtagok – nagy öröme. (A korábbi egyeztetések során erre a napra tudta elvállalni a meghívást *Eric Marony*, eredetileg szerbiai származású, de amerikai állampolgárságú és jelenleg Horvátországban szolgáló lelkész-misszionárius testvérünk.) A bemerítési alkalmakat, a gyülekezet lelki és létszámbeli növekedését végigkísérhettem az utóbbi negyedszázadban, felemelő és Isten népéhez méltó volt most is, illik a felnőttkezség ünnepéjéhez.

Az ünnepélyek sorában „alapból” a vasárnap is ünnep, mert a hétköznapiak sorából kiemelkedik, de mégis vannak „ünnepibb” vasárnapok, melyek a kiemelt egyházi ünnepek mellett is ünnepé válnak, például hálaadó, vagy jubileumi, vagy éppen a bemerítési és úrvacsorai alkalom. Az ünnepeket pedig még emelkedettebbé szeretnénk tenni, ezért is választunk „ünnepibb” énekeket – zeneműveket. S ha az énekválasztás, a jelenlévők énekismerete, „hang állapota”, az előkészületek – kóruspróbák mennyisége – minősége szerencsésen összecsengenek, akkor tényleg különleges spirituális-zenei élménynek lehetünk részesei.

Székesfehérváron 85 éve alakult meg a baptista gyülekezet, a jelenlegi – bővítés előtt álló – imaház 1981-ben készült el áldott emlékü *Barbarics Lajos* építész-mérnök testvérünk tervei alapján, aki az akkori, mintegy 70 fős létszám háromszorosára „álmodta meg” az új imaházat – 35 év távlatából ez már kicsinek bizonyul.

Az orgonát az átadásra angol testvéreink adományozták, mely az elektromos, templomi orgonák sorában az úgynevezett „első generációs”, még hanggenerátoros hangszer. Kisebbségi hibái ellenére is működik, de kategóriájában, hangzásában is erősen érződik felette az idő múlása. Az épületbővítés miatt egyelőre a hangszer cseréje nincs napirenden, pedig a gyakran zsúfolásig megtelt imaház és a lelkesen éneklő, sok fiatallal bíró gyülekezet igazán megérdemelné egy minőségi, korszerű, még ha digitális templomi orgonát is...

5.

**2015. DECEMBER 13., VASÁRNAP
ALBERTIRSAI BAPTISTA IMAHÁZ**

Kerek évfordulós bemerítettek találkozója

A több mint egy évszázada alakult gyülekezet mai imaháza több mint húsz évvel ezelőtt, 1994-ben került átadásra. Mint-hogy szoros szálak fűznek Albertirsára – édesapám, *Tóka Gyula* itt volt lelkipásztor 1963-tól 1984-ig, itt nőttem fel –, jól ismerem a gyülekezet történetét. A muzikális, éneklő közösség többféle irányzattal is bővülködött a bő 100 év alatt, kitűnő vegyeskar, női- és férfikar, vonózenekar, pengetős együttes és többféle összeállítású kamaracsoport is működött – működik. Ebből a sorból nem maradhatott ki az orgona sem, mely a 20. sz-i történelem viharai közepette csak többszöri nekifutásra valósulhatott meg – 1974-ben készült el a 2 manuális, 12 regiszteres sípos orgona, amely épp nagy-

korúsága táján, 18 éves „korában” az imaház-átépítési munkálatai miatt lebontásra, majd értékesítésre került.

Az érte kapott összeg viszont új, digitális templomi orgona vásárlását szolgálta, melynek ünnepélyes „avatási koncertjére” éppen 15 évvel ezelőtt, 2001 márciusában került sor.

Másfél évtized bármilyen elektronikai eszköz tekintetében már-már történelmi kornak számít, így van ez nagyon érzékeny hangszerek esetében is – olykor gyakran kell hatnyolc szólamra is játszani ahhoz, hogy a kotta szerinti négy lehetőleg megszólaljon... A hangszer elhasználódásából adódó hiányosságokat viszont itt is a remekül éneklő gyülekezet „kompenzálta”.

A cikk szerzője itt a rákospalotai orgonán játszik

6.

**2015. DECEMBER 20., VASÁRNAP DÉLUTÁN
RÁKOSPALOTAI BAPTISTA IMAHÁZ**

Adventi-karácsonyi hangverseny

A gyülekezet történetében is, de a hazai orgonisták számára is egyfajta fordulópontnak számít 2014. november 15-e: ekkor került ugyanis sor a különleges tervezésű, hazai gyártású, vadonatúj, francia stílusú, digitális orgona ünnepélyes átadására, neves orgonaművészeink közreműködésével.

Köszönet illeti a támogatókat, a gyülekezetet, hogy volt igény egy ilyen különlegességre – s az orgona jelenlétét fontosnak tartja, s a „projekt” szakmai összefogóját név szerint is hadd említsem meg: *Fischer Tamás*, a gyülekezet orgonistája, akinek nemcsak szívügye volt az orgona létrejötte, hanem fontosnak tartotta a gyülekezettel és az előljárással együtt az orgona koncertfunkcióját is. E hangversenysorozat keretében lehettem aktív részese az estnek; az advent negyedik vasárnapja természetesen a repertoárt is meghatározta, az ünnepkör ismert és kedvelt orgonaművei mellett néhány baptista karácsonyi dallamra történt improvizációval is megpróbálkoztam, s az improvizációs szakaszt követően az énekekre a koronát maga a közösség tette föl – mintegy „plusz-regiszterként” – az énekvers eléneklésével.

A hangszer kiváló, 19. sz.-i francia orgonaépítő mester, *Aristide Cavaillé-Coll* stílusát képviseli mind a játszóasztal, mind az orgonahangzás tekintetében. (A mester kitűnő tanítványa volt a pécsi származású *Angster József*, aki hazatérve Párizsból itthon kamatoztatta tudását, keze nyomán több ezer orgona készült az országban s határon túl.)

Csupán a sípok helyettesítették a hangszórók... – de ezzel együtt is fenséges érzés és élmény volt egy különleges

tervezésű és kivitelezésű hangszeren játszani, s hallgatni a lelkesen éneklő, szép számú gyülekezetet és énekkarát is.

7.

2016. JANUÁR 10., VASÁRNAP DÉLUTÁN NAGYVARSÁNYI BAPTISTA IMAHÁZ

Bemerítés

A fennállásának hamarosan 100. évfordulójára készülő gyülekezet imaházának mai formája, mely természetesen többször is korszerűsítve lett, 1949-ben készült el. Az imaház belső terében már pusztá megjelenésében is hangsúlyos, impozáns az 1997-ben elkészült, két manuális-pedálos, mechanikus rendszerű, 20 regiszteres orgona. (A korábbi kis méretű, elhasználódott hangszert váltotta.)

A gyülekezetből rendszeresen részt vettek a fiatalok az újpesti nyári Egyházzenei Tanfolyamon, a kialakult barátságok és a személyes jó kapcsolat eredményeképpen gyakran megfordulok a kilométerben ugyan távoli, de lélekben nagyon is közeli nagyvarsányi gyülekezetben. Mindig magával ragad a közösség missziós lelkülete, a közösségi élet fontossága, a gyülekezet küldetéstudata, a megnyilvánuló igényesség és nyitottság. Biztos, hogy ebben jócskán van szerepe a korábbi évtizedekben ott szolgáló lelkipásztoroknak is...

S hogy miért is vettem részt egy hideg, ködös, téli napon, vízkereszt utáni vasárnap egy számomra mindig is kedves bemerítési ünnepélyen, ahol egyetlenegy fehérruhás volt?

Nos, ez a fehérruhás *Rakoncza Mária* volt, a közeli Aranyosapáti község/körzetállomás kis gyülekezetének zenei szolgálattevője, aki immár kétszer is részt vett az elmúlt években a „kihelyezett nyári tanfolyamokon”. Kedves szülei felnőtként tértek meg néhány éve, és lettek a kis gyülekezet aktív tagjai. Ezen az alkalmon is *Tóka Ágostonnal* együtt vettem részt – osztoztunk Marika és családja, illetve a testvériség örömeiben...

Hisszük, hogy a zenei és hangszerkezelési útmutatások mellett talán néhány olyan gondolatot is sikerült átadni a fiataloknak, ami bátorrá teheti őket a döntésben, a folyamatos figyelmet és koncentrációképességet lelki, életvezetési vonatkozásban is tudják alkalmazni.

Külön élmény volt, hogy a gyülekezet énekkara szombat este „rendkívüli” énekórára jött össze, a néhány új ének megtanulását (és másnapi előadását), valamint több régi ének átismétlését is örömmel vállalták... Köszönet illeti Se-

bestyénné Molnár Zsuzsannát, a gyülekezet karvezetőjét lelkes és hűséges szolgálataért!

S hogyan is szóltak a vasárnapi énekek? Ahogy Nagyvarsányban természetes: hittel, lelkesen, erővel.

8.

2016. JANUÁR 31., VASÁRNAP DÉLELŐTT KISKÖRÖS, SZERETETHÁZ

Istentisztelet

Az ember félve mond igent egy téli meghívásra, a híradásokban megdöbbentő képsorok vannak a hófúvásban elakadt járművekről, balesetokról... S nemcsak külföldi tények ezek, hanem itthonról is vannak jócskán hasonló „élményeink”, mikor a városba is félve megyünk ki, nemhogy 150 km-es távolságra... Mindezek alapján némi félelemmel mondtam igent a kiskörösie meghívására, de amikor ennek a napnak a programja már körvonalazódott előttem, eloszlottak a meteorológiai aggodalmaim...

Ritkaságszámba megy, hogy akár állami, akár egyházi szociális intézménybe vadonatúj hangszer kerüljön... De a Filadelfia Idősek Otthona vezetői fontosnak tartották, hogy az ott lakó testvéreink szép hangú orgonakísérettel tudják énekelni az Istent dicsőítő énekeket. A jó szándékot tett követte, és egy rendkívül kedvező ajánlat nyomán mintegy újévi ajándék érkezett meg az új, két manuális-pedálos, digitális orgona. A délelőtti istentisztelet sok énekkel-zenével történt, s aki a szolgálat „meglepetését” jelentette, *Meláth Andrea* Liszt-díjas énekművész testvérünk volt, a Liszt Ferenc zene-művészeti Egyetem tanszékvezető tanára, aki néhány ének eléneklésével, bizonyágtételével, s az idős testvéreket is bevonva az éneklésbe tényleg különlegessé tette az alkalmat... Többen megjegyezték meghatódva, az átélt közösségi éneklés örömetől könnyes-csillogó szemmel, hogy már jó ideje itt laknak, de így még sohasem szólt ének e falak közt...

9.

2016. JANUÁR 31., VASÁRNAP DÉLUTÁN KISKÖRÖSI BAPTISTA IMAHÁZ

Jótekonysági hangverseny az orgonafelújítás javára

A kiskörösi gyülekezet és impozáns imaháza is a hazai magyar baptista misszió fellelőjére, az évszázados múlt, a gyülekezet létszáma és a gazdag hitéleti történet mind valós értéket képeznek, s hisszük, hogy nemcsak a földi, hanem a „mennyei levéltárban” is. Az orgona sem maradhat ki e sorból, jelenlegi formája ugyan közel fél évszázados, s a 22 regiszteres, kétmanuális-pedálos orgonán részben az építéskor alkalmazott szemlélet (?), vitatható megoldások, másrészt az elhasználódás már évek óta akut kérdéssé vált: mi legyen az orgonával? „Menjen, vagy maradjon?”

Sok-sok beszélgetés és levelezés után a „maradás”, a megmentés mellett állt ki a gyülekezet eljárásága, s a felújítás folyamatával *Szomor Balázst*, a gyülekezet (egyik) orgonistáját bízta meg. Az átépítés/teljes körű felújítás részleteinek egyeztetése most folyik ugyan, de az adakozás, a gazdasági előkészület ezzel párhuzamosan történik.

Tóka Szabolcs orgonál a kiskőrösi baptista imaházban. Segítője Szomor Balázs, a gyülekezet egyik orgonistája.

A program első állomása volt a január utolsó vasárnapján meghirdetett adománygyűjtő koncert, melyen – mintegy a délelőtti, szeretetházi program folytatásaként – Meláth Andrea énekművész testvérünk szolgált, a gyülekezet ének-kara is közreműködött *Szomorné Szepcsik Éva* vezényletével.

Az elhangzó áriák, dalok, énekek fenséges hangzása minden hallgató számára felemelő érzés volt, de az ugyan (még) működőképes orgona hangzása (vagy éppen a nem megszólaló sípok kapcsán a nem hangzása) nagyon is érződött, hogy mielőbbi „orvosi beavatkozást” igényel...

Hasonló érzésem volt itt is, mint több látogatásom során: a jól éneklő gyülekezet és annak ének-kara megérdemli, hogy mielőbb egy jól működő, minden „hamisságtól mentes” hangszer tudja kísérni-vezetni a közösségi éneklést...

10.

2016. FEBRUÁR 7., VASÁRNASZÉLELŐTT PÉCELI BAPTISTA GYÜLEKEZET

Bemerkítés

Több évtizedes rokoni és szolgálati kötődés révén gyakran látogatok a péceli gyülekezetbe; mindig örömet jelent az immár 120 évvel idősebb, de a missziós aktivitása nyomán igenis fiatalos lendületű közösségben egy-egy ünnepi vagy „szimpla” alkalmon részt venni. Az 1940-es évek végén épült, de többszöri korszerűsítésen átesett imaházban az egykori harmóniumot 1980 táján egy kis méretű, úgynevezett „pozitív” orgona váltotta fel. Érdeklőség, hogy a pedálja elektronikus volt. Negyedszázados működését követően 2007-ben mégis változásra került sor, részben a helyszűke, részben anyagi okok miatt a sípos orgona eladásra került, és egy vadonatúj két manuális, hangszínekben és regiszterszámban

sokkal gazdagabb, de mégis digitális hangszer került a helyére.

Úgy tapasztaltam, hogy a gyülekezet – és a kisebb szolgálócsoportok, énekkar, fiatalok, gyermekek – lelkes éneklését nem a kísérő hangszer szerkezete határozza meg itt sem... Így történt ezen a vasárnapon is, amikor is hat fehér ruhás hitvallásának és keresztségének, az ige hirdetésének lehetünk tanúi úrvacsorai közösségben, s mindez gördülékenyen, „ékesen és jó renddel”, sok szép énekkel „fűszerezve”.

11.

2016. FEBRUÁR 7., VASÁRNASZÉLELŐTT RÁKOSCSABAI BAPTISTA GYÜLEKEZET

„Orgonabúcsúztató hangverseny”

A magyar baptista misszió 19. század végi indulásának s az impozáns, többször is korszerűsített, bővített imaházával, közösségi székházával. Az alapítók hite és lelkesedése az évszázados múlt után is töretlen, megannyi „bel- és külmissziós” tevékenységet mondhat magáénak a gyülekezet, az abban részt vevők öröme és áldására. A zenei hagyományokban is élenjáró közösség 1983-ban épült orgonája itt is a korszak jellemzőit viseli: bontott anyagból, részben házilagos kivitelezéssel, de nagy lelkesedéssel épült meg a 20 regiszteres, két manuális, pedálos orgona. Az ilyen „start” után az egy emberöltőt hűségesen „szolgáló” hangszer bizony megérett a teljes felújításra. Az elhangolódások, elhasználódott alkatrészek cseréje és az átépítési ajánlat több oldalon összefoglalt műszaki tartalma is jelzi, hogy az elkövetkezendő kilenc hónapban (talán nem is véletlen ez a szimbolikus időtartam...) újjászületik a hangszer. A koncerten, melyen néhány orgonamű s improvizáció a „Fel, mert közel az éjjel” című

A rákoscsabai imaház orgonája (felújítás előtt)

énekre hangzott el, közreműködött a gyülekezet énekkara is *Cseri Zsolt* vezetésével, valamint a gyülekezet két orgonistája is, *Hricsovinyi Dorottya* és *Kádár Ottó*.

Az alkalom különleges volt több tekintetben is. A közösség fontosnak tartja az elődök által létrehozott értékek megmenntését, megbecsüli az előző generációk munkáját, és mintegy orientálja a következő nemzedéket is az értékek ápolására.

S mindent úgy, hogy pragmatikusan és felelősséggel gazdálkodik, sáfárkodik a javakkal – a többmilliós felújítási összeg nagyobb része már rendelkezésre áll az adakozások révén.

Az itt is megtapasztalt lelkes éneklés jó reménység arra nézve, hogy a megújult orgona méltó helyén szolgálja majd Isten dicsőségét ismét.

12.

**2016. MÁRCIUS 20., VASÁRNAP DÉLUTÁN,
DÖMSÖD, BAPTISTA IMAHÁZ**

Virágvasárnapi és tavaszi hangverseny

Ez a cím inkább a meghívást jelzi a kedves érdeklődőknek, ennek a 7/12-es sorozatnak befejező állomása lehet ez az alkalom.

Dömsödon tizenkét évvel ezelőtt, 2004. február 29-én voltam először, az idei is szököév – ha a jó Isten megtart, akkor 2028-ban is szeretnék ott lenni.

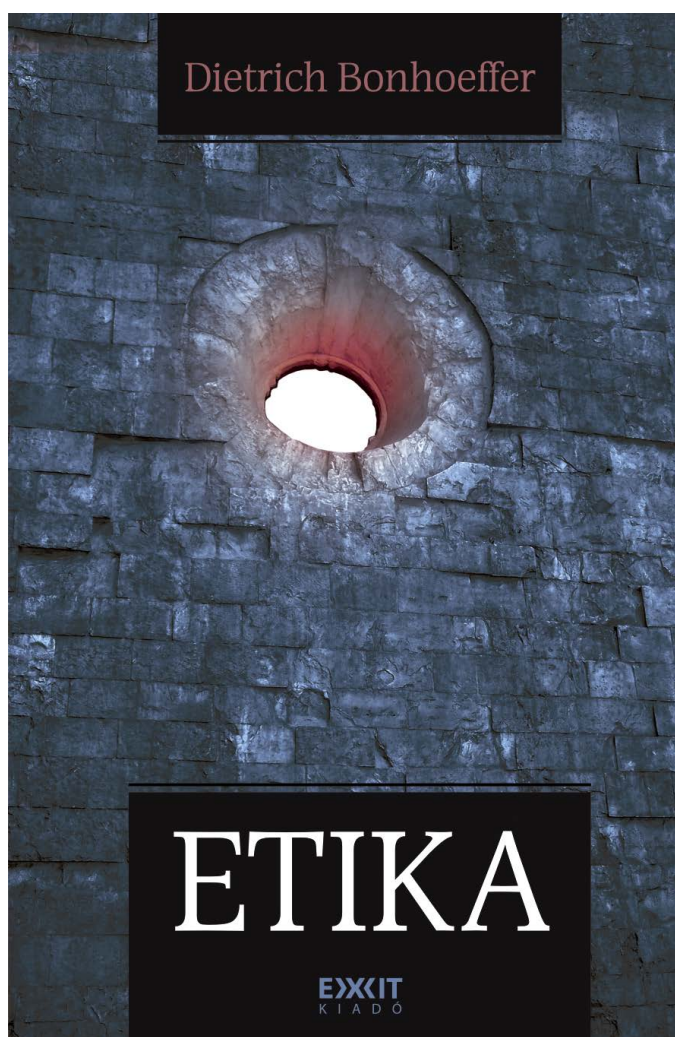
Az orgona talán az egyetlen, amelyik leginkább egy egy-séges arculatot és hangzásképet képvisel, az adott helyre tervezve. A két manuális-pedálos, 19 regiszteres hangszer mind az istentiszteleti alkalmakat, mind a koncerteket jól tudja szolgálni, ezek alapján bizonyára pozitív hangvétellő, olyan hangversenyről tudok majd beszámolni, amelyen közreműködik *Szappanos Tibor* operaénekes testvérünk is, valamint a gyülekezet énekkara *Pálfi Noémi* vezényletével.

SOLI DEO GLORIA!

A külön felirattal nem jelölt képek a Nagyvarsányi Baptista Imaházban készültek.

Tóka Szabolcs itt a kiaiesti baptista gyülekezet orgonáját szólaltatja meg

Dietrich Bonhoeffer: Etika

Exit, 2015, 328 oldal

„A keresztény etika forrása nem a szubjektív én és nem a világ valósága, még csak nem is a normák és értékek rendszere, hanem Isten valósága e a Jézus Krisztusban adott kinyilatkoztatásban.” „Az egyház megvallja, hogy noha látta a brutális erőszak önkényeskedését, számtalan ártatlan testi-lelki szenvedését, az elnyomást, a gyűlöletet, a gyilkosságot, nem emelte fel szavát ellene, és nem talált módot arra, hogy az áldozatok segítségére siessen. Bűnös lett Jézus Krisztus leggyengébb és legvédtelenebb testvéreinek a pusztulása miatt.” „Krisztus testén örvöngi ki magát a világ. A megkínzott azonban megbocsátja bűnét a világnak. Így történik a megbékélés. Ecce homo.” Dietrich Bonhoeffer

„Vannak-e egyáltalán keresztény megoldások világi problémákra? – töpreng Bonhoeffer, a XX. század erkölcsi gondolkodásának meghatározó alakja egy 1941-es írásában. A kérdés ma még nagyobb súllyal nehezedik a kereszténységre, mint háromnegyed századdal ezelőtt. Nélkülözhetetlen kalauz ez a töredékesen is teljes mű mindazok számára, akik nem hajlandók kétes megoldásokkal elfojtani az ember sóvárgó igényét, hogy együtt lássa a teremtményt és a Teremtőt, a történelmet és a történelem Urát, a testet és a testté lett Igét.” Visky S. Béla

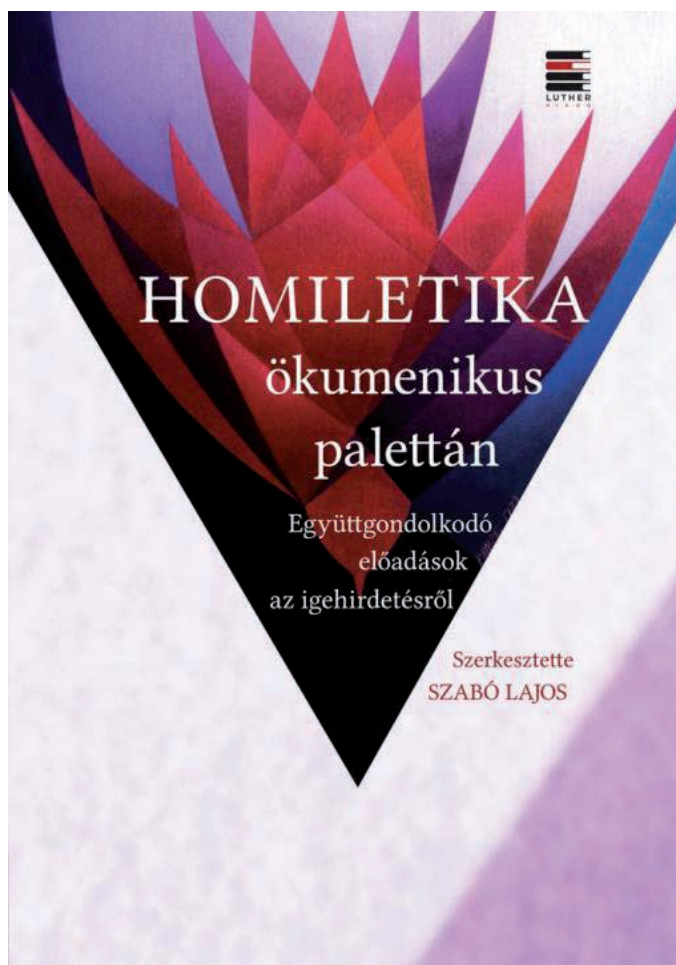
Miroslav Volf: Emlékeink gyógyulása

Hogyan emlékezhetünk helyesen elszenvedett sérelmeinkre?
Harmat, 2016, 256 oldal

Korunkban általánosan elfogadott nézet, hogy a múlt szörnyűségeit – népirtásokat, terrortámadásokat, nyilvánvaló igazságtalanságokat – meg kell őriznünk emlékezetünkben. De vajon mit jelent helyesen emlékezni? És miként küzdhet meg az ember a helyes emlékezésért, ha szeretettel kíván azok felé fordulni, akik sérelmeket követtek el ellene?

A szerző élettörténete – felidézve a hónapokig tartó kihallgatássorozatot, amelyet a jugoszláv hadsereg ártatlanul megvádolt katonájaként szenvedett el – érdekesítő háttérrel szolgálhat pszichológiai, történelmi, filozófiai és teológiai vizsgálódásaihoz, miközben azt kutatja, miként válhatnak az emlékeink a gyógyulás forrásává az egyre erősödő fájdalom és gyűlölet helyett.

Miroslav Volf új és lenyűgöző gondolatokkal lep meg bennünket a vallások és etnikai csoportok közötti párbeszéd, a bizalom és a kiengesztelődés témakörében, éppen akkor, amikor oly gyorsan fogy körülöttünk a remény. Maguk az emlékek is megváltásra szorulnak annak érdekében, hogy a megváltás eszközévé válhassanak – summázza meggyőződéseit.

Homiletika ökumenikus palettán

Együttgondolkodó előadások az igehirdetésről

Szerkesztette: Szabó Lajos

Luther, 2013, 256 oldal

Ebben a kötetben azt a tizenhat előadást találja az olvasó, amelyet az Evangélikus Hittudományi Egyetem 2012/2013-as tanévének homiletikai előadás-sorozatában hallhattak a teológiai hallgatók.

Evangélikus, református és római katolikus szakemberek szólaltak meg egymás után. Ez a könyv különösen azokat szeretné segíteni, akik ma állnak a szószékeken, hogy egyre jobban megismerjék ennek a küldetésnek, hivatásnak a szakmai és lelki összefüggéseit, hogy önkritikusan szembenézzenek önmagukkal, és bátran javítsanak, változtassanak rossz beidegződéseken, vagy rátaláljanak erősítő és bátorító szavakra ezekben az előadásokban.

Johannes Reimer: A Lélek kegyelmi ajándékai a gyülekezet életében

Kézikönyv egyéni és csoportos használatra

MBE – Aliansz – Páter Kiadó, 2015, 162 oldal

„Manapság megosztó téma a lelki ajándékok kérdése. Az ajándékok működésének tagadásától a szélsőséges megnyilvánulásokig mindennel találkozhatunk. A jelenlegi homályba reflektorfényként világít bele Johannes Reimer könyve. Johannes bölcsen, kiegyensúlyozottan ír, gyakorlatias, tömör stílusát élvezet olvasni. Ennek a könyvnek ott van a helye minden magyar keresztény polcán, és minden gyülekezetben, minden gyülekezeti házcsoportban érdemes tanulmányozni. A jövő egyházának laikusok szolgálatára kell épülnie. Ehhez elengedhetetlen, hogy mindenki felfedezze és fejlessze az Isten által neki adott lelki ajándékokat, és ezekkel hatékonyan szolgáljon. Ha mindenki a helyére kerül, és a kockákat nem próbáljuk meg kör alakú lyukakba gyömöszölni, egyszerre azon vesszük észre magunkat, hogy a gyülekezet atmoszférája (előnyére) megváltozik, és elindul a növekedés. Így legyen!”

Kapocs Attila, az OM Magyarország igazgatója